

Innkalling til møte i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

30.04.2025 kl. 12:30

Møterom 546

Innkalles:

Halvard Haukeland Fredriksen (leder) (a)

Synne Sæther Mæhle (nestleder) (a)

Erling Johannes Husabø (a)

Guri Lindblad (b)

Maria Møller (c)

Maya Møller (d)

Sondre Skipevåg Tveit (d)

Sekretær: Ingvild Jangaard Strand

Kontakt: studieutvalget.jurfa@uib.no

Elements: 2025/237

Neste møte: 04.06.2025, kl. 12:30 i møterom 546.

Sak 22/25 Godkjenning av innkalling og dagsorden	
Innkalling:	
Dagsorden:	
Sak 23/25 Orienteringssaker	
1	Protokoll fra SU 05.03.2025.
2	Fullmaktsvedtak: a) Justeringer i emnebeskrivelsen for JUS3556 Selskapsrett og bedriftsbeskatning b) Endring av navn på faggruppe 13 på masteroppgaveemnet
<i>Fullmaktsvedtakene fås ved henvendelse til studieutvalget.jurfa@uib.no</i>	
3	Årsmelding fra Den sentrale klagenemnd, UiB 2024
4	Oppsummering av opptakene ved Det juridiske fakultet våren 2025
5	EXECUTIVE682 Forvaltningens europeisering – endring av vurderingsform- og uttrykk
Sak 24/25 Saker til drøftelse/høring/uttalelse	
1	Rapport fra eksterne fagfeller 2024: « Læringsutbyttebeskrivelser, kontinuitet og progresjon – med særlig fokus på juridisk metode, variasjon i juridisk argumentasjon, og selvstendige skriftlige arbeider »
Forslag til uttalelse	
2	Rammene for utveksling på tredje og femte studieår

Forslag til uttalelse	
3	Nedlegging av emnet JUS233 Komparativ rett (2 sp), og oppretting av emnet JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett (7sp)
Forslag til uttalelse	Studieutvalget anbefaler at fakultetsstyret legger ned emnet JUS233 Komparativ rett i sin nåværende form etter studieåret 2024/2025, og isteden oppretter emnet JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett på 7 studiepoeng fra og med studieåret 2025/2026, basert på vedlagte emnebeskrivelse. Studieutvalget anbefaler at fakultetsstyret vedtar godskriving for sensur i emnet til 45 minutter per besvarelse.
Vedtakssaker	
Sak 25/25	Oppnevning av ekstern fagfelle ved Det juridiske fakultet for perioden 2025-2027
Vedtaksforslag	Lagdommer Ingvild Ulrikke Jakobsen oppnevnes som ekstern fagfelle for 2025-2027
Sak 26/25	Eksamens- og aktivitetsplan 2025-2026
Vedtaksforslag	Eksamens- og aktivitetsplanen for 2023/24 vedtas som foreslått
Sak 27/25	Instruks for gjennomføring og vurdering av justerende munnleg prøve i JUS392 Masteroppgåve
Vedtaksforslag	Instruks for gjennomføring og vurdering av justerende munnleg prøve i JUS392 Masteroppgåve vedtas i tråd med forslaget fra den emneansvarlige.
Sak 28/25	Instruks for rettleiing i JUS392 Masteroppgåve
Vedtaksforslag	Instruks for rettleiing i JUS392 Masteroppgåve vedtas i tråd med forslaget fra den emneansvarlige.
Sak 29/25	Instruks for vurdering av skriftleg oppgåve i JUS392 Masteroppgåve
Vedtaksforslag	Instruks for vurdering av skriftleg oppgåve i JUS392 Masteroppgåve vedtas i tråd med forslaget fra den emneansvarlige.
Sak 30/25	Mulighet til å ta fordypningsemner på JUSVALG-studierett
Vedtaksforslag	1. Emnebeskrivelsene til emnene JUS3551 Immaterialrett, JUS3554 Planrett og kystsoneforvaltning, JUS3555 Politi- og påtalerett, JUS3556 Selskapsrett og bedriftsbeskatning, JUS3550 Arbeidsrett, JUS3553 Konfliktmekling og JUS3557 Velferdsrett oppdateres slik:

Krav til studierett

MAJUR, MAJUR-2, POSTMAJUR, JUSVALG

Krav til forkunnskaper

Det kreves at alle emnene på tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-3 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen om tilpasset utdanningsplan.

For studenter på JUSVALG: Minst 4 år av femårig mastergrad i rettsvitenskap, eller minst ett år av toårig mastergrad i rettsvitenskap.

Emnebeskrivelsen til emnet JUS3552 Tvisteløysing i kommersielle forhold oppdateres slik:

Krav til studierett

MAJUR, MAJUR-2, POSTMAJUR, JUSVALG

Krav til forkunnskaper

Det kreves at alle emnene på tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-3 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen om tilpasset utdanningsplan. Det kan ikke dispenseres fra kravet til at JUS346 Rettergang er bestått.

For studenter på JUSVALG: Minst 4 år av femårig mastergrad i rettsvitenskap, eller minst ett år av toårig mastergrad i rettsvitenskap. Det er et absolutt krav at JUS346 Rettergang eller et tilsvarende emne er bestått.

2. Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen § 2-9 endres slik:

§ 2-9 Særskilt opptak til spesial- og fordypningsemner

[...]

3. Cand.jur. og Master i rettsvitenskap samt studenter som har fullført minst tre års jusstudier får opptak til spesialemner. Cand.jur. og Master i rettsvitenskap samt studenter som har fullført minst 4 år av femårig mastergrad i rettsvitenskap, eller minst ett år av toårig mastergrad i rettsvitenskap får opptak til fordypningsemner. Antallsbegrensninger kan forekomme i enkelte emner og framgår av emnebeskrivelsen.

Sak 31/25	Emnebeskrivelser første studieår
Vedtaksforslag	Emnebeskrivelsene til JUS100-1 Juridisk argumentasjon i rettsstaten, JUS212-1 Avtalerett, JUS213-1 Erstatningsrett, JUS214-1 Tings- og immaterialrett, og JUS215 Juridisk metode endres som foreslått.
Sak 32/25	Justering av Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet - kapittel 5 og § 1-3
Vedtaksforslag	Utfyllende regler endres som foreslått. Endringene gjelder fra og med studieåret 2025/2026 men med ikrafttredelse og overgangsperiode som foreslått.

Sak 33/25	Godkjenning av litteratur i emnet JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett
Vedtaksforslag	Den foreslåtte litteraturen i emnet JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett godkjennes, under forutsetning av at fakultetsstyret vedtar oppretting av emnet.
Sak 34/25	Søknad om midler til studiekvalitetstiltak: Timer til å utvikle videoer til bruk i JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett
Vedtaksforslag	Studieutvalget bevilger 15 undervisningstimer til planlegging og innspilling av korte forelesningsvideoer som del av JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett. Undervisningstimene bevilges under forutsetning av at fakultetsstyret vedtar at emnet opprettes.
Sak 35/25	Felles praksis for kontinuasjonseksamen for fordypningsemner
Vedtaksforslag	1. Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet § 3-6 oppdateres til å omfatte fordypningsemnene. 2. Emnebeskrivelsene til JUS3550 Arbeidsrett, JUS3552 Tvisteløsning i kommersielle forhold, JUS3554 Planrett og kystsoneforvaltning, JUS3555 Politi- og påtalerett og JUS3556 Selskapsrett og bedriftsbeskatning endres slik at informasjon om kontinuasjonseksamen legges til under Vurderingssemester.
Sak 36/25	Søknad om dekning av kostnader og undervisningstimer til studiekvalitetstiltak: Lær å lære
Vedtaksforslag	Studiekvalitetstiltak: Lær å lære innvilges følgende for vårsemesteret 2025: - reise og opphold Maria Øverland 7.000, - - 30 undervisningstimer til Synne Sæther Mæhle

Eventuelt

Halvard Haukeland Fredriksen
Leder

Ingvild Jangaard Strand
Sekretær

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 23/25-3
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

Årsmelding fra Den sentrale klagenemnd, UiB 2024

UNIVERSITETET I BERGEN

Den sentrale klagenemnd

Årsmelding 2024

Innhold

Generelt om Den sentrale klagenemnd.....	7
Nemndas mandat.....	7
Sammensetning av klagenemnda i 2024.....	8
Saker i klagenemnda i 2024.....	9
Fuskesaker	9
Klagesaker	10
Andre saker.....	11
Advokatrepresentasjon.....	11
Antall saker i tidligere år – utvikling	12
Merknader.....	14

Generelt om Den sentrale klagenemnd

Etter universitets- og høyskolelovens § 14-1 plikter universiteter og høyskoler å opprette en nemnd for studentsaker. Dens sentrale klagenemnd er klageinstans for klager på enkeltvedtak fattet av institusjonen, bortsett fra der det er fastsatt at det er en annen klageinstans. Nemnda kan også behandle saker som førsteinstans etter §§ 12-1 til 12-8 etter delegering fra universitetsstyret.

Bestemmelsen danner grunnlaget for virksomheten til Den sentrale klagenemnd ved Universitetet i Bergen. Arbeidsområdet og arbeidsformen til klagenemnda er regulert i regler for Den sentrale klagenemnd ved Universitetet i Bergen i universitetets regelsamling. For saksbehandlingen gjelder reglene i forvaltningsloven. Etter universitets- og høyskoleloven § 14-1 kan ikke universitetsstyret eller andre, for eksempel departementet, instruere nemnda i klagesaker eller overprøve nemndas vedtak i klagesaker.

Nemnda behandler saker én gang i måneden, utenom juli som er møtefri.

Universitetsdirektørens kontor, ved Sekretariat for universitetsledelsen, fungerer som sekretariat for klagenemnda. Protokoller fra nemndas møter i 2024 er journalført under saksnummer 2024/19.

Nemndas mandat

I henhold til regler for Den sentrale klagenemnd skal nemnda behandle følgende saker:

- a) Klager over enkeltvedtak som gjelder studenter og søkere til studier ved Universitetet i Bergen, herunder klage på avgjørelse om opptak, permisjon, tildeling av grad eller vitnemål, tap av studierett og lignende, jf. uhl. § 14-1.
- b) Klager over formelle feil ved eksamen, sensur og arbeidskrav, jf. uhl. § 11-9.
- c) Klager i henhold til bestemmelser om klage i forskrift for graden doctor philosophiae ved Universitetet i Bergen.
- d) Klager i henhold til bestemmelser om klage i forskrift for graden philosophiae doctor (Ph.d.) ved Universitetet i Bergen.
- e) Klager i forbindelse med valg av representanter og ombud ved Universitetet i Bergen.
- f) Saker om bruk av falske dokumenter, jf. uhl. § 12-1.
- g) Saker om annullering og utestenging etter fusk, jf. uhl. § 12-4.
- h) Saker om grov klanderverdig opptreden under praksis eller klinisk undervisning, jf. uhl. § 12-6.
- i) Saker om utestengelse fra klinisk undervisning eller praksisstudier som følge av merknader på politiattest, jf. uhl. § 12-2.
- j) Saker om utestenging og bortvisning som følge av forstyrrende opptreden, jf. uhl. § 12-5.
- k) Saker om utestenging grunnet bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet, jf. uhl. § 12-8.
- l) Saker om utestenging etter skikkethetsvurdering, jf. uhl. § 12-8.
- m) Saker om salærnedsettelse, jf. uhl. § 12-9.

Sammensetning av klagenemnda i 2024

I henhold til universitets- og høyskoleloven § 14-1 fjerde ledd skal nemnda ha fem medlemmer med personlige varamedlemmer. Leder og vara for lederen skal oppfylle de lovbestemte kravene for lagdommere og tingrettsdommere, jf. domstolloven § 54. Lederen og vara for lederen kan ikke være ansatt ved institusjonen. Representanter for institusjonens eiere eller medlemmer av institusjonens styre kan ikke være medlemmer av nemnda. To av medlemmene skal være vitenskapelige ansatte ved universitetet, og to skal være studenter.

Nemndas leder samt de vitenskapelig ansatte, ble oppnevnt av universitetsstyret i møte den 9. september 2021 (styrets sak 110/21) og har funksjonstid ut juli 2025. I møte 5. mai 2022 oppnevnte universitetsstyret ny varaleder fra og med august 2022 til og med juli 2025. Studentmedlemmene oppnevnes etter forslag fra Studentparlamentet, og har ett års funksjonstid fra og med høstsemesteret.

Nemnda hadde følgende sammensetning vårsemesteret 2024:

Leder: Tingrettsdommer Morten D. Haldorsen	Vara, nestleder: Tingrettsdommer Katrine Lillejord
Vitenskapelig ansatt: Forsker Ivar Stefansson	Vara: Førsteamanuensis Trygve Lavik
Vitenskapelig ansatt: Rannveig Øvrevik Skoglund	Vara: Professor Marguerite Lorraine Daniel
Student: Øyvind Nesdal Birkeland	1. vara: Calvin Thomas Berget 2. vara: Noah Fremstad Nicolaisen
Student: Emma Nystad Næss	1. vara: Anne Runa Kathrine Risa Bakke 2. vara: Venesa Hulaj

Nemnda hadde følgende sammensetning høstsemesteret 2024:

Leder: Tingrettsdommer Morten D. Haldorsen	Vara, nestleder: Tingrettsdommer Katrine Lillejord
Vitenskapelig ansatt: Forsker Ivar Stefansson	Vara: Førsteamanuensis Trygve Lavik
Vitenskapelig ansatt: Rannveig Øvrevik Skoglund	Vara: Professor Marguerite Lorraine Daniel

Student: Øyvind Nesdal Birkeland	1. vara: Petter Odden 2. vara: Oskar Almnes Fjetland
Student: Emma Nystad Næss	Vara: Maya Møller

Saker i klagenemnda i 2024

Nemnda behandlet totalt 157 saker i 2024. 28 av disse var saker om fusk og 127 var klagesaker. I tillegg ble det behandlet to saker om salærnedsettelse, som ble reist av nemndas sekretariat. Nemnda behandlet 150 saker i 2023 og 141 i 2022. Siden 2020 har antall saker vært stabilt over 100, som er en vesentlig økning fra årene før. I 2024 kom det flest saker fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Tabellen under gir en oversikt over sakene nemnda behandlet i 2024, slik disse er fordelt på fakultetene og Studieavdelingen:

Fakultet	Fusk	Klager	Bortvisning	Annet	SUM
Det juridiske fakultet	2	22	0	0	24
Det psykologiske fakultet	3	14	0	0	17
Fakultet for naturvitenskap og teknologi	4	7	0	0	11
Det medisinske fakultet	0	23	0	0	23
Det humanistiske fakultet	4	3	0	0	7
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	14	21	0	0	35
Fakultet for kunst, musikk og design	1	4	0	0	5
Studieavdelingen	0	33	0	0	33
Andre (valgstyre, sekretariat e.l)	0	0	0	2	2
SUM:	28	127	0	2	157

Fem saker, herunder fire om fusk, ble mottatt på slutten av 2024. Siden de ble oversendt for sent til å kunne bli behandlet i nemndas møte i desember 2024, vil de inkluderes i statistikken for 2025.

Fuskesaker

Fuskesaker er saker som gjelder mistanke om fusk eller forsøk på fusk etter universitets- og høyskoleloven § 12-4. Den sentrale klagenemnd er førsteinstans i saker som gjelder fusk. Nemndas vedtak kan påklages til Felles klagenemnd, som fatter endelig vedtak. I 2024 ble to saker om utestengelse som følge av fusk påklaget til Felles klagenemnd. I begge sakene ble klagenemndas vedtak stadfestet av Felles klagenemnd.

I 2024 behandlet nemnda 28 fuskesaker, som er en nedgang fra 38 saker i 2023. 11 av sakene ble lagt bort uten reaksjon. Nemndas reaksjon i fuskesaker ble fordelt slik i 2024:

Lagt bort (henlagt)	Kun annullering	Annullering og ett semester utestengelse	Annullering og to semester utestengelse
11	1	8	6

I to saker besluttet nemnda å returnere saken til fakultetet, da nemnda ikke fant sakene tilstrekkelig dokumentert til å kunne treffe vedtak. Sakene ble siden oversendt til nemnda på nytt, med etterspurt dokumentasjon.

Loven sier at nemnda «kan» reagere med annullering og utestenging i inntil ett år når vilkårene er oppfylt. I særlig grove tilfeller kan studenter utestenges i inntil to år. Bruken av ordet «kan» viser at nemnda har et valg, både med tanke på annullering og utestenging. Det vil si at nemnda kan la være å ilegge noen sanksjoner. Klagenemnda viser til at de to sanksjonstypene delvis er ulikt begrunnet. Selv om begge er disiplinærreaksjoner bygger annullering i stor grad på en ugyldighetstenking – når et obligatorisk arbeidskrav eller en eksamen er beheftet med fusk, kan den ikke bli stående som gyldig. Derfor er praksisen at nemnda må annullere når fusk er påvist.

Utestenging har derimot et mer rendyrket straffepreg. De forholdene som vanligvis tillegges vekt ved vurderingen, er særlig studentens nivå (rutinert/urutinert), samt arten og omfanget av fusket. Nemnda ser også hen til om det gjelder en eksamen, prøve eller obligatorisk innlevering, hvor fusk ved eksamen er mest alvorlig av de tre alternativene.

Klagesaker

Klagesaker er saker hvor en student, eller stipendiat, har klaget på et enkeltvedtak truffet ved UiB. Det kan for eksempel være klage på avslag på søknad om lokalt opptak, avslag eller delvis avslag på ulike dispensasjonssøknader, vedtak om tap av studierett, klage på formelle feil ved eksamen og så videre. Nemnda fattet endelig vedtak, og nemndas vedtak i klagesaker kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd. Nemndas kompetanse i klagesaker fremgår av fvl. § 34.

Nemnda behandlet 127 klagesaker i 2024. 33 av sakene var klager på formelle feil ved eksamen, sensur eller arbeidskrav, som var den vanligste sakstypen av klagesakene nemnda behandlet i 2024. Resultatet av de behandlede klagesakene i 2024 fordelte seg slik:

Medhold	Ikke medhold	Opphevet
7	104	8

To saker ble trukket av klager eller fakultet før de ble behandlet i nemnda. To saker var klager på nemndas vedtak i saker om fusk eller dokumentfalsk. I en sak avviste nemnda klagen. I tre av sakene besluttet nemnda å returnere saken til fakultetet for mer dokumentasjon.

I åtte saker ble underinstansenes vedtak opphevet av nemnda. Dersom nemnda opphever et

vedtak, plikter underinstansen å behandle saken på nytt hvor det tas hensyn til de retningslinjer og direktiver nemnda legger til grunn for opphevelsen. Hvis underinstansen etter ny behandling kommer til samme konklusjon, sendes saken tilbake igjen til nemnda for klagebehandling.

Sammenlignet med tidligere år har det vært en betydelig økning i antall klagesaker, med 125 saker behandlet i 2024 mot 110 i 2023. I perioden 2007-2021 var det i snitt 52 klagesaker per år.

Andre saker

I henhold til salærforskriften § 7 kan salær settes ned dersom den salærfastsettende myndighet finner at en advokat har benyttet lengre tid enn hva som ansees som rimelig og nødvendig. Vedtak om salærnedsettelse kan påklages til Felles klagenemnd. Nemndas sekretariat reiste to saker for nemnda om nedsettelse av advokatsalær i 2024. I begge sakene vedtok nemnda nedsettelse av salær. Nemndas vedtak ble ikke påklaget.

Nemnda er også førsteinstans i saker som gjelder falske dokumenter, politiattest med merknad, skikkethet, forstyrrende opptreden, grovt klanderverdig opptreden, brudd på studenters taushetsplikt og bruk av plagg som helt eller delvis dekker ansiktet, jf. uhl. § 12-1 til § 12-8. Nemnda behandlet ingen slike saker i 2024.

Advokatrepresentasjon

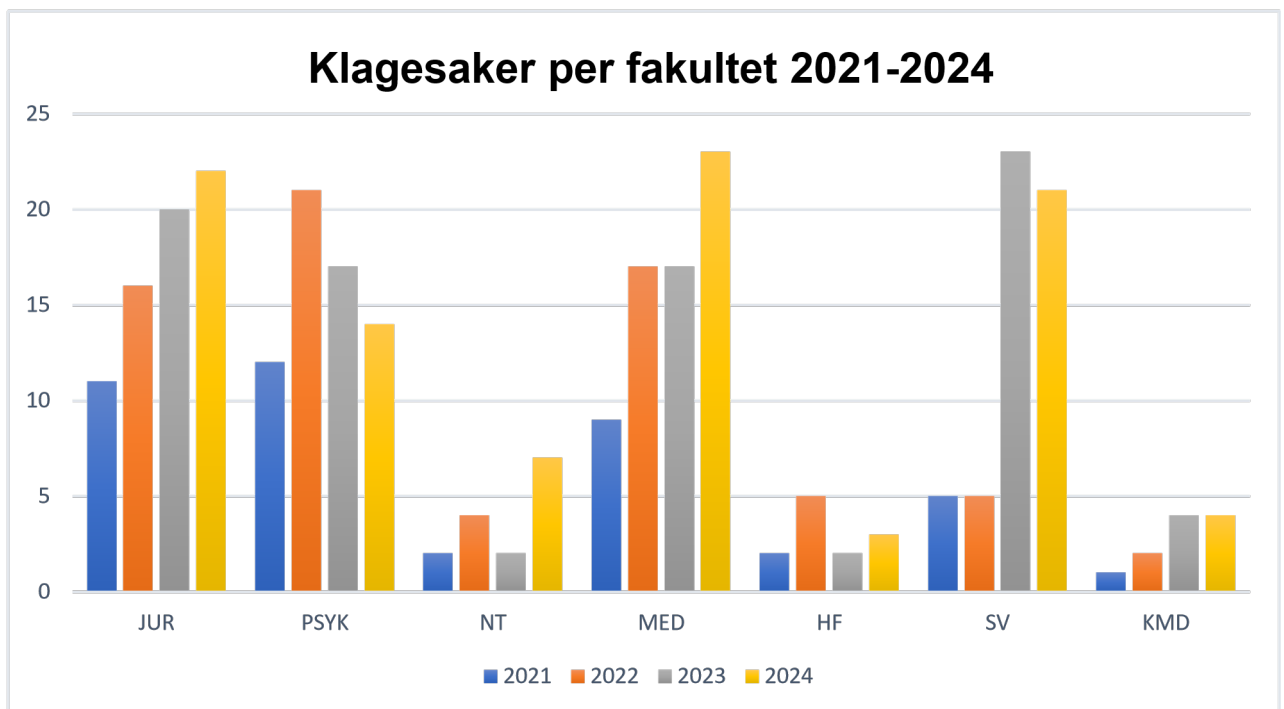
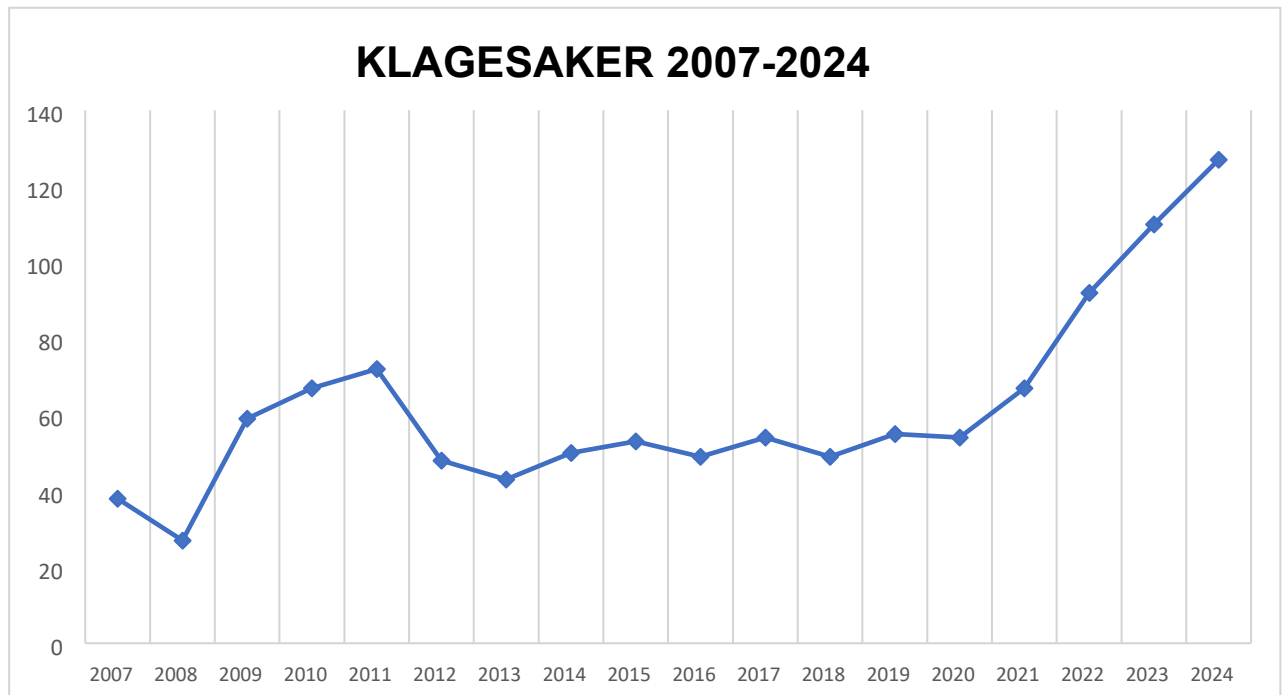
Etter uhl. § 12-9 har studenter rett til å få dekket rimelige og nødvendige utgifter til bistand fra advokat eller annen fullmektig av universitetet. Dette gjelder for saker hvor en mulig konsekvens for studenten er utestenging, bortvising, uskikkethet eller lignende. Hva som regnes som rimelige og nødvendige utgifter vil variere fra sak til sak.

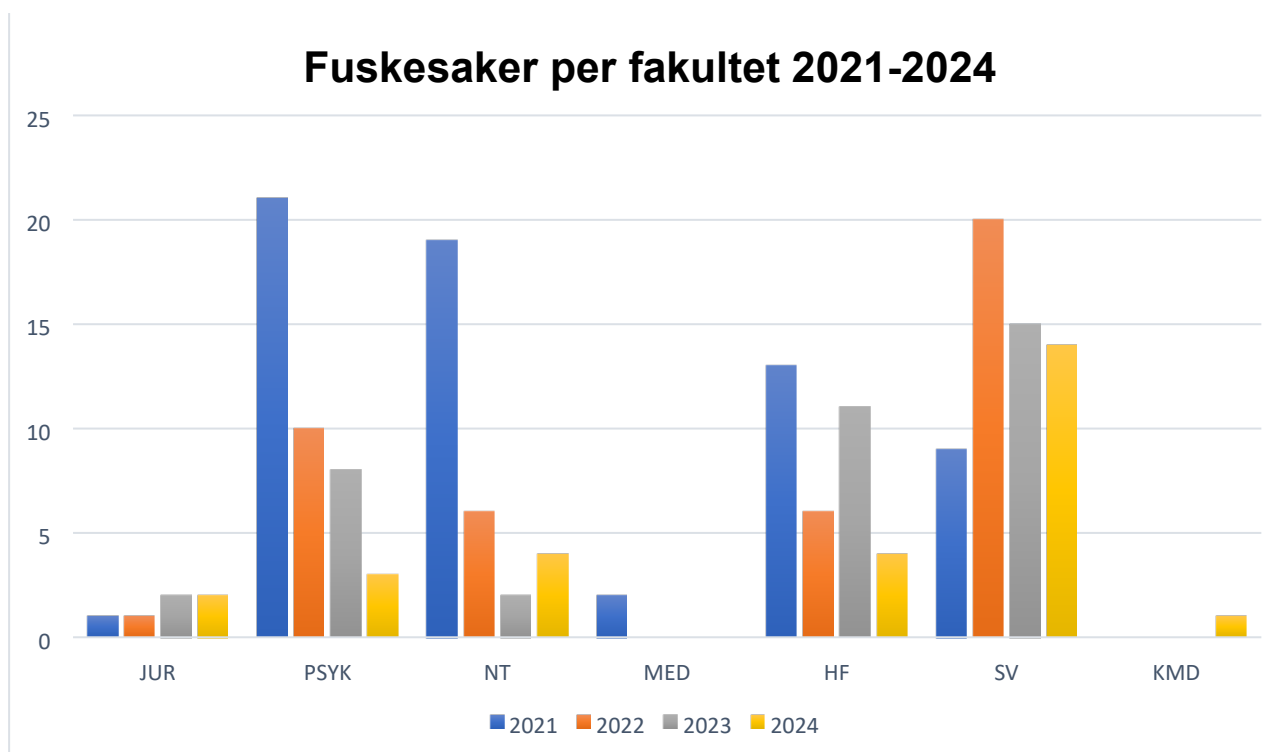
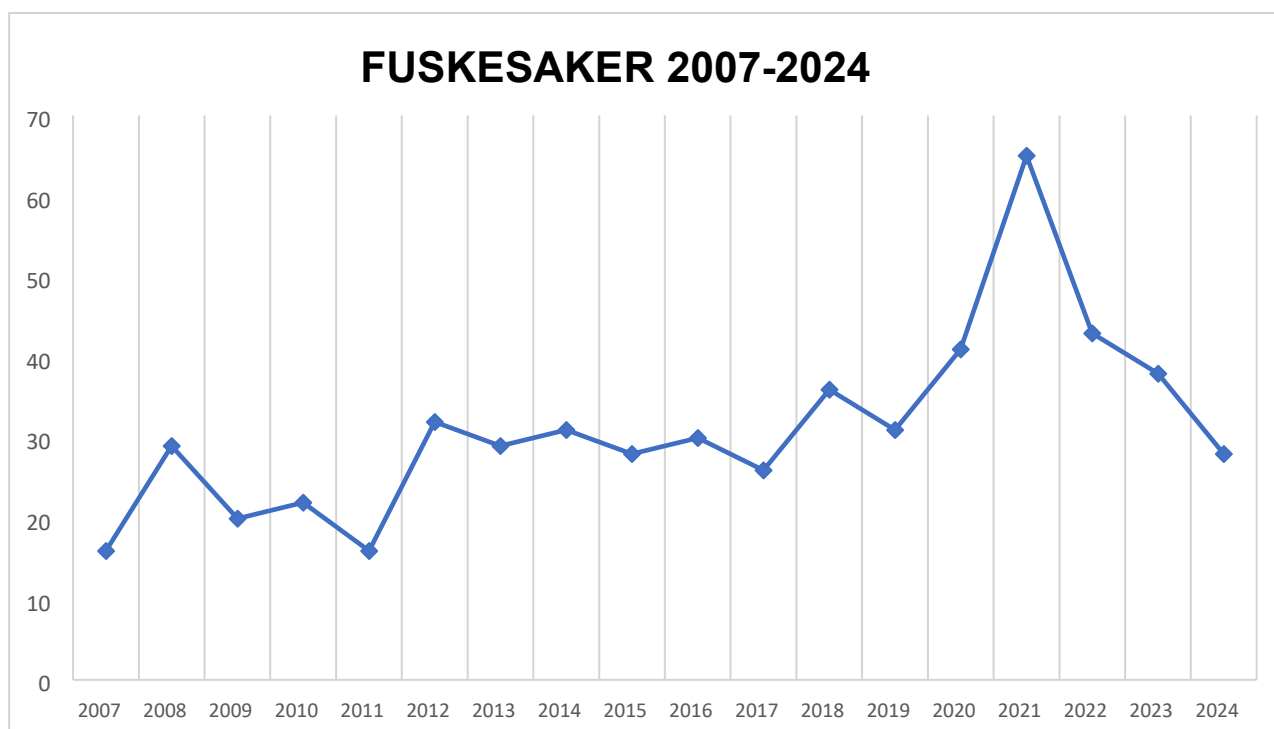
Universitetet dekker utgifter etter den offentlige salærsatsen, som fremgår av salærforskriften § 2. Den vanligste sakstypen for nemnda hvor studenten har rett på advokatbistand, er saker om fusk. Når fakultetene reiser fuskesak for klagenemnda, sender nemndas sekretariat varsel til studentene med informasjon om rett til bistand fra advokat eller andre. I 2024 var de fleste studenter ikke representert ved advokat.

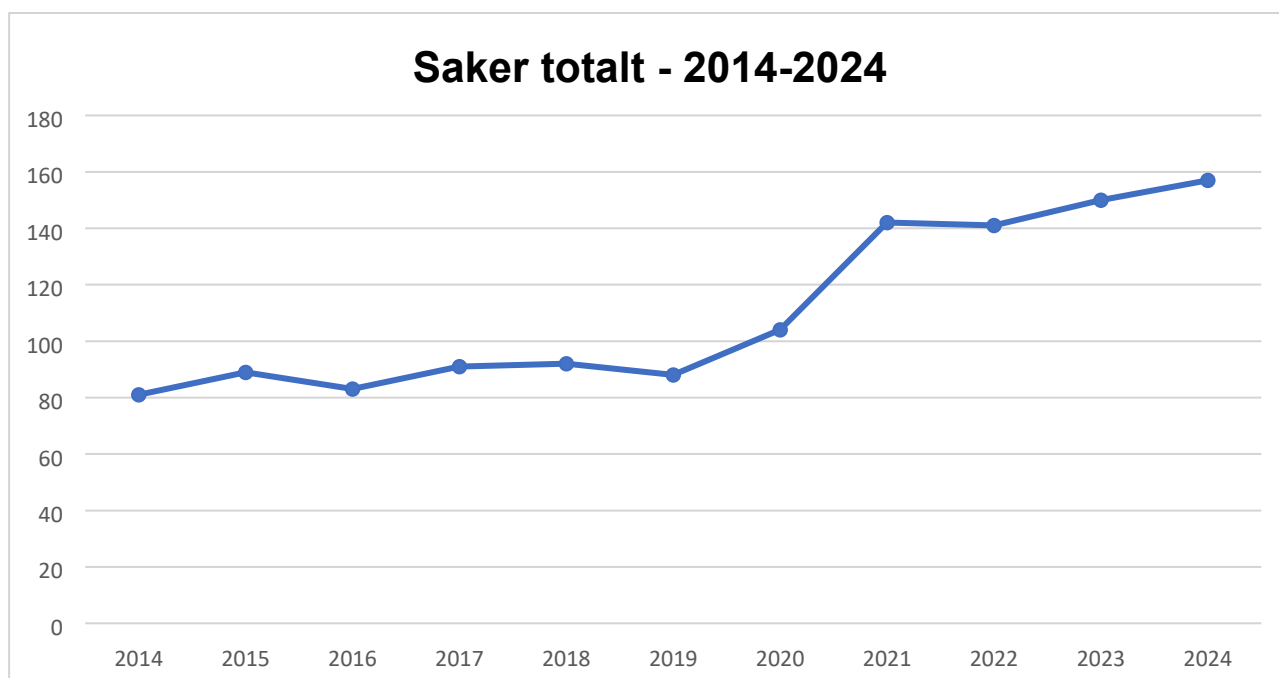
8 studenter ble representert av advokat i forbindelse med fuskesaker i 2024, ned fra 11 i 2023. Samlede utgifter til advokatrepresentasjon var kr 219 628,- i 2024, mot kr 203 436,- i 2023.

I klagesaker har studenter som hovedregel ikke rett til å få dekket sakskostnadene sine dersom de ikke får medhold i klagen. Studenter som får medhold, kan få eventuelle sakskostnader dekket etter nærmere regler i forvaltningsloven § 36.

Antall saker i tidligere år - utvikling

Merknader

Som i 2023 behandlet Den sentrale klagenemnd færre saker om fusk enn året før. Antall fuskesaker behandlet i 2024 ligger omtrent likt med snittet for perioden 2014-2019. Nemnda vil, som tidligere, advare mot å tolke antallet fuskesaker nemnda behandler som en indikasjon på hvor mye eller hvor lite studenter ved UiB fusker. Nemnda kan bare behandle de sakene den blir tilsendt.

Selv om det samlet sett ikke har vært en økning i antall fuskesaker i 2024, omhandlet en større andel av sakene som ble oversendt til nemnda bruk av kunstig intelligens. Det vites ikke hvor utbredt bruk av KI-verktøy er, og det er grunn til å tro at det kan være store mørketall. De fleste fuskesaker omhandler fortsatt mistanke om fusk i form av plagiat, og i mindre grad ulovlige hjelpemidler ved eksamen eller ulovlig samarbeid. Av de 28 fuskesakene nemnda behandlet i 2024, gjaldt 6 mistanke om fusk i form av ulovlig bruk av kunstig intelligens.

Ny studieforskrift for UiB trådte i kraft fra 01.01.24, og ny universitets- og høyskolelov trådte i kraft fra 01.08.24. Den nye universitets- og høyskoleloven legger til grunn en mer nyansert tilnærming til reaksjonsutmåling ved fuskesaker, blant annet ved at reaksjonen må stå i forhold til hva studenten har gjort og at hva som er en forholdsmessig reaksjon må vurderes i det enkelte tilfellet. Loven og dens forarbeider definerer tydeligere tilnærmingen til ulike typer fusk, særlig ved såkalt selvplagiat eller gjenbruk av eget arbeid. Nemnda vil understreke viktigheten av at universitetet har klare regler som er lett tilgjengelig og forståelig for studentene, spesielt ved bruk av KI-verktøy.

Også i likhet med 2023, har det vært en videre økning i antall klagesaker sammenlignet med året før. Klagesaker er mindre ensartede enn fuskesaker, selv om klager på avslag på opptak til masterprogram og klager på formelle feil ved eksamen, sensur og arbeidskrav

utgjør en stor andel av sakene. De øvrige sakene fordeler seg jevnt på kategoriene av klagesaker som nemnda behandler. I tillegg til en økning i antall saker, er det også en opplevelse av at klagesakene har en økt grad av kompleksitet. Dette, og det høye antallet saker, innebærer en økt tidsbruk for nemndas medlemmer på nemndsarbeidet i form av møteforberedelse og møtetid. Dette gjenspeiles i en økning i tid brukt på møter.

Samlet møtetid i 2024 var litt over 37 timer, mot 31 timer i 2023. Dette inkluderer ikke forberedelsestid for nemndas medlemmer i forkant av møtene. I 2024 brukte klagenemnda 8 timer mer på møter enn i 2022, som tilsvarer to hele møter. Det kan også merkes at omtrent 2/3 saker i 2024 ble behandlet i løpet av høstsemesteret, som har ett møte mindre enn vårsemesteret.

Det påpekes at økningen av klagesaker ikke nødvendigvis sier noe om kvaliteten på saksbehandling ved UiB. I de aller fleste sakene blir underinstansenes vedtak stadfestet av klagenemnda.

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 23/25-4
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

Oppsummering av opptakene ved Det juridiske fakultet våren 2025

JUSVALG - opptak til spesialemer

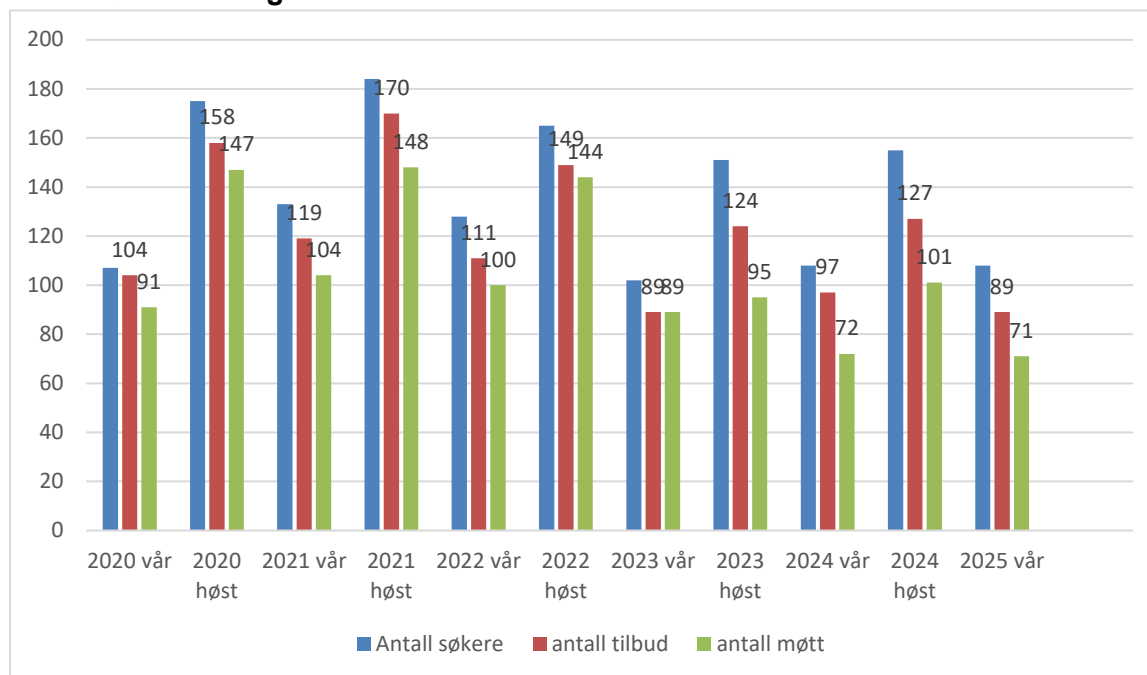
Fakultetet tilbyr hvert semester opptak til spesialemer for tidligere studenter, eller andre som oppfyller kravene om enten treårig høyskole eller treårig jusutdanning. Studieretten gjelder for ett semester av gangen og for de emnene det er blitt søkt til.

Fakultetet tilbød opptak til totalt 19 spesialemer våren 2025.

Som tidligere er det færre søkere til spesialemer i vårsemesteret enn i høstsemesteret, men søkertallene har vært relativt stabile fordelt på vår/høst de siste årene.

Vi mottok til sammen 108 søkere til JUSVALG våren 2025. Det ble gitt 89 tilbud og av disse har 71 registrert seg. Det var 3 søkere som allerede hadde MAJUR-studierett, og som var ferdig med 3. studieår og kan dermed ta spesialemer på sin eksisterende studierett. Disse søknadene ble trukket av saksbehandler. 16 søkere hadde manglende/ingen dokumentasjon, disse fikk avslag.

Antall søkere fra og med våren 2020:

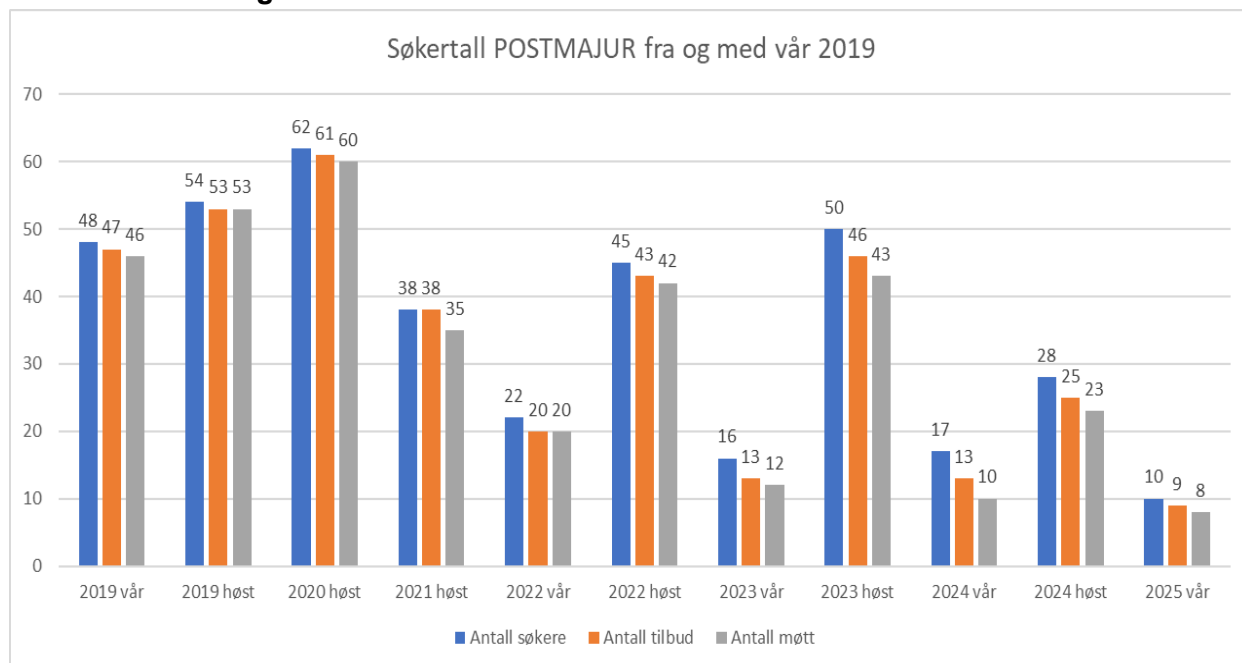
POSTMAJUR – poststudierett ved Det juridiske fakultet våren 2025

Vi behandler søknader om opptak til poststudierett i høst- og vårsemesteret.

Poststudieretten varer i to semester, og studenten må søke om poststudierett fra det direkte påfølgende semesteret etter at graden er oppnådd. Graden må være fullført i det foregående semesteret for at søkeren skal være kvalifisert.

I vår mottok vi 10 søknader om opptak til poststudierett. Vi ga 9 tilbud om opptak og av disse har 8 semesterregistrert seg for våren. Vi ga 1 søker avslag fordi hen aldri hadde studert hos oss og dermed ikke var kvalifisert.

Søkertallene fra og med våren 2019:

Vi ser at nedgangen i antall søkere fortsetter.

Heller ikke i år har alle studentene som tas opp til poststudierett valgt å beholde studieretten i begge semestrene. Dersom emnet går det første semesteret poststudieretten gjelder for, avslutter de gjerne poststudieretten etter det første semesteret. Av de 25 studentene som fikk tilbud høsten 2024, er det 15 som har semesterregistrert seg våren 2025.

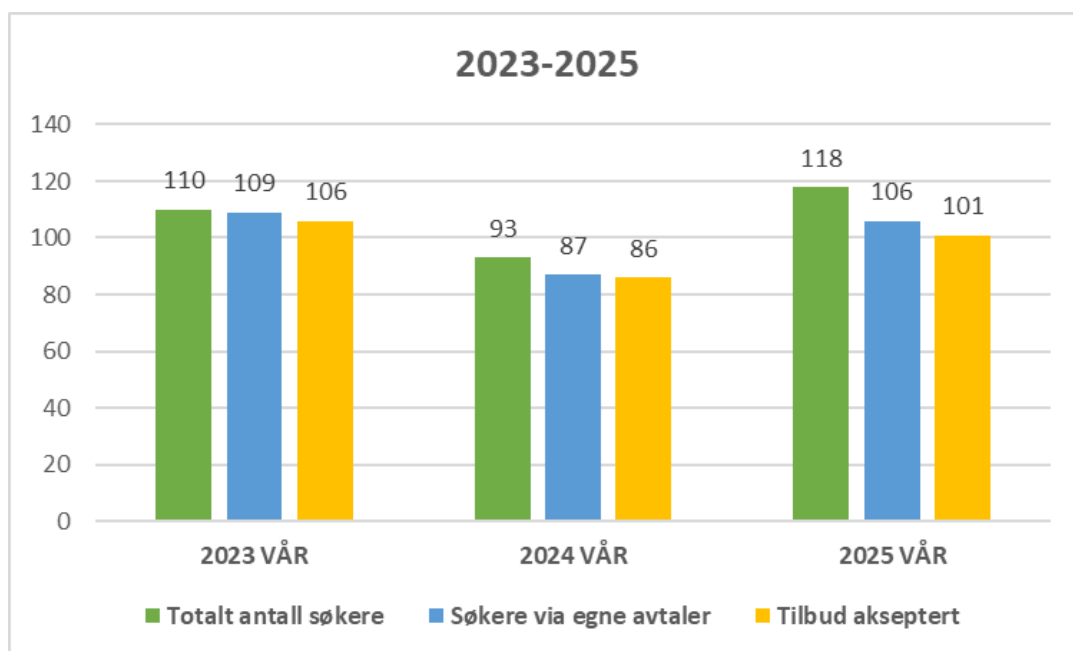
INTL-JUS – opptak av innreisende avtalestudenter

Våren 2025 har fakultetet fått et normalt antall søknader fra internasjonale studenter, som de siste årene har variert mellom ca 90 og 110. Se tabell under for tall for de tre siste vårsemesterne.

Som hovedregel er antall søkere og antall tilbud tilnærmet det samme, i og med at flertallet av studentene nomineres av våre egne partnere og dermed er kvalifiserte. Tallene under viser derfor antall studenter som har søkt og antall som har aksepterer tilbudet fra fakultetet. Differansen består hovedsakelig av studenter som har trukket søknaden senere i prosessen. Det er gledelig å se at antallet søknader holder seg stabilt.

I vårsemesteret 2025 har vi tatt imot rett i overkant av 100 nye internasjonale studenter. Antallet søkere til vårsemesteret er ca halvparten av antall søkere på høsten, og høsten 2024 tok vi imot 200 studenter. Av disse er det 52 studenter som har opptak for hele

studieåret. Det er derfor til sammen over 150 studenter med INTL-JUS-studierett ved fakultetet denne våren. Til sammenligning var det 145 studenter her i vårsemesteret 2024. Tabellen under viser antall søkere totalt, søkere via fakultetets avtaler og aksepterte tilbud i **vårsemesterne 2023–2025**.

10.04.2025
ANT

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 23/25-5
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

EXECUTIVE682 Forvaltningens europeisering – endring av vurderingsform- og uttrykk

EXECUTIVE682 Forvaltningens europeisering er et emne som inngår i erfaringsbasert master i offentlig forvaltning.¹ Masterprogrammet har et eget programstyre, men Det juridiske fakultet har administrativt ansvar for emnet EXECUTIVE682. Studieutvalget orienteres derfor om endringene som ble gjort i emnet i programstyremøtet 5. mars. Se punkt 3 i vedlagte referat.

28.03.2025
INGVSTR

¹ <https://www4.uib.no/studier/nettstudier-og-videreutdanning/jus-okonomi-og-administrasjon/master-i-offentlig-forvaltning>

Referat – programstyremøte for erfaringsbasert master i offentlig forvaltning

Tid: 5. mars kl. 1200-1330

Sted: Styrerommet, Institutt for politikk og forvaltning

Til stede:

Jill Merethe Loga, GOV, leder programstyret

Lise Hellebø Rykkja, GOV

Julian Vedeler Johnsen, ECON

Henriette N. Tøssebro, JUS

Kristin Arefjord Stave, NHH

Roald Valle, NHH

Bo Byrkjeland, UiB Videre

Hanne Refvik, programsekretær

Fravær:

Monica Rydland, NHH

Saksliste ble sendt ut på e-post og PowerPoint presentasjon fra møtet er tilgjengelig i Teams.

1. Orienteringssaker

- a) Jill orienterte om endring av medlemmer i programstyret. Henriette N. Tøssebro, førsteamanuensis ved juridisk fakultet, erstatter Sigrid Eskeland Schütz i programstyret. Karl Harald Søvig, dekan ved juridisk fakultet, går inn som emneansvarlig sammen med Henriette på emnet EXECUTIVE682 Forvaltningens europeisering.

Hanne Refvik, rådgiver ved Studieavdelingen, vikarierer som koordinator for mastergraden frem til sommeren.

- b) Jill orienterte om møtet i referansegruppen 18. februar.
Det var en positiv opplevelse – med gode tilbakemeldinger fra studentene, og tydelige signal om at referansegruppen har et langsiktig perspektiv og ønske om å bygge opp dette studietilbudet.

Referansegruppen diskuterte masteroppgaven og det var ønske om å lage en idébank for å gjøre masteroppgavene relevante for arbeidsgiver. Programstyret poengterte at det er viktig at det er veileder i samarbeid med student som blir enig om oppgavens tema/problemstilling. I det videre arbeidet må det diskuteres hvor disse idébankene skal publiseres.

Referansegruppen diskuterte også hvordan man skulle ta samarbeidet med UiB og NHH videre. Det ble luftet om man skulle trekke inn flere institusjoner i samarbeidet, eksempelvis NUPI. Litt delte meninger knytt til dette. Lise mener at det kan bli for komplisert med flere institusjoner, og at vi heller kan være flinkere til å hente inn eksterne. Programstyret støtter dette. Flere av medlemmene poengterte at dette er noe vi allerede gjør mye av på de ulike emnene, men at vi gjerne må være flinkere til å synliggjøre dette.

Ellers var det deling av erfaringer og diskusjon knytt til mulige endringer i programmet (revidering av eksisterende emner, nye emner osv).

- c) Masteroppgaveemnet
Jill orienterte om at det har vært avholdt tre planleggingsmøter med Monica vedrørende opplegget. Det er 13 studenter som har fullført fire emner til våren og som dermed vil være klar for å søke opptak til

masteroppgaven høsten 2025. Jill vil i den videre planleggingen kontakte alle emnenansvarlige for å sikre tverrfagligheten.

- d) Evalueringer – Hanne orienterte om status på dette arbeidet og ba om styrets innspill til evalueringsarbeidet.

Styret diskuterte hvem evalueringene skal være for, hyppighet av evalueringer, hvordan best evaluere om læringsmål er nådd, at man må ta høyde for at det er studenter med veldig ulik kompetanse og at man gjerne må tilpasse spørsmål til dette. Programstyret ga sin tilslutning til at studiekoordinator ved GOV tar ansvar for å jobbe frem felles prosedyre for evaluering av emner i samarbeid med NHH, og at dette arbeidet skal ferdigstilles før sommeren.

- e) Evaluering av emnet EXECUTIVE683 Prioritering og styring

Julian delte erfaringer fra emnet høsten 2024.

Det var tre ulike samlinger med ulike ansvarlige forelesere, og evaluering ble sendt ut etter hver samling.

Første samling: Teoretisk introduksjon til samfunnsøkonomi – få studentene til å tenke som en samfunnsøkonom når de møter ulike problemstillinger. Studentene likte dette godt.

Utfordring at studentene har ulik bakgrunn. Det var kun to av studentene som hadde samfunnsøkonomi fra før. Basert på tilbakemeldinger vil man i neste runde legge inn mer obligatorisk forberedelsesarbeid i forkant av samling.

Fortellingen i starten av studiet er viktig; vise forståelse for at studentene er travle, gjøre studiet relevant og tilrettelegge på best mulig måte er viktig.

NHH har god erfaring med dette, UiB hente inspirasjon fra hvordan det blir gjort der.

Forebedringspotensiale er å hente inn flere gjesteforelesere fra Dep. Det vil gjøre gjesteforelesningene mer relevant og utbytterike for studentene.

Andre samling opplevdes litt mindre relevant.

Resultat fra evaluering av tredje samling ikke gjort tilgjengelig for emneansvarlig pga sykdom.

Studentene sin bruk av pensum i semesteroppgaven knytt mot egen arbeidshverdag traff ikke veldig godt. Ulike grad av hvor relevante de enkelte sine case er for bruk av teori. Julian meldte at de var godt fornøgd med valget om å fjerne karakter. Da blir ikke studentene straffet for å velge en case som er relevant for egen arbeidshverdag, og man sparer mye tid på sensorarbeid.

- f) Markedsføring og opptaksprosess

UiB Videre jobber med nyhetssak for EXECUTIVE681 Gjenstridige problemer, samspel og samordning i offentlig sektor. Fotograf har vært innleid og vi har fått mange fine bilder som kan brukes til informasjon/rekrutteringsarbeid.

Felles merch har blitt laget; tøynett, skrivebok og penn med NHH og UiB logo på.

Dette vil bli delt ut til alle studentene på første studiesamling, i tråd med vedtak om å fremstå helhetlig på tvers av institusjoner og fakultet.

Hanne orienterte om at det er utfordrende slik opptaksprosessen er organisert nå, med «kvote» og åpne plasser. Dette studiet er en mellomting mellom oppdragsfinansiert og åpent.

Viktig at dette blir tatt med i videre diskusjon om forlengelse av samarbeidsavtalen.

2. Diskusjonssaker

- a) Forlengelse av avtale med KDD

Samarbeidsavtalen går til 2027, og legger til grunn at alle emnene som inngår i programmet skal tilbys og gjennomføres minimum to ganger. Til høsten har alle emnene gått to ganger, og emnet *Innovasjon og omstillingskraft* har allerede gått to ganger. NHH ønsker å tilby dette emnet høsten 2025, men

departementet er ikke forpliktet til å garantere for 25 studieplasser. Bo har sendt epost til Jill og bedt om tilbakemelding på om Departementsakademiet og DFD ønsker at emnet tilbys til høsten med de samme betingelsene som de første gjennomføringene.

Bo og Kristin tar dialogen med KDD om reforhandling av avtalen på vegne av UiB og NHH. Viktig at alle involverte parter er involvert med tanke på økonomiske konsekvenser av en slik avtale.

b) Alumnisamling

I samråd med referansegruppen er denne planlagt 3. juni i Oslo.

Kristin har reservert NHH sine lokaler i Drammensveien 44.

Drammensveien har kapasitet til ca. 100 i kinoppsett. Kostnad er kr. 400 per deltaker pluss bevertning.

Programstyret må diskutere hvordan vi gjør det med egenandel.

Når det kom til programinnhold foreslo Kristin at vi frir oss fra det vi leverer, og gir noe ekstra til studentene våre.

Aktuelle tema som kom frem i møte med referansegruppen var 1) Ny sikkerhetspolitisk situasjon i Europa og 2) Digitalisering/KI i forvaltningen.

Øystein Thøgersen og Karl Harald Søvig er foreløpig booket inn. Kristin vil se i NHH sin alumnidatabase om det kan være andre aktuelle forelesere – og se dette i sammenheng med valg av tema, vekting av kjønn osv.

NHH ved Kristin tar ansvar for planlegging av alumnitreffet og sender ut forslag til program.

Kristin nevnte også at programstyret kan vurdere om vi skal presentere en felles alumniplattform (LinkedIn?) under alumnisamling. Spørsmål til diskusjon: hvem skal eventuelt drifte denne?

c) Studietur til London/London School of Economics

Bo orienterte om status for planlegging.

To tentative tidspunkt er foreslått: 18-19. september og uke 40.

Jill kontakter Andrew Brennen ved London School of Economics for videre planlegging.

3. Eventuelt

Vedtakssak:

1. EXECUTIVE682 Forvaltningens europeisering endrer eksamensform til semesteroppgave.
2. EXECUTIVE682 Forvaltningens europeisering og EXECUTIVE681 Gjenstridige problemer, samspel og samordning endrer vurderingsform til bestått/ikke bestått.

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 24/25-1
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

Rapport fra eksterne fagfeller

Studiedekanen har den 03.01.2025 mottatt rapport fra dette års eksterne fagfelle for masterprogrammet i rettsvitenskap ved UiB, Claes Martinson.

Mandatet er beskrevet og vedtatt i SU sak 12/23:

I hvor stor grad bidrar læringsutbyttebeskrivelsen på det enkelte emne til kontinuitet og progresjon målt opp mot læringsutbyttebeskrivelsen for programmet med særlig fokus på

- juridisk metode, herunder hvordan juridisk argumentasjon varierer på ulike rettsområder

- utarbeide ulike former for selvstendige skriftlige arbeider

Undersøkelsen avgrenses til obligatoriske emner på 1.-4. studieår.

Rapporten legges frem for studieutvalget til drøftelse. I tillegg vil Claes Martinson selv presentere funnene sine i et lunsjseminar før SU-møtet 30.april

Lenke til rapporten:

[Rapport fra eksterne fagfeller: Læringsutbyttebeskrivelser, kontinuitet og progresjon – med særlig fokus på juridisk metode, variasjon i juridisk argumentasjon, og selvstendige skriftlige arbeider](#)

22.04.2025
INGVSTR

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 24/25-2
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

Rammene for utveksling på 3. og 5. studieår

1. Innledning

I sak 88/24 *Budsjetttramme 2025* påpekte dekan og fakultetsdirektør at det er grunn til bekymring for fakultetets økonomiske fremtidsutsikter for årene 2026 og videre. En medvirkende årsak til dette er risikoen for at en studieordning som nå åpner for utveksling på både 3. og 5. studieår skal føre til høyere samlet utveksling og dermed til redusert studiepoengproduksjon ved fakultetet. I den nye finansieringsordningen er belønningsmidlene for utveksling tatt bort, noe fakultetsstyret tidligere er informert om gjennom sak 74/24 *Orientering om endringer i finansieringssystemet for høyere utdanning fra 2025 og virkning for fakultetet*. Selv om utveksling på samme nivå som i 2022 er overført til basis i grunnbevillingen til fakultetet gjennom omlegging av finansieringsmodellen,² så vil en eventuell økning i utveksling sammenlignet med 2022 føre til reduserte inntekter. Videre er det slik at basis i grunnbevilgningen ikke reguleres tilsvarende inflasjonen og derfor gradvis vil bli redusert i verdi, i motsetning til resultatmidler for produserte studiepoeng. Grunnbevilgningens basis har dessuten historisk vært gjenstand for årlige kutt, både fra departement og UiB sentralt, noe som medfører at den kompensasjonen som ble gitt ved innføringen av ny finansieringsmodell gradvis svekkes ytterligere.

Ettersom den nye studieordningen innføres år for år, har fakultetet i 2024 og 2025 en toårig overgangsfase hvor studenter på ny ordning benytter den nye utvekslingsmuligheten på 3. studieår samtidig som studenter på gammel ordning utveksler som før på 5. studieår. Dette leder naturlig nok til at samlet utveksling i denne overgangsfasen blir høy, med tilhørende konsekvenser for studiepoengproduksjonen. Fordi uttellingen for produserte studiepoeng skjer med en forsinkelse på to år, vil reduksjonen i 2024 og 2025 først slå ut i finansieringen for 2026 og 2027. For 2027 ble bruttotapet beregnet til kr. 4,8 millioner i sak 74/24.

Økt utveksling leder samtidig til visse besparelser knyttet til undervisning og sensur, men ikke i nærheten av samme størrelsesorden, ettersom undervisningen uansett går for studenter som er på Dragefjellet på vårsemesteret på 3. året og på hele 5. året.

Prognosene som ble presentert for fakultetsstyret var usikre, blant annet fordi vi i arbeidet med sak 74/24 og 88/24 ikke hadde noen holdepunkter for hvordan utveksling på 3. året slår ut på utreisetrangen på 5. studieår – første kull som hadde utvekslingsmuligheter på 3. studieår kommer først til 5. studieår høsten 2025. Søkertallene for utveksling fra dette kullet foreligger nå (hovedsøknadsfrist var 1. februar, men de kan søke til suppleringsfrist 25.

² I budsjettet for 2024 utgjorde belønningsmidlene for fakultetet basert på utveksling 3,63 millioner kroner, jf. UiBs inntektsfordelingsutvalg, tabell 4.3 (UiB fikk fra KD 4,83 millioner, hvorav fakultetet beholder 75 %).

august også. Erfaringsmessig er det svært få 5.årsstudenter som søker ved suppleringsøknadsfristen. Høsten 2024 var tilveksten fire nye utvekslingsstudenter på 5. studieår) og tyder på en ikke ubetydelig nedgang i utveksling på 5. studieår av ny studieordning, sammenlignet med tidligere. Per 1. februar hadde 199 studenter søkt om utveksling som del av 5. studieår studieåret 25/26. På samme tidspunkt var søkertallet 290 i 2024 og 273 i 2023.³ Per 2. april 2025 er det 158 studenter som fortsatt vil utveksle som del av 5. studieår i løpet av 25/26.

Selv med denne nedgangen på nytt 5. studieår vil den samlede utvekslingen på ny studieordning fortsatt være høyere enn den var på den gamle dersom det ikke tas grep. Om vi tar utgangspunkt i antall studenter som reiste på utveksling på 3. studieår inneværende semester vår 2025 (185), og forutsetter at de alternativt ville «produsert» i gjennomsnitt 26 studiepoeng på fakultetet dette semesteret,⁴ så medfører utvekslingsmuligheten på 3. studieår et bruttotap for fakultetet på 3,4 millioner kroner.⁵ Dersom vi så anslår at de reduserte søkertallene for utveksling på nytt 5. studieår fører til en reduksjon i den faktiske utvekslingen på 80 studenter, så vil dette redusere inntektstapet for 2028 med 1,5 millioner, til 1,9 millioner.⁶

De anslagsvis 120 ekstra studentene som samlet sett reiser ut på ny studieordning vil samtidig spare fakultetet for en del kostnader knyttet til eksamen og sensur. Det er svært vanskelig å anslå dette fordi det jo avhenger av hvilke emner disse studentene alternativt ville tatt på 3. eller 5. studieår på fakultetet, men et forsiktig anslag er 1500 kroner per student per eksamen og to eksamener, noe som gir en besparelse på 360.000 kroner.

Selv om inntektstapet knyttet til utvekslingsmuligheten på 3. studieår skulle vise seg å være «bare» omkring 1,5 millioner per år, så er det snakk om beløp i en størrelsesorden som tilsier at det bør vurderes å ta grep. All den tid dette skjer samtidig som basisbevilgningen blir mindre verdt.

I sak 74/24 redegjør dekan og fakultetsdirektør for ulike tiltak for å øke studiepoengproduksjonen. Klart størst potensiale har en bedre utnyttelse på 1.-3. studieår av dagens 374 studieplasser, men dette er det dessverre vanskelig å få til så lenge vi har et integrert 5-årig masterprogram med stor pågang av søkere som allerede har en bachelorgrad som er tilpasset vår studieplan, og som gir dem rett til å begynne rett på 4. studieår hos oss. Innenfor dagens regelverk ser det ikke ut til at vi får gjort noe med dette

³ Dette er tallene på *søknadstidspunktet*, ikke endelige tall for utveksling fra 5. studieår de aktuelle studieårene. Det endelige tallet vil være lavere, idet en del studenter takker nei til nominasjonen de tilbys, eller ombestemmer seg senere i prosessen frem mot avreise. Samtidig er det mulig for «etternølere» å søke om utveksling kun for vårsemesteret ved fristen 25. august, noe det erfaringsmessig er noen tilfeller av. Høsten 2024 var tilveksten av 5. årsstudenter etter suppleringsfristen 25. august, 4 nye utvekslingsstudenter. Det er imidlertid liten grunn til å tro at antall frafall og etternølere vil være annerledes på ny studieordning, så søknadstallene må uansett kunne anses sammenlignbare.

⁴ Gjennomsnittlig studiepoengproduksjon for studentene våre er 52 studiepoeng per år, dvs. 26 studiepoeng per semester.

⁵ Regnestykket er som følger: 185 studenter x 0,43 studentårsverk (26/60 studiepoeng) x 56.600 kroner per studentårsverk x 0,75 (fakultetets andel) = 3,4 millioner.

⁶ Regnestykket er som følger: 80 studenter x 0,43 studentårsverk (26/60 studiepoeng) x 56.600 kroner per studentårsverk x 0,75 (fakultetets andel) = 1,5 millioner. Den reelle merinntekten er høyere ettersom noen av studentene som ellers ville reist på utveksling på 5. året, ville utvekslet mer enn ett semester (ca. 15 %, basert på tallene for gammel studieordning).

uten å gå over til en 3+2 modell med separate opptak til hhv. bachelor- og masterdelen av studiet. I en mer overordnet diskusjon om fakultetets økonomi i årene fremover, hører det likevel med at inntjeningspotensialet knyttet til bedre utnyttelse av studieplassene på 1.-3. studieår er betydelig.⁷

I sak 88/24 informerte dekan og fakultetsdirektør om at det vil bli foreslått å innføre en begrensning av utvekslingsmulighetene på 5. studieår, «både av faglige og økonomiske grunner». Formålet med dette saksforelegget er å redegjøre nærmere for de alternativene som finnes, slik at først studieutvalget og deretter fakultetsstyret kan drøfte disse. Ettersom utvekslingsmulighetene på 3. og 5. studieår bør sees i sammenheng, vil også rammene for utvekslingsmulighetene på 3. studieår bli drøftet. Dekan og fakultetsdirektør vil deretter fremme en vedtakssak for styret i neste møte.

Parallelt med vurderingen av utvekslingsmulighetene på 3. og 5. studieår arbeider fakultetet med å oppskalere 3. årsemnet JUS233 *Komparativ rett* fra dagens 2 til 7 studiepoeng. Formålet med dette emnet er å gi studenter som drar på utveksling på 3. studieår et analytisk rammeverk for deres møte med fremmede rettskulturer, og slik bidra til at læringsutbyttet fra utvekslingsoppholdet blir størst mulig. Erfaringene etter første gjennomkjøring studieåret 2023/2024 er gode, men det er ønskelig å styrke denne innrammingen av utvekslingen på 3. studieår. En oppskalering med 5 studiepoeng vil samtidig gi fakultetet en økt studiepoengproduksjon på 15 årsenheter (gitt 180 studenter på utveksling på 3. studieår), noe som tilsvarer om lag kr. 640.000 i ekstra inntekter til fakultetet (etter at UiB har tatt 25 %).⁸ Dekan og fakultetsdirektør vil legge frem en egen sak om dette på styremøtet i mai.

Vi vil også løfte frem en ytterligere endring som vi jobber med, nemlig en innstramming i hvor mange av studentene våre vi vil sende samtidig til samme destinasjon, selv om den har usikker betydning for utvekslingstallene på både 3. og 5. studieår. Et helt sentralt formål med utveksling er å bli kjent med fremmede rettskulturer og få nye perspektiver på norsk rett gjennom diskusjoner med studenter fra andre land. Fakultetet ønsker av denne grunn ikke å legge til rette for utveksling hvor et større antall av studentene våre reiser sammen. Det er også ønskelig å spre studentene våre ut over flere samarbeidspartnere og land, for slik å sikre at vi årlig uteksaminerer studenter med innsikt i ulike rettskulturer og andre språk enn engelsk. Vi har tidligere operert med en øvre grense på 8 studenter, vedtatt i sak 64/18 til studieutvalget, men vil nå foreslå at denne grensen settes ned til 6 eller 4.

En reduksjon av hvor mange studenter som kan sendes til samme sted samtidig kan kanskje tenkes å få en viss betydning for utvekslingstallene, men dette er ikke formålet med innstrammingen og vi tror heller ikke at en eventuell effekt vil være særlig stor. Fakultetet rangerer søkerne til utveksling ved hjelp av loddtrekning, istedenfor basert på karakterer slik som tidligere og som ellers ved UiB. Dermed er det uansett ikke lenger mulig for en gruppe av studenter med gode karakterer å se seg ut et felles reisemål. Når rangeringen avgjøres av loddtrekning, kan ingen studenter lenger vite hvor de havner i rangeringen og gjøre seg opp

⁷ På 1.-3. studieår er det gjennomsnittlig i størrelsesorden 20-70 ledige studieplasser (færrest på 1. studieår, økende opp mot 70 plasser på 3. studieår som følge av frafall). Dersom vi regner med et snitt på 60 studenter med gjennomsnittlig «produksjon» gir dette et brutto innteksttap på 60 studenter x 0,86 studentårsverk (52/60 sp) x 56.600 kroner x 3 studieår = 8,8 millioner kroner, hvorav 6,6 millioner (75 %) til fakultetet.

⁸ Noe av dette vil bli spist opp av økte kostnader til undervisning og sensur på JUS233.

antakelser om hvor sannsynlig det er at de vil kunne få nominasjon til det høyeste valget i søknaden sin. Det vil bli lagt frem en egen sak om dette for SU i løpet av våren.

2. Overordnede hensyn knyttet til rammene for utveksling på 3. og 5. studieår

For diskusjonen knyttet til utvekslingsmulighetene på 3. og 5. studieår er det hensiktsmessig å sondre mellom faglige, administrative og økonomiske hensyn, selv om det er en viss overlapp mellom de to sistnevnte. Det er også relevant å se hen til den betydningen som gode utvekslingsmuligheter antas å ha for fakultetets renommé som et attraktivt studiested for fremtidige studenter og som en pålitelig samarbeidspartner for utenlandske universiteter (særlig de som sender sine studenter på utvekslingsopphold til oss). Førstnevnte er viktig for søker tallene til jusstudiet i Bergen. Sistnevnte er viktig for antall innreisende utvekslingsstudenter fra utenlandske partnere, men også mer overordnet for fakultetets stilling som internasjonal partner.

Fakultetet er i dag klart bedre på utveksling enn øvrige norske læresteder som utdanner jurister. Målsettingen vår har hele tiden vært at alle de av våre studenter som ønsker å reise på utveksling som ledd i jusstudiene i Bergen, skal få mulighet til å gjøre det. Gjennom systematisk arbeid over mange år har vi etablert et svært godt nettverk av utvekslingsavtaler med en rekke gode universiteter i en rekke ulike land, noe som også er en viktig grunn til at vi årlig mottar et høyt antall utvekslingsstudenter som tilbringer et eller to semestre hos oss. Porteføljen av utvekslingsmuligheter evalueres fortløpende, noe som bidrar til at langt de fleste av studentene som vi sender ut, rapporterer tilbake om et vellykket utvekslingsopphold.

Selv om fakultetet i senere år har gjort et betydelig arbeid for å legge til rette for «internasjonalisering hjemme» for de av studentene våre som ikke reiser på utveksling, så er studiedekanen av den oppfatning at et vellykket utvekslingsopphold gir et læringsutbytte som vanskelig kan oppnås på annet vis.

Studiedekanen legger til grunn at fakultetet fremdeles bør ha som mål å ha det beste utvekslingstilbudet av de juridiske lærestedene i Norge og at det fremdeles skal være slik at alle de av våre studenter som ønsker å reise på utveksling, skal få reell mulighet til å gjøre det. Spørsmålet som drøftes i denne saken er derfor «bare» hvilke begrensninger som kan og eventuelt bør gjøres av den muligheten som nå har oppstått til å utveksle *både på 3. og 5. studieår*, og hva som eventuelt kan gjøres for å få til en hensiktsmessig fordeling av utvekslingen som skjer på det som reelt sett er hhv. bachelor- og masterdelen av studieprogrammet. Mer omfattende begrensninger av utvekslingsmulighetene vil være et tilbakesteg som bare bør vurderes dersom det viser seg tvingende nødvendig av økonomiske årsaker, basert på et mer robust tallmateriale enn vi per i dag har.

For vurderingen av de faglige hensynene som taler for og imot muligheten til å velge utveksling både på 3. og 5. studieår er det viktig å sondre mellom spørsmål som knytter seg til de faglige kravene til utvekslingen som tilbys på hhv. 3. og 5. studieår og spørsmål knyttet til studentenes samlede læringsutbytte etter å ha fullført hele jusstudiet. Hensynet til studentenes samlede læringsutbytte tilsier at det kan være grunn til å stille strengere krav til utveksling på 5. studieår for studenter som allerede har vært på utveksling på 3. studieår,

ettersom de forutsetningsvis alt har tilegnet seg mye av læringsutbyttet som et utvekslingsopphold vil gi. Samtidig vil en slik differensiering mellom to kategorier av studenter på 5. studieår by på administrativt merarbeid, se nærmere punkt 3 nedenfor.

Den faglige diskusjonen knyttet til utvekslingsmulighetene må også ta hensyn til alternativene som fakultetet har å tilby i de aktuelle semestrene. Læringsutbyttet under utveksling må forutsetningsvis være minst like godt som læringsutbyttet av å tilbringe semesteret på fakultetet. Når kvaliteten på fakultetets undervisningstilbud øker, må følgelig kravene til kvaliteten på utvekslingen øke tilsvarende. Dette er særlig relevant for 5. studieår, hvor fakultetet tilstreber et betydelig kvalitetsløft fra studieåret 2025/26. At læringsutbyttet må være likeverdig, betyr likevel ikke at det må være identisk. Utveksling har en merverdi knyttet til perspektiver på norsk juss som i noen grad må kunne kompensere for undervisningsopplegg som ikke fullt ut tilsvarer det opplegget som vi tilbyr her på fakultetet. For studenter som alt har utvekslet på 3. studieår, kan det imidlertid hevdes at merverdien knyttet til et nytt utvekslingsopphold er mindre, og at det derfor er riktig å stille høyere krav for å godkjenne utveksling også på 5. året.

Utvekslingsmulighetene som er etablert på 3. studieår er naturlig nok av stor betydning for hvilke rammer som bør gjelde for utveksling på 5. studieår. Formålet med å etablere utvekslingsmuligheter på 3. studieår var blant annet å gi studentene mulighet for å reise på utveksling tidligere, slik at perspektivene tilegnet under utvekslingen kan komme til nytte på de to siste studieårene, og da særlig fordypningen og masteroppgaven på 5. studieår.⁹ Mange av studentene som dro på utveksling på 5. studieår på tidligere studieordning forlot i praksis fakultetet for godt, slik at utvekslingen for mange av dem fremsto som et nokså løsrevet tilbygg til studieårene i Bergen.¹⁰ Utveksling på «bachelor-delen» av studieløpet er også lettere å forene med fagtilbudet til utvekslingsstudenter hos en del av fakultetets partneruniversitet. Ved en rekke partneruniversitet er det kun emner på bachelornivå som er tilgjengelig. Andre steder finnes det emner på både bachelor- og masternivå, og en del steder er det kun emner på masternivå som er tilgjengelig. Med ønske om et faglig løft på 5. studieår har vi også økt de faglige kravene som stilles til emnene som studenter tar i utlandet: Vi kan ikke lenger godkjenne emner på bachelornivå som del av vårt 5. studieår. Gjennom åpningen for utveksling på 3. studieår har vi nå kunnet innskjerpe de faglige kravene til utvekslingen på 5. studieår, noe som både er et løft av studiekvaliteten for studentene som utveksler på 5. året og en forutsetning for det faglige løftet som vi nå prøver å få til med vår egen reform av 5. studieår. Dersom et arbeidskrevende fordypningsår i Bergen kan erstattes med langt mindre krevende utvekslingsopphold, vil vi risikere å undergrave kvalitetsløftet vi tilstreber på 5. studieår. Ytterligere innskjerping av kravene til

⁹ Utveksling på «bachelorordelen» av jusstudiet er normalordningen i mange land, noe som reflekteres i gruppen av utvekslingsstudenter som vi årlig mottar fra andre land – ikke veldig mange av de har studert juss i fire år før de reiser på utveksling til oss. Vi har ikke gode data for hvor langt i sitt hjemlige gradsstudium de innreisende utvekslingsstudentene våre har kommet, men en gjennomgang av søknadsdokumentene til de innreisende studentene studieåret 21/22 viste at 42 av de 247 innreisende studentene dette året var i sitt 5. studieår eller høyere på utvekslingstidspunktet. 62 studenter var i sitt 4. studieår. Det er verdt bemerke at på grunn av forskjeller i gradsoppbygging i ulike land i Europa, varierer det om studentene som var i sitt 4. studieår, var på siste år av en 4-årig bachelorgrad, 4. år i et integrert studieløp eller det første året av en mastergrad.

¹⁰ De fleste tok riktignok «bare» 30 studiepoeng på utveksling, men de resterende 30 studiepoengene på 5. studieår, oftest i form av masteroppgaven, ble gjerne tatt som «fjernstudenter».

utveksling som kan godkjennes som del av 5. studieår kan være ønskelig av faglige årsaker, men det vil ha potensielt store administrative følger, se nærmere under punkt 3 nedenfor.

Selv om studiereformen av 2021 legger til rette for at mye av utvekslingen flyttes til 3. studieår, så er det ikke ønskelig at «alle» studentene drar på utveksling samtidig.

Vårsemesteret på 3. studieår inneholder tre utvalgte norske valgemner (barnerett, miljørett og skatterett) som fakultetet mener det er viktig at vi årlig utdanner et visst antall kandidater med innsikt i.¹¹ På JUS233 *Komparativ rett og rettshistorie* (12 studiepoeng) er det lagt opp et ambisiøst undervisningsopplegg for at våre studenter skal møte og samhandle med innreisende studenter som tar JUS2320 *Comparing Legal Cultures in Europe* og det er også ønskelig at det er et tilstrekkelig antall norske studenter på de engelskspråklige valgemnene på 3. studieår til at de innreisende studentene møter noen av våre studenter også her. Studentene på 3. studieår er også en viktig del av rekrutteringsgrunnlaget for nye arbeidsgruppeledere, selv om vi foreløpig har lyktes med å kompensere utvekslingstrangen på 3. studieår gjennom rekruttering av flere arbeidsgruppeledere fra 4. og 5. studieår.

Erfaringene etter to kull med utvekslingsmuligheter på 3. studieår er at mange av studentene velger å benytte seg av dette. Våren 2024 utvekslet 168 studenter som del av 3. studieår. Basert på antall undervisningsmeldte studenter til emnet JUS232 *Rettshistorie og komparativ rett* våren 2024, var det 126 studenter på 3. studieår som ikke utvekslet. Våren 2025 utveksler 185 studenter som del av 3. studieår, mens 122 studenter er undervisningsmeldt til JUS232. Samtidig er kullet på 3. studieår langt mindre enn de 374 studieplassene vi har på MAJUR, dels som følge av de mange studentene som får godkjent de tre første studieårene fra andre læresteder og dels som følge av et visst frafall fra 1. til 3. studieår. Antall MAJUR-studenter på fakultetet vårsemesteret 3. studieår har derfor vært så lavt som 294 i 2024 og 307 i 2025.¹²

Hva som utgjør et «passe» antall studenter på utveksling på hhv. 3. og 5. studieår er det rom for ulike syn på. Fakultetets mulighet for å tilpasse utvekslingen på 3. studieår til et gitt nivå er uansett begrenset, med mindre man vil innføre kvoter som tvinger en del av studentene til å vente med utveksling til 5. studieår, se punkt 8 nedenfor. En viss begrensning fra dagens høye nivå vil imidlertid trolig kunne oppnås gjennom regler som helt eller delvis avskjærer muligheten til å utveksle *både* 3. og 5. studieår, fordi noen studenter som ellers ville utvekslet på 3. studieår da trolig vil avstå fra dette for å beholde muligheten for å utveksle på 5. året. Hvor stor effekt dette vil ha, er det imidlertid vanskelig å mene noe kvalifisert om.

I det følgende redegjøres det mer konkret for ulike begrensninger av utvekslingsmulighetene på 5. studieår. Ingen av begrensningene rokker ved prinsippet om at vi vil tilby utvekslingsmuligheter til alle studenter som ønsker det, *minst én gang i løpet av studieprogrammet*. Flere alternativer kan naturlig nok tenkes, men vi har konsentrert oss om noen hovedalternativer. De fremstilles i stigende rekkefølge, forstått slik at de minst omfattende begrensningene omtales først (selv om kategoriseringen ikke alltid er opplagt).

¹¹ Med virkning fra studieåret 2027/28 vil det bli lagt til et valgemne i Familie- og arverett, som en følge av at dette emnet flyttes fra 1. studieår. Dette øker bekymringen knyttet til antall studenter på 3. studieår.

¹² Tallene er basert på antall utvekslingsstudenter fra 3. studieår og antall undervisningsmeldte i JUS232 *Komparativ rett og rettshistorie*, sammenlagt.

3. Strengere faglige krav til utveksling på 5. studieår

Selv om fakultetet har gjort en betydelig jobb i senere tid med å innskjerpe at utveksling på 5. studieår må være på masternivå, så er det en kjensgjerning at nivået på de emner som ulike universiteter tilbyr til utvekslingsstudenter, er varierende, og at kategorisering av et emne som et masteremne ikke nødvendigvis er en garanti for reelt masternivå (målt ut fra at forventet læringsutbytte samsvarer med masternivå slik det er beskrevet i kvalifikasjonsrammeverket). Noen emner stiller høye krav til utvekslingsstudentenes nivå og arbeidsinnsats, mens andre nok stiller lavere krav enn studentene våre er vant til hjemme fra. Noen innlemmer utvekslingsstudentene i emner som er utviklet for egne studenter, mens andre i større eller mindre grad henviser utvekslingsstudentene til egne emner utformet særlig med tanke på utenlandske studenter. Noen universiteter stiller høye krav til språkkunnskaper, mens andre ikke gjør det. Noen universitet har blind sensur og vurderer utvekslingsstudentenes prestasjoner på samme måte som de lokale studentenes prestasjoner, mens andre ikke har blind sensur og nok kan tenkes å være noe «snillere» ved vurderingen av utvekslingsstudenter. Noen emner har undervisningsopplegg som krever aktiv studentdeltakelse, mens andre bare har tradisjonelle forelesninger uten obligatorisk fremmøte. Noen emner har krevende vurderingsformer, mens andre har eksamener som kan bestås uten veldig stor arbeidsinnsats. Osv.

Hvor stort læringsutbytte en student sitter igjen med etter et utvekslingsopphold vil naturlig nok også variere ut fra den enkelte studentens forkunnskaper, og ikke minst ut fra den enkelte students arbeidsinnsats. En student som velger emner som ligger tett opp mot emner som studenten har studert tidligere, vil lære mindre nytt enn en student som gir seg i kast med helt nye emner.¹³ Og en student som alt har gode ferdigheter i engelsk, vil naturlig nok ha mindre læringsutbytte knyttet til språk enn en student som bruker utvekslingsoppholdet til å løfte engelskferdighetene fra middels og til det nivået som trengs for å kunne jobbe på engelsk. Dette eksempelet illustrerer for øvrig at det er en flytende overgang mellom rent faglig og språklig læringsutbytte under utveksling. For studenter som velger utveksling for å styrke ferdigheter i andre fremmedspråk enn engelsk, er dette særlig klart – for disse studentene vil det ofte være hensiktsmessig å velge emner som faglig sett ikke er av de mest utfordrende, for slik å kunne konsentrere seg om de språklige utfordringene. Ofte er dette også noe vertsinstitusjonene legger til rette for.

Samlet sett er det ikke til å komme forbi at læringsutbyttet fra utveksling vil kunne variere, og at det langt på vei er opp til studentene selv om de legger opp til et krevende eller et noe lettere utvekslingsopphold. Samtidig er det svært vanskelig å sammenligne studentenes læringsutbytte fra utveksling og deres alternative læringsutbytte på 5. studieår på fakultetet, ikke minst fordi det også må tas hensyn til læringsutbytte knyttet til språk og rettskulturell kompetanse.

Fra et faglig perspektiv kan det være ønskelig å stille strengere krav til utvekslingsoppholdene enn det vi gjør i dag og tvinge studentene våre til å velge utveksling som gir større læringsutbytte. Dagens system er basert på at vi stoler på sontringen mellom bachelor- og masternivå for alle universiteter som følger Bologna-systemet, koblet med konkret vurdering av om emnene som studentene ønsker å ta kan regnes som

¹³ Emner som overlapper i ikke ubetydelig grad med emner som en student alt har tatt tidligere på studiet, vil ikke bli godkjent (evt. ikke gi full studiepoenguttelling). Men det sier seg selv at det er gråsoner her for den som leter etter emner som gjør at man kan flytte på tidligere studier.

rettsvitenskapelige, og av om det synes å være mer enn ubetydelig overlapp med emner som en student alt har tatt tidligere (enten her på fakultetet eller som ledd i utveksling på 3. studieår). Et alternativt system hvor vi går inn og konkret vurderer nivå og undervisningsopplegg på de emnene som hver enkelt student ønsker å ta, vil ikke være praktisk gjennomførbart uten en mangedobling av de administrative, og ikke minst de faglige, ressursene som brukes på vurdering og godkjenning av emner. Da må i så fall løsningen være å skille ut enkelte utvekslingsavtaler og -programmer som kun aktuelle for studenter som allerede har vært på utveksling på 3. studieår. Det vil nok være krevende å fastsette hvilke kriterier utvelgelsen av samarbeidspartnerne og pakkeløsningene skal gjøres. Antall forhåndsgodkjente plasser kan da bli lavere enn etterspørselen fra studentene. Studenter som ikke når opp i konkurransen om de forhåndsgodkjente utvekslingsoppholdene, kan søke opptak til utenlandske universitet på egen hånd («freemover»), og de vil i tråd med Lisboakonvensjonen kunne kreve dette godkjent som del av 5. studieår med mindre vi, etter en konkret undersøkelse, kan påvise at utvekslingsoppholdet deres står tilbake for pakkeløsningene som vi har forhåndsgodkjent. Vi har få slike søknader i dag. Det er grunn til å tro at de fleste studentene vil foretrekke en forhåndsgodkjent pakke fra fakultetet, men dette kan potensielt kreve ekstra ressurser. (se mer om dette nedenfor).

4. LLM-studier som eneste utvekslingsmulighet på 5. studieår for studenter som alt har vært på utveksling

Et administrativt enklere alternativ for å sikre at utveksling på 5. studieår gir et læringsutbytte på nivå med det som studentene ville fått på fakultetet, vil være å kreve at utveksling på 5. studieår må skje i form av et LLM-program. LLM-programmer er per definisjon ikke bare på masternivå, men beregnet for studenter som allerede har en fullført grad i juss eller en tilsvarende lang jussutdannelse bak seg. De fleste LLM-programmer er åpne for våre studenter etter fullført 4. studieår og det er i dag en del av studentene som utveksler i to eller tre semester for å gjennomføre et LLM-program.¹⁴ Selv om kvaliteten vil variere også når det gjelder LLM-program, så er det generelt grunnlag for å mene at disse programmene ikke har samme utfordringer som «vanlig» Erasmus-utveksling noen ganger kan ha, med hensyn til faglig nivå.

Administrativt ligger fordelene i at det er enkelt å informere studentene om at det bare er LLM-program som kvalifiserer som utveksling på 5. studieår, og å kontrollere i etterkant at studentene faktisk har fullført LLM-graden når de ber om godkjenning for 5. studieår.

Et krav om at utveksling på 5. studieår må skje i form av et LLM-program kan gjelde generelt for alle studentene våre eller bare for studenter som alt har vært på utveksling på 3. studieår. Ettersom en begrensning som gjelder for alle vil være mer inngripende i utvekslingsmulighetene samlet sett, behandles dette alternativet i neste punkt.

¹⁴ Per 2. april 2025 er det 158 av de totalt 199 studentene som søkte utveksling ved fristen 1. februar som fortsatt planlegger utveksling, 35 for utveksling til et LLM-program. Studieårene 23/24 og 24/25 utvekslet henholdsvis 35 av 209 og 29 av 223 utreisende 5. årsstudenter for en LLM-grad. Merk at tall for 25/26 er basert på tallene per 2. april 2025, mens tallene for inneværende og foregående år er basert på faktiske utvekslingstall. Det er å forvente at det fortsatt vil være noen studenter som ombestemmer seg før avreise, slik at det endelige tallet for 25/26 kan bli noe lavere. Samtidig vil det kunne komme til ytterligere 5. årsstudenter ved søknadsfristen i august. I august 2024 var tilveksten av 5.årsstudenter i denne søknadsrunden 4 studenter.

For studenter som alt har vært på utveksling på 3. studieår, kan det argumenteres for at mye av læringsutbyttet knyttet til internasjonalisering, språkferdigheter og rettskulturelle perspektiver på norsk rett alt er oppnådd. Det er derfor lettere å argumentere for at studenter i denne kategorien bare kan dra på utveksling på 5. studieår dersom det faglige nivået er tilsvarende nivået på 5. studieår på fakultetet. Mot dette kan det innvendes at det kan tenkes studenter som ønsker å bruke 5. året til å utveksle til andre land og med undervisning på andre språk enn de alt har gjort på 3. studieår, og at de da vil ha utbytte av utvekslingen også ut over det rent faglige. Til dette kan det imidlertid igjen innvendes at det «perspektivrelaterte» utbyttet av et nytt utvekslingsopphold, når alt annet er likt, må antas å være mindre enn av første utvekslingsopphold. Metodiske perspektiver på norsk rett og ferdigheter knyttet til å kunne diskutere rettslige spørsmål med representanter fra fremmede rettskulturer er generisk kompetanse som ikke «dobles» av et nytt utvekslingsopphold.

En fordel ved å knytte utveksling på 5. studieår til LLM-studier er at vi sikrer studentene et helhetlig opplegg over et helt år, som gjør det lettere å karakterisere utvekslingen som sammenlignbar med 5. studieår på fakultetet. Utveksling over et helt studieår gir forutsetningsvis dypere innsikt i fremmed rett og rettskultur, bedre språkferdigheter og dermed også større faglig utbytte enn kortere utvekslingsopphold. LLM-programmer inneholder regelmessig et skriftlig arbeid som ut fra en helhetlig vurdering av hele programmet kan vurderes som likeverdig med våre masteroppgaver på JUS390. Et krav til at utveksling på 5. studieår skal være et helhetlig opplegg over et helt studieår, passer slik godt inn i de faglige ambisjonene som ligger til grunn for reformen av studieopplegget på 5. studieår her på fakultetet.

I en situasjon hvor fakultetet strever med å finne kvalifiserte veiledere til alle som skal skrive masteroppgaver på 5. studieår, og i overskuelig fremtid vil fortsette å gjøre det, er det fordelaktig om utvekslingstrangen på 5. studieår kanaliseres i en retning som avlaster JUS390 *Masteroppgave*. En generell innvending knyttet til bruk av LLM-program som avgrensningskriterium for utveksling på 5. studieår er at det er knyttet karakterkrav og skolepenger til opptak på LLM-program. For studenter som alt har utvekslet på 3. studieår kan det imidlertid hevdes at denne begrensningen på deres utvekslingsmuligheter på 5. studieår ikke er særlig tungtveiende, og i alle tilfelle ikke noen utfordring av gratisprinsippet som ligger til grunn for høyere utdanning i Norge. Skolepengene vil for øvrig normalt bli dekket av lån og stipend fra Lånekassen, innenfor de rammer som gjelder for dette. Når det gjelder karakterkravet er det slik at de fleste av dagens LLM-avtaler har krav om sterk C eller bedre for at studentene våre skal kvalifisere til opptak. Et par avtaler har «ren» C som krav, mens et par har B som krav. Av søkermassen ved fristen 1. februar 2025, er ca. 170 av søkerne (85 %) kvalifisert for opptak til ett eller flere av LLM-programmene vi har avtale om, idet 170 av 199 studenter har «ren» C eller bedre i snitt. Ca. 140 av søkerne (70 %) kvalifiserer for avtaler som krever «sterk» C eller bedre. Karakterkravene knyttet til LLM-utveksling vil likevel kunne bidra til karakterpress for studenter som ønsker utveksling på 5. studieår.

En annen mulig innvending er at enkelte av LLM-programmene er på mer enn 60 studiepoeng (ofte 90, som vårt eget, eller også 120). Fakultetet inngår ikke avtaler om utveksling til toårige program, og også programmer som er på 90 studiepoeng vil normalt fullføres i løpet av 12 måneder, så noen tungtveiende innvending er dette ikke. Uavhengig av om LLM-programmet studenten utveksler til er på 60 eller 90 studiepoeng, og uavhengig av om studenten skal ha godkjent hele 5. studieår på bakgrunn av LLM-studiene, eller bare

deler av 5. studieår fordi studenten alt har fullført deler av 5. studieår ved UiB, så vil utveksling for å ta en LLM-grad i mange tilfeller føre til minst ett semesters forsinkelse av når mastergraden i rettsvitenskap oppnås. Dette avhenger av når sensur ved vertsuniversitetet faller og når dokumentasjon på oppnådde resultat ved vertsuniversitetet kan utstedes. Noe som i mange tilfeller gjør at endelig godkjenning og dermed fullførelse av alle deler av mastergraden i rettsvitenskap, først vil kunne skje (minst) ett semester senere enn for studenter som tilbringer hele 5. studieår eller siste semester av 5. studieår ved UiB. For studenter som utveksler til et LLM-program i USA eller Australia, vil endelig godkjenning oftest kunne gjøres innen utgangen av det som er studentens ordinært siste semester på studiet. I de tilfellene endelig godkjenning gjøres senere, betyr det at UiB ikke får resultatmidler for fullførte grader på normert tid for studenter som har vært på LLM-utveksling.

I de senere år er det kommet til en rekke engelskspråklige LLM-program ved universiteter som ikke tidligere hadde noe større studietilbud på engelsk, eksempelvis franske og tyske universiteter. Bredden i de LLM-programmene som tilbys, tilsier at et krav om at utveksling på 5. året må være LLM-studier, ikke innebærer noen reell begrensning av studentenes faglige valgmuligheter så lenge fakultetets avtaleportefølje for LLM-utveksling utvides. Men for studenter som ikke er karaktermessig kvalifisert for LLM-studier vil endringen innebære en reell begrensning.

Ettersom våre studenter ikke offisielt har fullført en bachelorgrad i juss, er det ikke selvsagt at de vil kunne få opptak til LLM-program uten at det på forhånd er inngått en avtale mellom fakultetet og vertsuniversitetet slik at vertsuniversitetet er innforstått med at våre studenter oppfyller de faglige opptakskravene til tross for at de ikke formelt ikke har oppnådd en bachelorgrad etter tre eller fire års jusstudier. For å opprettholde utvekslingsmuligheter også til andre land enn engelsktalende land som er der vi i dag i hovedsak har inngått LLM-avtaler, vil det være nødvendig at fakultetet legger ned arbeid i å inngå nye LLM-avtaler, og gjerne i andre europeiske land slik som for eksempel Tyskland, Spania, Frankrike og Nederland, som alle er land som tradisjonelt har lavere skolepenger enn for eksempel Storbritannia.

Studentene våre har i prinsippet mulighet til å søke om opptak til et hvilket som helst LLM-program også utenom fakultetets avtaler, og dette kan være et argument mot at fakultetets avtaleportefølje for LLM-program utvides. Av erfaring vet vi likevel at selv om studenter som søker opptak på egen hånd i utgangspunktet må forvente mindre hjelp og bistand fra fakultetet i prosessen enn studenter som søker gjennom fakultetets avtaler, så er det administrativt ressurskrevende å bistå med det minimum av bekreftelser og anbefalinger som trengs for å kunne søke opptak på egen hånd, og det er også mer ressurskrevende å forhåndsgodkjenne «tilfeldige» LLM-program som en student har valgt å søke opptak til. For fakultetet er det effektiviserende at studentene utveksler til LLM-program som vi allerede kjenner innholdet i og vet at kan godkjennes, og der det på forhånd er avklart at de første årene av vårt studium godkjennes som tilsvarende en bachelorgrad slik at opptaksprosessen er forenklet og uten behov for ulike bekreftelser og anbefalingsbrev fra fakultetet.

Et naturlig første steg for å utvide LLM-avtaleporteføljen vår ville være å undersøke med allerede eksisterende Erasmus-partneruniversitet, om det i tillegg er mulig å inngå avtale om opptak til de LLM-program de eventuelt tilbyr. Et slikt utredningsarbeid vil kreve økte administrative ressurser. Fakultetet har blant annet som følge av det inntekststapet den økede

utvekslingen resulterer i, ikke et økonomisk grunnlag for å øke bemanningen i administrasjonen og et slikt arbeid må derfor vurderes opp mot andre prioriteringer.

En mulig økonomisk innvending mot dette alternativet er at det for studenter som alt har utvekslet på 3. året fremtvinger at de reiser ut *hele* 5. året dersom de vil på ny utveksling, slik at samlet utveksling blir på hele 90 studiepoeng.¹⁵ Isolert sett fører dette til større tap av studiepoeng enn om disse studentene bare utveksler ett semester på 5. året, jf. punkt 6 nedenfor. Det isolerte nettotapet for fakultetet begrenses noe av at det ekstra semesteret i langt de fleste tilfeller vil gjelde masteroppgaven, med tilhørende innsparing knyttet til veiledning og sensur.¹⁶ Viktigere er det imidlertid at et krav om LLM-studier på 5. året trolig vil føre til at en del studenter avstår fra utveksling, fordi de synes utvekslingsopplegget blir for krevende. Om denne effekten oppveier for tapte studiepoeng fra studenter som faktisk velger LLM-utveksling og som alternativt ville nøydt seg med ett semesters utveksling, er det vanskelig å mene noe kvalifisert om.

5. LLM som eneste utvekslingsmulighet på 5. studieår for alle studenter

Et krav om at utveksling på 5. studieår må skje i form av et LLM-program, kan som alt nevnt også innføres for *alle* studentene våre, altså uavhengig av om de har vært på utveksling på 3. studieår eller ikke. Ettersom alle forutsetningsvis fortsatt vil ha *mulighet* til å utveksle på 3. studieår, vil også en slik innstramming være forenlig med målsettingen om utvekslingsmuligheter for alle. Samtidig er argumentene for å skjerpe kravene til det faglige nivået på utvekslingen på 5. året noe svakere overfor studenter som ikke tidligere har vært på utveksling, jf. ovenfor. Et «vanlig» utvekslingsopphold på ett semester vil gi disse studentene et læringsutbytte knyttet til internasjonalisering, språkferdigheter og rettskulturelle perspektiver som kan rettferdiggjøre at det aksepteres at de ikke får den fordypningen som helheten i et LLM-program gir. Argumentene i forrige punkt knyttet til LLM-studier som en enkel garanti for utveksling av god kvalitet, i tråd med formålet med vår egen reform av 5. studieår, gjør seg imidlertid gjeldende også for studenter som ikke har utvekslet på 3. studieår. Her må det likevel legges til at studenter som utveksler i ett semester på 5. studieår, i mange tilfeller tar emner som også inngår i LLM-program ved vertsuniversitetet, og at det faglige nivået på emnene dermed i mange tilfeller vil være det samme enten det er ett semester eller to semester utveksling, selv om et helt år selvsagt gir en annen grad av fordypning og helhet enn det man oppnår i løpet av ett semester.

Et noe annerledes argument for å la studenter som ikke tidligere har vært på utveksling velge friere på 5. studieår, er at dette kan tenkes å få noen studenter til å avstå fra utveksling på 3. studieår for å «spare» på denne utvekslingsmuligheten. Hvor mange studenter som vil tenke

¹⁵ Av de 158 5. årsstudentene som per 2. april skal utveksle studieåret 25/26, har 63 studenter allerede vært på utveksling som del av 3. studieår. Av de 35 studentene som skal utveksle til et LLM-program, har 20 vært på utveksling som del av 3. studieår.

¹⁶ En masteroppgave koster fakultetet 11 veiledningstimer og 16 sensurtimer (ordinær sensur), dvs. 27 timer. Hva dette blir omregnet i kroner, avhenger av om veileder og sensorer er interne eller eksterne, men for eksterne blir det omtrent kr. 15.000. Et tap av 20 studiepoeng er til sammenligning på ca. kr. 19.000, hvorav kr. 14.200 er fakultetets andel (75%). Utveksling som gjelder skrijving av masteroppgaven er i praksis på 30 studiepoeng (ett semester), etter som studentene skal være fulltidsstudenter også under utveksling og dermed vanligvis også fullfører engelsk spesialemerne (10 sp) i kombinasjon med masteroppgave, noe som gir et nettotap på ca. kr. 6.000 per student.

slik, er det vanskelig å mene noe om, men det kan bidra til at kullet på vårsemesteret på 3. studieår er stort nok til at vi sikrer et tilstrekkelig antall studenter på de norskspråklige valgemnene som er plassert på dette semesteret og som fakultetet mener det er viktig at vi utdanner et visst antall jurister med innsikt i.

6. Begrensning av samlet utveksling til 60 studiepoeng

En alternativ innstramming vil være å begrense samlet utveksling som kan inngå i MAJUR-graden til 60 studiepoeng, samtidig som det overlates til studentene å velge om de fordeler dette likt på 3. og 5. studieår eller sparer alt til 5. året.

Faglig er det ikke vanskelig å begrunne en slik begrensning på et vis som tåler rettslig etterprøving, men det fordrer at det samtidig legges noen begrensninger på studentenes mulighet til å velge engelskspråklige valg- og spesielemner på fakultetet. Argumentet for en rent kvantitativ begrensning av utvekslingen må nødvendigvis være at studentene må ha mer norsk rett i studieprogrammet enn de har om de utveksler inntil 90 studiepoeng.¹⁷ Dette er et faglig syn som det kan argumenteres godt for og som fakultet må stå fritt til å innta, uten at det kan overprøves av utenforstående instanser. Men argumentasjonen vil ikke være konsistent dersom det samtidig aksepteres at studentene kan ta mer enn 60 studiepoeng i engelskspråklige valg- og spesielemner i Bergen – f.eks. i form av to engelskspråklige valgmenner på 3. studieår og en (fremtidig) engelskspråklig «pakke» på 50 studiepoeng på 5. året.¹⁸

En mulig innvending mot denne varianten er at studentene som bare kan utveksle 30 studiepoeng på 5. året nok i de fleste tilfeller vil utveksle bort fra de nye ferdypningemnene og så komme tilbake for masteroppgaven, hvor vi har store utfordringer med å finne nok kvalifiserte veiledere og hvor merkostnadene er langt større enn om det er flere studenter på ferdypningemnene.

En annen innvending er at studenter som bare kan utveksle 30 studiepoeng på 5. året avskjæres fra utveksling for å ta en LLM-grad, med mindre de utsetter avslutningen av 5. studieår med minst ett semester. Ettersom utveksling på LLM-nivå gjennomgående er av høy kvalitet, jf. ovenfor, er dette uheldig. Forsinket gjennomføring straffes dessuten av det nye finansieringssystemet, selv om UiB foreløpig har lagt opp til at denne kostnaden dekkes sentralt. Ettersom det gjennomgående bare vil være selve masteroppgaven som gjenstår, er det ikke så mye fakultetet kan få gjort med studenter som legger opp til et semesters forsinkelse for å kunne ta en LLM-grad på 5. året. Selv om vi ikke selv skulle legge til rette for dette, står studentene fritt til selv å søke seg inn på et LLM-program og de vil kunne få støtte fra Lånekassen til å finansiere dette også når det ikke er forhåndsgodkjent som utveksling. Og selv om vi ikke innvilger et semester pause i studiene på slutten av 5. året, så kan studentene bare oversitte innleveringsfristen og utsette innleveringen av masteroppgaven til neste semester.

En tredje innvending er at det er høyst usikkert om en avgrensning til 60 studiepoeng er tilstrekkelig til å redusere den økte utvekslingen vi nå opplever. Selv om det på studieordningen av 2003 har vært opp mot 50 prosent av studentene som har vært på

¹⁷ 85 studiepoeng etter den bebudete justeringen av JUS233 *Komparativ rett* fra 2 til 7 studiepoeng.

¹⁸ Inkludert fakultetets LLM-program i EU and EEA law (og eventuelle fremtidige LLM-program).

utveksling, så har flertallet bare utvekslet i ett semester (30 studiepoeng). Foreløpige tall fra 2021-ordningen og 3. studieår tyder på at andelen som reiser på utveksling har økt til langt over halvparten av studentene (slik sett har tilretteleggingen for «lavterskel» utveksling på 3. studieår vært en suksess). Dersom mange av disse studentene reiser ut på nytt på 5. året, vil de nødvendigvis ende opp med langt mer enn 30 studiepoeng totalt fra utveksling.

Dersom fakultetet vil begrense samlet utveksling til 60 studiepoeng samtidig som studentene står fritt til å velge mellom utveksling på 3. og 5. studieår, så kan et alternativ være et tilleggskrav om at studentene *enten* tar et av de norskspråklige valgemenene på 3. studieår *eller* et av de norskspråklige fordypningsemenene på 5. studieår. Et slikt tilleggskrav harmoniserer med ønske om å sikre et tilstrekkelig stort innslag av norsk rett i graden, og det vrir utvekslingen på 5. året i retning av emner med skriftlige arbeider som kan godkjennes som tilsvarende våre masteroppgaver på 20 studiepoeng. Samtidig er ikke slike emner så lette å finne, og de finnes kun ved studiesteder med karakterkrav og ofte også skolepenger, så det kan innvendes at det i realiteten vil være en nokså kraftig begrensning av utvekslingsmulighetene på 5. studieår for studenter som alt har utvekslet på 3. året og/eller har et karaktersnitt under «ren» C.

En konsekvens av en begrensning av samlet utveksling til 60 studiepoeng vil trolig være at en del studenter avstår fra utveksling på 3. studieår for å ha muligheten for et helt års utveksling på 5. året i behold. Hvor stor denne effekten vil være, er det imidlertid vanskelig å mene noe om.

7. Ingen utveksling på enten 3. eller 5. studieår

Et enda kraftigere tiltak vil være regler som helt avskjærer utvekslingsmulighetene, enten på 3. eller på 5. studieår. Her er det i alle fall tre hovedvarianter:

- Ingen utveksling på 5. år for studenter som har vært på utveksling på 3. år
- Ingen utveksling på 3. år
- Ingen utveksling på 5. år

Den faglige begrunnelsen for alle disse variantene må være at ett opphold er tilstrekkelig for å oppnå læringsutbyttet knyttet til internasjonalisering, språkferdigheter og rettskulturelle perspektiver. Eller annerledes formulert: at undervisningsopplegget på fakultetet på hhv. 3. og 5. studieår er så bra at studentenes samlede læringsutbytte blir størst av at de nøyer seg med ett utvekslingsopphold.

Alle disse alternativene vil samtidig være uforenlige med en eventuell fremtidig to-delning av studiet til bachelor- og masternivå, siden utveksling etter gjeldende regelverk må være en mulighet for begge nivåene. Alle alternativene vil nok også oppfattes som nokså drastiske innstramminger sammenlignet med dagens ordning, selv om de to første alternativene egentlig bare er en retur til situasjonen under forrige studieordning.

En innstramming som avskjærer også LLM-utveksling på 5. studieår vil kunne bli utfordret av studenter som mener at et gitt LLM-program ved et anerkjent utenlandsk universitet må vurderes som likeverdig med vårt 5. studieår. Formelt sett må likevel fakultetet kunne innføre en praksis hvor det kreves at masteroppgaven på et LLM-program faktisk er beregnet til minst 20 ECTS av vertsinstitusjonen for at vi skal godkjenne den som tilsvarende en JUS390-oppgave på 20 studiepoeng. Blant de i underkant av 20 LLM-avtalene fakultetet har

i dag, er det 7 av programmene som har en masteroppgave på 20 ECTS eller mer. De resterende programmene har alle oppgaver som i lengde tilsvarer den norske masteroppgaven, men med studiepoengverdi/creditverdi som er lavere enn for den norske masteroppgaven. Programmet som *helhet* er likevel et fulltidsstudium, slik at de studiepoeng som ikke avlegges i tilknytning til oppgavekomponenten i programmet isteden avlegges i tilknytning til ekstra emner. Fakultetet har langvarig praksis for å se året eller semesteret under ett når det gjelder vurdering av studiepoeng ved godkjenning av masteroppgave. Hvis vi endrer denne praksisen vil fakultetet i betydelig grad begrense muligheten for å erstatte 5. året på fakultetet med LLM-studier.¹⁹

Fjerning av utvekslingsmulighetene på enten 3. eller 5. år vil måtte begrunnes med at det faglige tilbudet i Bergen det aktuelle semesteret/året er av en slik karakter at det ikke kan erstattes. En innvending vil være at mesteparten av undervisningen på disse årene i dag inneholder valgmuligheter, slik at eneste fellesemner er henholdsvis JUS232 *Rettshistorie og komparativ rett* og JUS350 *Juridiske utredningsarbeider*. Det er enklere å argumentere for at emner som alle studenter må ta er «uerstattelige» enn valg-/fordypningsemner, selv om en kan si at en viss mengde emner med fokus på norsk rett er en integrert del av en mastergrad fra Norge i rettsvitenskap. Samtidig trenger samfunnet jurister både med ferdigheter i språk og andre rettssystemer, både kulturelt og innholdsmessig.

En tung innvending mot en løsning hvor utvekslingsmuligheten på 3. studieår reverseres er at dette semesteret faglig sett fremstår som langt mer egnet for «lavterskel» utveksling enn 5. studieår. For utveksling på 3. studieår er det lettere å akseptere at det faglige nivået på utvekslingsoppholdet kanskje ikke alltid er like høyt som hvis studenten hadde oppholdt seg i Bergen – fokus er mer på språk, metodisk refleksjon og rettskulturell kompetanse. Særlig for studenter som ikke er mer enn gjennomsnittlig gode i engelsk, eller som ønsker å benytte anledningen til å studere på andre fremmedspråk, er dette viktig. Åpningen for utveksling på 3. studieår bygger også på en oppfatning av at det er ønskelig at studentene kommer tilbake til fakultetet med nye perspektiver som kommer til nytte på resten av jusstudiet, både for dem selv og for medstudentene. Utvekslingsmuligheter før 5. studieår har også vært sterkt ønsket av studentene, noe som gjenspeiles i hvor mange av dem som velger å benytte denne muligheten. Det er også ønskelig å få til et aktivt læringsmiljø på 5. studieår på Dragefjellet.

Fra et økonomisk perspektiv er det klart nok at det å fjerne utvekslingsmulighetene på 3. studieår langt på vei fremstår som en attraktiv løsning.

For fakultetets omdømme utad, herunder overfor våre partneruniversiteter, vil en reversering etter så kort tid, være uheldig. Det er nedlagt et stort arbeid for å sikre studentene våre gode utvekslingsmuligheter på bachelornivå, og vi har en rekke partneruniversiteter som er godt fornøyde med å ta imot 3. årsstudentene våre. Samtidig kan fakultetet knapt klandres for ikke å ha forutsett endringene i finansieringssystemet som ble vedtatt i 2023, da rammene for den nye studieordningen ble vedtatt i 2018, noe det vel er håp om forståelse for.

Dersom fakultetsstyret skulle ønske å gå videre med dette alternativet vil det være behov for å vurdere rammene for utvekslingen på 5. studieår. Faglig er det ikke tilrådelig å reversere den innskjerpingen av de krav som vi nå stiller til at utveksling på 5. studieår må være på masternivå. Tvert imot tilsier kvalitetshevingen vi nå gjennomfører på 5. studieår at kravene

¹⁹ LLM-program med større masteroppgaver vil derimot måtte godkjennes, noe som kanskje kan få noen 5. årsstudenter til å søke seg til LLM-program av lengre varighet.

til utveksling som del av 5. studieår bør heves ytterligere, jf. punkt 3, 4 og 5 ovenfor. Dette vil imidlertid ha som konsekvens at de samlede utvekslingsmulighetene ved en eventuell reversering av utvekslingsmulighetene på 3. studieår vil være *mindre enn de var på 2003-ordningen*. Hvor mye mindre, avhenger av hvor strenge vi vil være med å kreve reelt masternivå på utvekslingen som skjer på 5. studieår.

En annen innvending mot en reversering av utvekslingsmuligheten på 3. studieår er at jusstudiene ved Handelshøyskolen BI (Oslo), UiA, UiS og Høgskolen i Innlandet fremdeles vil ha en slik mulighet, noe som kan tenkes å være av en viss betydning for fremtidige søker tall. Og dersom fakultetet i fremtiden skulle ønske å gå over til en 3+2-modell vil det måtte gjeninnføres utvekslingsmuligheter på BA-delen av studiene. Dette for å tilfredsstille kravene til akkreditering av studietilbud som følger av studietilsynsforskriften og som gjelder for alle gradsprogram.

En konsekvens av avskjæring av utvekslingsmuligheten på 5. året vil temmelig sikkert være høye utvekslingstall på 3. året, som jo da vil gjenstå som eneste utvekslingsvindu på studieprogrammet. Samtidig vil det aldri være slik at *alle* studentene våre vil ønske å reise på utveksling, så hvor mye høyere tallene vil bli sammenlignet med dagens ca. 50 %, er ikke lett å si.

8. Kvoter for utveksling på hhv. 3. og 5. studieår?

Utfordringene knyttet til utvekslingstallene på hhv. 3 og 5. studieår kan muligens også løses ved å fordele studentenes utvekslingsmuligheter mellom de to studieårene – f.eks. slik at halvparten av studentene får utvekslingsmuligheter på 3. året og den andre halvparten på 5. året, etter loddtrekning. Faglig kan dette trolig begrunnes i betraktninger om at kandidatene våre må ha mer norsk rett i studieprogrammet enn de har om de utveksler både på 3. og på 5. studieår, kombinert med oppfatningen av at fakultetet årlig bør utdanne et visst antall jurister som har tatt hver av de fire norskspråklige valgemenene på 3. studieår og hver av de norskspråklige fordypningsemenene på 5. året. Dersom utvekslingsmulighetene på 5. året avgrenses til 30 studiepoeng, kan det hevdes at de to alternativene er likeverdige og slik sett «rettferdige». Samtidig er det grunn til å anta at studentene vil oppleve en slik kvoteordning tilfeldig og urettferdig, og det vil kunne oppstå en rekke spørsmål om unntak og tilpasninger – f.eks. fra studenter som ønsker utveksling på 3. året for å kunne ta forskerlinjen eller praksis hos Jussformidlingen på 5. året, eller som ønsker seg utveksling spesifikt på enten det ene eller det andre året fordi det er akkurat der de avtalene de ønsker å utveksle gjennom finnes.

08.04.2025
HAFR

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 24/25-3
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

Nedlegging av emnet JUS233 Komparativ rett (2 sp), og oppretting av emnet JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett (7sp)

Emnet JUS233 Komparativ rett²⁰ ble tilbudt første gang vårsemesteret 2024, med første gjennomføring av undervisning høstsemesteret 2023. Emnet er obligatorisk for alle studenter som velger utveksling på vårsemesteret av 3. studieår. Formålet med emnet er å gi studenter som drar på utveksling på 3. studieår et analytisk rammeverk for deres møte med fremmede rettskulturer, og slik bidra til størst mulig læringsutbytte fra utvekslingsoppholdet.

Erfaringene etter første gjennomkjøring studieåret 2023/2024 er gode.²¹ Basert på dette er det ønskelig å styrke innrammingen av utvekslingen på 3. studieår ved å øke emnet fra 2 til 7 studiepoeng. En oppskalering med 5 studiepoeng vil også gi fakultetet økt studiepoengproduksjon.

Rent formelt må dagens emne legges ned og nytt emne opprettes når antall studiepoeng endres. Dagens emne foreslås lagt ned etter vårsemesteret 2025, og det justerte emnet tilbys fra og med studieåret 2025/2026. Alle studenter bestod emnet våren 2024, og basert på denne erfaringen er det ikke forventet at det vil være behov for å tilby ekstra eksamen i dagens JUS233 etter studieåret 2024/2025. Dersom det mot formodning skulle bli behov for det vil kontinuasjonsmulighet eller en eventuell overgangsordning løses på sak-til-sak basis for årets studenter.

I forslaget til emnebeskrivelse for det justerte emnet er også rettshistorie tatt inn som del av emnet. Emnets navn foreslås derfor endret for å reflektere dette. Det historiske perspektivet gir studentene forståelse for opprinnelsen og utviklingen av de moderne rettskulturene, deres spesifikke trekk og utfordringer når det gjelder håndteringen av internasjonaliseringen av rett. I kombinasjon med komparativ rett, vil studentene kunne gjennomføre sammenligninger av rettskulturer og identifisere, forklare og analysere likheter og forskjeller mellom rettskulturer.

Emnets vurderingsform er fortsatt et intervju med en representant for en annen rettskultur enn den norske, fortrinnsvis fra rettskulturen i vertslandet. Intervjuet gjøres for eksempel med en medstudent (jusstudent), eller med en foreleser. Intervjuet skal spilles inn som en podkast med en varighet på minst 10 og ikke mye mer enn 15 minutter. Erfaringer med denne vurderingsformen fra JUS233 og den obligatoriske oppgaven i JUS232/JUS2320 tyder på at studentene opplever denne formen for aktiv og erfaringsbasert læring som svært verdifull, selv om det for enkelte kan fremstå som krevende å finne seg en samtalepartner.

²⁰ Emnet ble opprettet av fakultetsstyret i sak 69/20. Studieutvalget gjorde endringer i emnebeskrivelsen i sak 18/23 til studieutvalget før første gangs gjennomføring av emne studieåret 23/24. Basert på erfaringene fra første gangs gjennomføring ble det gjennom fullmaktsvedtak 51/24-2-b gjort mindre justeringer i vurderingsformen før andre gangs gjennomføring av emnet studieåret 24/25.

²¹ Se sak 64/24-2 til studieutvalget [Rapport fra emneansvarlig: JUS232 Rettshistorie og komparativ rett, JUS233 Komparativ rett, JUS2320 Comparing Legal Cultures in Europe](#).

Tilbakemeldingene fra 2024 tyder på høy grad av mestringsfølelse blant studentene, særlig blant de som var skeptiske i begynnelsen.

Som del av omleggingen av emnet foreslås det at studentene også skal skrive et refleksjonsnotat/essay på minimum 1000 og maks 1500 ord som leveres inn sammen med lydfilen. Dette er inspirert av den obligatoriske oppgaven i emnene JUS232 Rettshistorie og komparativ rett og JUS2320 Comparing Legal Cultures in Europe, der det er gode erfaringer med at studentene i tillegg til samtalen skal skrive et refleksjonsnotat om hva de har lært eller erfart fra intervjuet.

Undervisningsplanleggingen er ikke en del av emnebeskrivelsen eller noe som skal vedtas av studieutvalget eller fakultetsstyret. Det er likevel verdt å nevne at mens den obligatoriske undervisningen til nå har funnet sted i oktober/november, samtidig med at studentene holder på med JUS231 Obligasjonsrett, vil undervisningen nå isteden holdes i uke 51, de to første dagene etter at eksamen i obligasjonsrett er fullført.

Erfaringene og tilbakemeldingene fra de to årene emnet har blitt undervist underveis i JUS231 Obligasjonsrett, tyder på at studentene sitt fokus er på obligasjonsrett, og at de på dette tidspunktet ikke i tilstrekkelig grad er mottakelig for å tilegne seg kunnskapen som formidles gjennom de obligatoriske forelesningene. Ved å flytte undervisningen nærmere avreise til utveksling, og etter at obligasjonsrett er fullført, vil studentene trolig være mer mottakelige og i større grad oppfatte innholdet i forelesningene som relevant og nyttig, i og med at utvekslingsoppholdet er nært forestående.

Fra studentenes side kan det oppfattes som en ulempe å skulle bli igjen i Bergen to dager etter eksamen i JUS231 Obligasjonsrett. Når alternativet er å komme tilbake til Bergen over nyttår, før avreise til utveksling, mener vi at undervisningstidspunktet likevel er det beste, og at det er en fordel for studentene at undervisningen gjennomføres i høstsemesteret istedenfor på begynnelsen av vårsemesteret. Studenter som ikke fullfører den obligatoriske undervisningen i desember, må derimot returnere til Bergen for å følge det alternative undervisningstilbudet i uke 2.

Forslag til justert litteraturliste følger som egen sak til studieutvalget. I tillegg er det planer om å spille inn korte forelesningsvideoer som vil være nyttig for studentene å se underveis i utvekslingsoppholdet. Som egen sak følger søknad til studieutvalget om timer fra studieutvalgets pott med undervisningstimer til studiekvalitetstiltak, for å utvikle og spille inn forelesningsvideoene som støtte til studentenes læring i utvekslingssemesteret.

Konsekvenser for utveksling

Når emnet øker fra 2 til 7 studiepoeng, vil det bety at studentene kun behøver å ta 25 studiepoeng valgfrie emner ved vertsuniversitetet for å være fulltidsstudenter i vårsemesteret. Vårsemesteret på tredje studieår består av totalt 32 studiepoeng, der studenter som velger å utveksle til nå har avlagt to studiepoeng ved UiB og 30 studiepoeng ved vertsuniversitetet. Fra nå av vil studentene isteden avlegge 7 studiepoeng ved UiB, og dermed kunne avlegge ned til 25 studiepoeng ved vertsuniversitetet.

Hvorvidt studentene reelt vil ha mulighet til å redusere studiepoengmengden hos vertsuniversitetet til 25 studiepoeng, vil avhenge av emnetilbudet hos vertsuniversitetet og hvorvidt størrelsen på emnene går opp i 25. Størrelsen på emnene hos vertsuniversitet

varierer mellom alt fra 1 ECTS (studiepoeng) til 15 ECTS (studiepoeng), og alt der imellom. Ved studiesteder der hvert emne er for eksempel 6 studiepoeng eller 10 studiepoeng, vil studentene fortsatt måtte ta 30 studiepoeng for å oppfylle kravet om å ta minimum 25 studiepoeng ved vertsuniversitetet.

Basert på studentrapportene studentene skriver etter utvekslingsoppholdet sitt, er inntrykket at studentene våre har kapasitet til å legge ned en større arbeidsinnsats enn det som forventes av dem ved flere av partneruniversitetene våre. Arbeidsmengde vil riktig nok variere både fra vertsuniversitet til vertsuniversitet, og også fra emne til emne ved det enkelte vertsuniversitet. Opplevd eller nødvendig arbeidsmengde vil i også variere fra student til student, og i tillegg avhenge både av den enkelte students ambisjonsnivå og den enkelte students faglige nivå i utgangspunktet.

Studentenes svar på spørsmål om arbeidsmengde ved vertsuniversitetet i evalueringen av emnet JUS233 våren 2024, tyder også på at det i de fleste tilfeller ikke vil innebære en urimelig arbeidsmengde dersom studentene noen ganger må ta mer enn 25 studiepoeng ved vertsuniversitetet i kombinasjon med de 7 studiepoeng som avlegges ved UiB. Til påstanden «Det krevdes større arbeidsinnsats ved vertsuniversitetet mitt enn ved UiB», svarte studentene slik:²² Svært enig: 0 %, Delvis enig 2,8 %, Verken enig eller uenig: 12,7 %, Delvis uenig: 28,2 %, Svært uenig: 54,9 %, Vet ikke: 1,4 %

Inntekter og kostnader

En oppskalering med 5 studiepoeng vil gi fakultetet en økt studiepoengproduksjon på 15 årsenheter (gitt 180 studenter på utveksling på 3. studieår), noe som tilsvarer om lag kr. 640.000 i ekstra inntekter til fakultetet (etter at UiB har tatt 25 %). Samtidig gir oppskaleringen noen økte kostnader til undervisning og sensur. Disse vil likevel være langt lavere enn inntektene.

Undervisningen må styrkes for å reflektere at emnet er på 7 studiepoeng. Undervisningen i emnet har til nå vært to dobbelttimer obligatorisk forelesning, som har vært gjennomført to ganger for at studenter som var syke, eller som av andre grunner var borte fra de ordinære forelesningene, skulle få anledning til å oppfylle de obligatoriske arbeidskravene i emnet. Som følge av økningen i antall studiepoeng foreslås det at undervisningen økes fra 4 timer til 11 timer i tråd med normen for forelesningstid på obligatoriske emner som er 1,5 time per studiepoeng og normalt rundet opp til nærmeste heltall.

De ordinære forelesningene har vært honorert med forberedelsesfaktor 5 som vanlig, mens ekstraforelesningene kun har blitt honorert for medgått tid. På grunn av ulikt antall studenter, blir det svært ulik dynamikk i de ordinære forelesningene og i ekstraforelesningene, og emneansvarlig sin erfaring er derfor at det krever like stor grad av forberedelse til ekstraforelesningene som til de ordinære forelesningene, og at medgått tid ikke er tilstrekkelig godskrivning for ekstraforelesningene. Det alternative opplegget for studenter som ikke oppfyller de obligatoriske arbeidskravene etter de ordinære forelesningene, er derfor nå planlagt inn som del av de 11 forelesningstimene i emnet.

²² 71 av de 168 studentene som tok JUS233 våren 2024 fylte ut evalueringsskjemaet, noe som gir en svarprosent på 42 %.

De 11 timene er planlagt disponert med 4+4 timer ordinære forelesninger på slutten av høstsemesteret før utveksling, 2 timer til et alternativt undervisningsopplegg ved inngangen til vårsemesteret for studenter som ikke oppfyller arbeidskravene etter de ordinære forelesningene,²³ samt én time til en hjemkomstsamling i august med oppsummering og refleksjon over utbyttet man sitter igjen med fra utveksling.

De ordinære forelesningene skal være fysiske med obligatorisk deltagelse, 4 timer med særlig fokus på komparativ rett og 4 timer med fokus på internasjonale rettshistoriske perspektiver på utviklingen av rettskulturer.

Ekstraforelesningene i begynnelsen av januar tilbys til studenter som har dokumentert gyldig fravær på de ordinære forelesningene.

I sak 115/23 til fakultetsstyret ble sensurhonorar fastsatt til 20 minutt per besvarelse. Den foreslåtte endringen i vurderingsform der refleksjonsnotat legges til, innebærer at sensurtiden på 20 minutt per besvarelse ikke lenger vil være tilstrekkelig. Vurderingsuttrykket bestått/ikke bestått beholdes. Dette er blant annet for å unngå at studentene legger *mer* vekt på dette emnet enn på studiene ved vertsuniversitetet, der karakterene de oppnår ikke vil vises av det fremtidige vitnemålet fra UiB. Med fortsatt bruk av bestått/ikke bestått vil det i liten grad være bruk for skriftlig begrunnelse. Videre er det ordgrense maks 1500 ord på refleksjonsnotatet. Vurderingsuttrykk bestått/ikke bestått, samt ordgrense, tilsier at det bør være tilstrekkelig med 45 minutter per eksamenssvar, mot normalt én time for eksamens- og sensurarbeid.

Hvis vi legger til grunn at 180 studenter utveksler og tar emnet JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett, vil sensurarbeidet utgjøre en tidsbruk på 135 timer (180 eksamenssvar x 45 minutt = 135 timer).

Timesats for sensur (pr. 01.05.2024) er kr 351. Per 45 minutter, eller hvert eksamenssvar, koster da kr. 263 ved bruk av eksterne sensorer. Dette gir en totalkostnad på nær kr. 48 000, gitt at 180 studenter er på utveksling på 3. studieår.

Forslag til uttalelse:

Studieutvalget anbefaler at fakultetsstyret legger ned emnet JUS233 Komparativ rett i sin nåværende form etter studieåret 2024/2025, og isteden oppretter emnet JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett på 7 studiepoeng fra og med studieåret 2025/2026, basert på vedlagte emnebeskrivelse. Studieutvalget anbefaler at fakultetsstyret vedtar godskriving for sensur i emnet til 45 minutter per besvarelse.

11.04.2025
INTØ

²³ Fordi undervisningen er obligatorisk, må det tilbys noe til studenter som av ulike årsaker ikke oppfyller de obligatoriske arbeidskravene etter de ordinære forelesningene. Dette opplegget trenger ikke være *likt*, men må være *likeverdig*. Av ressurs hensyn planlegges det ikke å tilby samme omfang av fysisk undervisning som del av tilbudet til de som ikke oppfyller arbeidskravene på ordinært vis. Det alternative opplegget er derfor tenkt som en kombinasjon av opptak av deler av de ordinære forelesningene (men ikke alt, da deler av undervisningen skal være studentaktiv), samt at studentene vil pålegges selvstudium som må dokumenteres for eksempel gjennom skriftlig innlevering som forberedelse til en to timers fysisk forelesning.

Vedlegg: Emnebeskrivelse for JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett

Mål og innhald

JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett skal gi studenter som drar på utveksling på 3. studieår et analytisk rammeverk for deres møte med fremmede rettskulturer, og slik bidra til at læringsutbyttet fra utvekslingsoppholdet blir størst mulig. Kunnskap om hva en rettskultur er, hvordan den formes og hvordan den omdannes gjennom møter med andre rettskulturer skal gi studentene analytiske verktøy for å forstå rettskulturen i vertslandet eller et annet land, og dermed også andre rettskulturer som de møter på i fremtiden. Samtidig bidrar emnet til å gi studentene nye perspektiver på, og dypere forståelse av, den norske rettskulturen, og hvordan den har blitt påvirket av, og kontinuerlig påvirkes av, omverden.

I en tid med sterk internasjonalisering av rettssystemet, trenger jurister forståelse for fremmede rettskulturer og komparative juridiske metoder. Ved å engasjere seg i juridisk-historiske og komparative studier av norsk rettskultur og utvalgte fremmede rettskulturer, får studentene kunnskap og ferdigheter som er essensielle for moderne jurister, inkludert nye perspektiver på norsk rett, forståelse av juridiske endringer, og ferdigheter som trengs for samarbeid på tvers av grenser. En systematisk analyse av rett i kontekst krever bruk av et operasjonalisert begrep om rettskultur som kan gi kunnskap og forståelse for hvordan retten blir produsert og anvendt i ulike rettsordninger. Historisk og komparativ sammenligning av rettskulturer vil gjøre det mulig for studentene å identifisere, forklare og analysere likheter og forskjeller mellom rettskulturer.

Det historiske perspektivet gir studentene forståelse for opprinnelsen og utviklingen av de moderne rettskulturene, deres spesifikke trekk og utfordringer når det gjelder håndteringen av internasjonaliseringen av rett.

Hovedmålet med kurset er å styrke studentenes evne til å forstå, evaluere, diskutere og kritisk analysere norsk rett fra et komparativt perspektiv. Kurset gir også mulighet for studentene til å samhandle og samarbeide med studenter fra ulike rettskulturer, og særlig fra rettskulturen i vertslandet. Dessuten gir kurset grunnleggende kunnskap om metodene, målene og funksjonene til rettshistorisk forskning, sammen med en forståelse av de historiske røttene til utvalgte moderne rettskulturer. En stor del av undervisningen og det meste av materialet om komparativ rett er på engelsk, noe som gjør det mulig for studentene å tilegne seg og bruke vokabular både på engelsk og norsk innenfor konteksten av komparativ rett. Dette er en god forberedelse til utenlandsoppholdet og støtter opp under språklæringen under utenlandsoppholdet.

Gjennom et intervju med en representant fortrinnsvis for rettskulturen i vertslandet, vil studentene få praktisk erfaring med å bruke komparativ metode for å identifisere og forklare forskjeller og likheter mellom vertslandets rettskultur og den norske rettskulturen. Gjennom arbeidet med intervjuet vil studentene også lære å samhandle med jurister fra andre land, forstå og gjøre seg nytte av deres perspektiver og bidra med norske perspektiv.

Læringsutbyte **Kunnskap**

JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett skal gi studentene kunnskap om hva en rettskultur er, hvordan den historisk sett formes og hvordan den omdannes gjennom møter med andre rettskulturer.

Etter å ha gjennomført emnet skal studentene ha kjennskap til de rettskulturelle elementene i henhold til modellen som læreboken Comparing Legal Cultures introduserer.

Studentene skal også ha kunnskap om ulike rettskomparative metoder og deres utfordringer. Dette inkluderer kunnskap om:

- karakteristika ved, og skillet mellom, common law- og civil law-tradisjonene, samt såkalte mixed legal systems
- fordeler og ulemper med klassifikasjoner av ulike rettskulturer
- rettskulturenes historiske røtter, og særlig kunnskap om fremveksten av den norske rettskulturen

Studentene skal være i stand til å

- beskrive forskjellen mellom det snevre og vide rettskulturbegrepet.
- beskrive den rettskulturelle modellen og dens elementer: konstitusjonell ordning, normproduksjon, konfliktløsning, juridisk utdanning og rettferdighetsideal, juridisk metode, grad og holdning til profesjonalisering og internasjonalisering.
- beskrive og forklare endringer innenfor, og samspillet mellom, elementene i den rettskulturelle modellen.

I kombinasjon med utvekslingsoppholdet skal JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett også gi studentene kunnskap om de mest fremtredende rettskulturelle særtrekk i vertslandet, eventuelt i samtalepartnerens hjemland.

Ferdigheter

I kombinasjon med utvekslingsoppholdet skal JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett gi studentene evnen til, på engelsk eller på et annet ikke-skandinavisk språk, å

- gjennomføre en metodisk forsvarlig rettskomparativ analyse
- forklare og diskutere sammenheng mellom formål og metodisk tilnærming innenfor rettskomparativ forskning
- forklare og diskutere relevante rettskulturelle faktorer i den norske rettskulturen og vertslandets rettskultur
- bruke den rettskulturelle modellen til å analysere samspillet mellom de institusjonelle og intellektuelle strukturene i rettskulturer, spesielt elementene i den rettskulturelle modellen, og for å analysere og forklare rettskulturelle endringer,
- identifisere, bruke og tolke historiske rettskilder for å analysere utviklingen av rett i rettskulturer i en europeisk og global kontekst,
- utføre juridiske sammenligninger ved å identifisere sammenligningsobjektet, velge relevante jurisdiksjoner, velge en passende sammenligningsmetode, identifisere likheter og forskjeller, og gi plausible forklaringer på funnene (jf. COMPASS-formelen),

Generell kompetanse

I kombinasjon med utvekslingsoppholdet skal JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett sette studentene i stand til å samarbeide med jurister fra andre rettskulturer, forstå og gjøre seg nytte av deres perspektiv på felles rettslige utfordringer og bidra med norske perspektiv.

Studentene skal særlig oppnå kompetanse til å

- forstå og verdsette viktigheten av rettshistoriske perspektiver
- forstå og verdsette retten som et rettskulturelt forankret fenomen,
- kommunisere og diskutere juridiske spørsmål med utenlandske jurister basert på en forståelse for rettskulturelle forskjeller,
- aktivt delta i aktuelle juridiske debatter på et internasjonalt nivå ved å tilby et norsk perspektiv,
- presentere resultatene av rettskulturelle, komparative eller historiske studier muntlig for et publikum av internasjonale jurister, på engelsk.

Studiepoeng, omfang

7 studiepoeng

Studienivå (studiesyklus)

BA-nivå

Undervisningssemester

Høst og vår

Undervisningsstad

Det juridiske fakultet, Bergen og utveksling ved et utenlandsk lærested

Krav til forkunnskaper

Emner på tidligere studieår, se likevel [fakultetets utfyllende regler](#) § 2-5 nr. 1 andre punktum

Tilrådte forkunnskaper

Alle tidligere emner i studiet

Studiepoengsreduksjon

Emnet vil ikke gi noen nye studiepoeng for studenter som har tatt JUS290-2-A Comparing Legal Cultures, JUS2320 Comparing Legal Cultures in Europe, JUS 134 Rettshistorie og komparativ rett, JUS232 Rettshistorie og komparativ rett eller JUS233 Komparativ rett.

Krav til studierett

MAJUR

Arbeids- og undervisningsformer

Forelesninger og selvstudium.

Hjemkomstsamling med oppsummering av emnet og av utvekslingen på begynnelsen av høstsemesteret etter at utvekslingen er fullført. I denne samlingen skal studentene reflektere

over utbyttet fra utvekslingsoppholdet, og få hjelp til å sette ord på hvordan erfaringene fra utvekslingen er nyttige for fremtidige arbeidsgivere.

Obligatorisk undervisningsaktivitet

Deltagelse på forelesninger/seminar som holdes på slutten av semesteret før utveksling er obligatorisk:

- 4 timer med særlig fokus på komparativ rett
- 4 timer med fokus på internasjonale rettshistoriske perspektiver på utviklingen av rettskulturer

Studenter som ikke fullfører den obligatoriske undervisningsaktiviteten gjennom de ordinære forelesningene i høstsemesteret, må isteden

- delta fysisk på forelesninger/seminar i begynnelsen av vårsemesteret og
- levere et skriftlig arbeid.

Forelesningene og seminaret avholdes fysisk ved UiB, vanligvis tidlig i uke 2. Avreise til utveksling bør derfor tidligst skje i siste halvdel av uke 2, i tilfelle man ikke fullfører den obligatoriske deltagelsen i løpet av den ordinære undervisningen i høstsemesteret.

Vurderingsformer

Emnets vurderingsform er et intervju med en representant for en annen rettskultur enn den norske, fortrinnsvis fra rettskulturen i vertslandet. Intervjuet gjøres for eksempel med en medstudent (jusstudent) eller en foreleser. I tillegg skal man skrive et refleksjonsnotat/essay. Det blir publisert konkrete instruksjoner og et veiledningsskjema («intervjuguide») for gjennomføring av intervju og refleksjonsnotat på kursets emneside i MittUiB. Studentene kan fritt velge overordnet tema for den komparative analysen, men analysen må forankres i et konkret forskningsspørsmål som skal besvares under samtalen.

Lydfil, refleksjonsnotat og samtykkeskjema skal lastes opp og leveres samlet

Intervju:

- Skal spilles inn som en podkast med en varighet på minst 10 og ikke mye mer enn 15 minutter.
- Intervjuobjektet skal signere et samtykkeskjema utarbeidet av fakultetet der hen bekrefter å være kjent med at intervjuet leveres som del av vurderingen i emnet og at hen samtykker til dette.

Refleksjonsnotat/essay:

- Minimum 1000, maksimum 1500 ord.
- Nærmere krav til utforming og innhold i publiseres på emnesiden i MittUiB.

Eksamensspråk

Oppgaven: Engelsk

Besvarelsen: Engelsk/tyisk/fransk/spansk, eventuelt andre ikke-skandinaviske språk etter søknad.

Karakterskala

Bestått/ikke bestått

Vurderingssemester

Vår

Litteraturliste

Litteraturlisten vil være klar innen 1. juni for høstsemesteret og 1. desember for vårsemesteret.

Emneevaluering

I henhold til retningslinjer for evaluering av emner ved Det juridiske fakultet

Hjelpemiddel til eksamen

Ikke relevant

Programansvarleg

Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Emneansvarleg

Professor Sören Koch

Administrativt ansvarleg

Studieseksjonen ved Det juridiske fakultet

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 25/25
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

Oppnevning av ekstern fagfelle ved Det juridiske fakultet for perioden 2025-2027

Det juridiske fakultet i Bergen har praksis for å ha to eksterne fagfeller til enhver tid, en sentral aktør fra det praktiske norske rettsliv og en erfaren professor i rettsvitenskap fra et av våre naboland. Etter sist revisjon av kvalitetssikringssystemet for utdanning ved UiB er kravet om representanter fra arbeidslivet også tatt inn der:

Nasjonale forskrifter krever at eksterne fagfeller og representanter fra arbeidslivet skal bidra i evalueringer, jf. Studiekvalitetsforskriften §2-1 (2). Disse er også relevante kilder når det gjelder systematisk innhenting av informasjon for å vurdere kvaliteten i alle studietilbud, jf. studietilsynsforskriftens §4-1 (4).

Alle studieprogram og årsstudier ved UiB skal ha oppnevnt personer utenfor institusjonen, som bidrar i kvalitetsutvikling og kvalitetskontroll: En ekstern fagfelle fra en UH-institusjon og en representant fra arbeidslivet (næringsliv, offentlig forvaltning, forskning, kulturliv, osv)²⁴.

Studieutvalget angir hvilke sider ved studietilbudet som ønskes vurdert av de eksterne fagfellene. I styresak 47/23 ble det bestemt at det for fremtiden er Studieutvalget som også oppnevner eksterne fagfeller.

I samme sak oppnevnte fakultetsstyret professor Claes Martinson fra Göteborgs universitet som den ene av to eksterne fagfeller, og forlenget fungeringsperioden til førstelagmann Magni Elsheim ut 2024. Nå som perioden til Elsheim er gått ut, må Studieutvalget oppnevne en ekstern fagfelle fra det praktiske norske rettsliv.

Vi foreslår lagdommer Ingvild Ulrikke Jakobsen i Hålogaland Lagmansrett

På denne bakgrunn framsettes følgende

forslag til vedtak:

1. Lagdommer Ingvild Ulrikke Jakobsen oppnevnes som ekstern fagfelle for 2025-2027

22.04.2025
NIØS

²⁴ <https://www.uib.no/kvalitet-i-utdanning/170434/kvalitetssystem-utdanning-ved-uib#2-3-st-ttesystem-for-utvikling-og-kontroll-av-kvalitet-i-utdanning>

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 26/25
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

Aktivitetsplan (eksamensplan) for Det juridiske fakultet studieåret 2025/2026

Vedlagt er aktivitetsplan for Det juridiske fakultet for studieåret 2025/2026. Studieåret begynner i uke 33 i høstsemesteret og slutter etter uke 25 i vårsemesteret.

Planen er som vanlig laget med utgangspunkt i foregående studieårs aktivitetsplan. Dette betyr at eksamener²⁵, obligatoriske oppgaver og andre aktiviteter så langt det er mulig er plassert i samme uke som foregående år. Datoene kan altså variere, men ukenumrene aktivitetene er plassert i forblir de samme²⁶.

Eksamensdagene og obligatoriske aktiviteter for emner som går om våren kan variere noe fra år til år, da vi her må ta hensyn til mange hellig- og fridager.

Eksamenene på 4. studieår er nå flyttet tilbake til opprinnelig dag, som var fredager. De ble i fjor flyttet til mandager for å unngå kollisjoner for arbeidsgruppeledere som selv går på 4. studieår og som underviser på 1. og 2. studieår. Nå legges timeplanene på 1. og 2. studieår opp med hensyn til dette i stedet.

Kontinuasjoneksamener for valgemnene på 3. studieår er plassert i slutten av påfølgende semester (samtidig med eksamenene på spesialemner), bortsett fra de norske emnene, som fortsatt går i uke 32, samtidig som vi har kontinuasjonseksamener i obligatoriske emner. Det er derfor bare de norske emnene som er nevnt i denne planen, de resterende inngår i planen for spesialemnene. Det er satt av tre uker til eksamener i spesialemner i slutten av hvert semester. Eksakte datoer for spesialemneeksamenene legger vi inn et senere tidspunkt, når datoene er klare, men det blir innenfor de oppsatte ukene.

Eksamensadministrasjonen på SA ønsker at vi legger inn litt mer tid for saleksamener på valgemner/spesialemner/fordypningsemner, da de opptar mye plass på et tidspunkt hvor hele UiB trenger plass til saleksamener. Dette er en god løsning for oss også. Vi har derfor lagt inn en ekstra eksamensuke høsten 2025, så vi kan fordele eksamen på valgfrie emner på flere uker. Da bruker vi også hele semesteret, ut uke 51. Vi vil også vurdere om det blir behov for en ekstra eksamensuke i vårsemesteret.

Studieåret 2025/2026 er hovedendringen i eksamensplanen at vi nå faser inn nytt 5. studieår.

Det presiseres at selv om planen her vedtas av studieutvalget ved Det juridiske fakultet så er det Studieavdelingen sentralt ved UiB som endelig fastsetter eksamensplanen ved UiB. Det

²⁵ Det juridiske fakultet er det eneste fakultetet som setter sine eksamensdatoer selv – det er eksamenskontoret på SA som plasserer eksamenene for de andre fakultetene for å utnytte eksamenslokalenes kapasitet maksimalt. Det juridiske fakultet får i hovedsak bestemme datoer på obligatoriske emner grunnet studiets rigide struktur, med lite rom for endringer.

²⁶ Med forbehold om bevegelige helligdager og evt. særskilte omstendigheter.

betyr at endringer kan forekomme. De pleier ikke være store og vil bli kommunisert i god tid før eksamen.

forslag til vedtak:

Eksamens- og aktivitetsplanen for 2023/24 vedtas som foreslått

14.04.2025

ANT

Vedlegg:

UTKAST EKSAMENSPLAN
DET JURIDISKE FAKULTET, STUDIEÅRET
2025/2026

inkludert obligatoriske oppgaver

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG
33 (11. – 15.8)	Lokale mottaksgrupper og velkomstseremoni på Muséplass	OPPSTART JUS100, JUS221 og JUS391 Seminaroppgave ut JUS100	OPPSTART JUS231 JUS345 JUS397		
34 (18. – 22.8)					
35 (25. – 29.8)					
36 (1. – 5.9)					
37 (8. – 12.9)					
38 (15. – 19.9)	JUS345 Oblig publiseres				JUS345 Innleveringsfrist oblig JUS391 HJEMME- EKSAMEN 6 T
39 (22. – 26.9)		JUS100-1 ²⁷ Øvingsoppgave ut		JUS100-1 Øvingsoppgave inn	
40 (29.9 – 3.10)					JUS100 Hjemmeeksamen 9-12
41 (6. – 10.10)	JUS100 Innleveringsfrist seminaroppgave kl. 09.00 OPPSTART JUS212 Avtalerett			JUS100-1 Skoleeksamen	
42 (13. – 17.10)					

²⁷ Ett-tallet etter bindestreken er versjonskoden, dvs at dette er det «nye» JUS100 Juridisk metode, som har en annen eksamensform enn emnet som gikk for siste gang høsten 2024.

43 (20. – 24.10)	JUS231 Oblig publiseres kl. 09.00				Innleveringsfrist oblig JUS231 kl. 9
44 (27.10– 31.10.)		JUS212 Kursoppg.1 publiseres 09.00			JUS212 Innleveringsfrist kl. 12.00 Kursoppgave 1
45 (3. – 7.11.)				Ingen arbeidsgruppe 2.studieår dagen før eksamen i JUS345	EKSAMEN JUS345 6 t
46 (10. – 14.11.)	OPPSTART JUS346				
47 (17. – 19.11.)					
48 (24. – 28.11.)	EKSAMENSUKE VALGFRIE EMNER				DIGI113 EKSAMEN
					EKSAMEN SPESIALEMNER
		JUS212 Kursoppg.2 publiseres kl. 09.00			JUS212 Avtalerett Mappeinnlevering kl. 12.00
49 (1. – 5.12.)	EKSAMENSUKE VALGFRIE EMNER				
	OPPSTART JUS213	JUS221 Skoleeksamen			
50 (8. – 12.12)	HJEMMEEKSAMEN JUS221 MAN-FRE				
	EKSAMENSUKE VALGFRIE EMNER				
			INNLEVERING MASTEROPPGAVE JUS399		
51 (15. – 19.12)	EKSAMENSUKE VALGFRIE EMNER				
			JUS231 Skoleeksamen		
52 – 1	J U L O G N Y T T Å R				
2 (5. – 9.1)	OPPSTART EX.PHIL OPPSTART JUS232 / 2320				

I N T E R N A S J O N A L U K E					
3 (12. – 16.1)	JUS213 Oblig publiseres kl. 08.00			INTERNASJONAL DAG	JUS213 Innleveringsfrist oblig kl. 12.00
4 (19. – 23.1)	JUS346 Oblig publiseres				JUS346 Innleveringsfrist oblig
5 (26. – 30.1.)					Lærernes dag
6 (2. – 6.2)			ALD 09-16 aud 2, aud 1?	ALD ? Aud 1, 2	
7 (9. – 13.2)					JUS213 EKSAMEN 6 t JUS391 HJEMME- EKSAMEN 6T
8 (16. – 20.2)	OPPSTART JUS214				EXPHIL/JUS110 Breddetest
9 (23. – 27.2)	OPPSTART JUS222			Ingen arbeidsgruppe 2.studieår dagen før eksamen i JUS346	JUS346 EKSAMEN 6 t
10 (2. – 6.3)	OPPSTART JUS347			FAGKRITISK DAG	
11 (9.-13.3)					
12 (16. – 20.3.)	OPPSTART JUS214	Hjemmeeksamen JUS232 og JUS2320 Fredag: Innleveringsfrist seminaroppgave EXPHIL/JUS110			
13 (23.-27.3)					
14 (30.3-3.4)				Skjærtorsdag	Langfredag
15 (6.-10.4.)	2. påskedag				
16 (13. – 17.4.)	JUS222 Oblig publiseres kl. 09.00				JUS222 Innleveringsfrist oblig kl. 13

	JUS347 ²⁸ Oblig publiseres				JUS347 Innleveringsfrist oblig
17 (20. – 24.4.)					
18 (27.4 – 1.5.)					1. mai
19 (4. – 8.5.)					JUS214 EKSAMEN 6 t
20 (11. – 15.5.)	JUS399 ²⁹ INNLEVERING MASTEROPPGAVE			Kr. Himmelfart	
	OPPSTART JUS215				
21 (18.-22.5.)					JUS329 Innlevering HJEMMEEKSAMEN
22 (25.-29.5.)	2. pinsedag				
23 (1.-5.6.)	EKSAMENSUKE VALGFRIE EMNER				
24 (8.-12.6.)	EKSAMENSUKE VALGFRIE EMNER				
					JUS222 EKSAMEN ³⁰
25 (16.-20.6)	EKSAMENSUKE VALGFRIE EMNER				
		JUS2398 og JUS2399 EKSAMEN	JUS347 EKSAMEN 6 t	JUS215 EKSAMEN 4 t JUS2397 muntlig eksamen	JUS397 Innlevering masteroppgave

KONTINUASJONSEKSAMENER HØSTEN 2026³¹

	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG
--	--------	---------	--------	---------	--------

²⁸ Flyttet fra uke 15 pga påsken, mulig den blir flyttet til uke 13, må avklares med de emneansvarlige

²⁹ Masteroppgaven skal normalt leveres 10.5, men siden dette er en søndag flytter vi fristen til 11.5 i 2026

³⁰ Må ikke kollidere med valgerner på 3. studieår

³¹ Med forbehold om at det kan komme endringer

UKE 31 (27.–31.7)	HJEMMEEKSAMEN JUS221 man - fre (ut 09.00-inn 13.00)				
		HJEMMEEKSAMEN JUS232 og JUS2320 (28.7. kl. 8.00 – 31.7. kl. 14.30)			
	ONSDAG KL. 14.00 JUS100 SEMINAROPPGAVE				
	FREDAG KL. 14.00: JUS212 MAPPEINNLEVERING				
UKE 32 ³² (3. – 7.8)	JUS100 4t.	JUS221 JUS215 JUS231	JUS212 JUS345	JUS213 JUS2397 muntlig JUS2398 JUS2399 JUS346	JUS214 JUS222 JUS347

³² Her vil det også bli satt opp kontinuasjonseksamener for de norske valgemnene på 3. studieår

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 27/25
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

Instruks for gjennomføring og vurdering av justerende munnleg prøve i JUS392 Masteroppgåve

Fakultetsstyret vedtok følgende i sitt møte 01.04.2025 (sak 23/25):

Det juridiske fakultet oppretter JUS392 Masteroppgave fra studieåret 2025/2026 og gir SU fullmakt til å vedta instruks for hhv. veiledning, vurdering av skriftlig oppgave og gjennomføring og vurdering av muntlig prøve.

Vedlagt ligger emneansvarlig Maria Veia Lund sitt utkast til Instruks for gjennomføring og vurdering av justerende munnleg prøve i JUS392 Masteroppgåve. Instruksene er likelydende med instruksene for JUS390, med enkelte nødvendige tilpasninger. Instruksene for JUS390 ble sist endret av SU i møtet 05.03.2025 (sak 20/25).³³

forslag til vedtak:

Instruks for gjennomføring og vurdering av justerende munnleg prøve i JUS392 Masteroppgåve vedtas i tråd med forslaget fra den emneansvarlige.

22.04.2025
INGVSTR

³³ https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/protokoll_su_05032025.pdf

Vedlegg:

Instruks for gjennomføring og vurdering av justerende munnleg prøve i JUS392 Masteroppgåve

I emnet JUS392 Masteroppgåve (30 sp) blir karakter fastsett på grunnlag av masteroppgåva og ein justerende munnleg prøve. I emneskildringa er den munnlege prøven omtalt i punktet «Vurderingsformer». I det følgjande blir det gitt supplerande instruks for gjennomføringa av prøven og fastsetting av endeleg karakter.

Hovudføremålet med den justerende munnlege prøven er å avgjere endeleg karakter i tvilstilfelle og å undersøkje om inntrykket som den skriftlege oppgåva gir av studenten sin sjølvstendige innsats, er i samsvar med realitetane.

Registrering av foreløpig karakter og førebuing av munnleg prøve

Innan fire veker etter innleveringsfristen, skal sensorane bli samde om foreløpig karakter og registrere denne i Inspira. Etter samtale om foreløpig karakter, skal sensorane legge ein plan for gjennomføringa av den munnlege prøven, under dette kva for spørsmål studenten skal få. Begge sensorane skal delta under den munnlege prøven, men dei kan bli samde om at éin av dei skal ha hovudansvaret for å stille spørsmål.

Tidspunkt for gjennomføring av munnleg prøve og protokollfrist

Etter at foreløpig karakter er lagt inn i Inspira, skal ein av sensorane opprette eit digitalt møte i sikker versjon av Teams eller Zoom, og kalle inn medsensoren og studenten til dette. Innkalling og møtelenke skal sendast til studenten per e-post, med medsensoren i kopi. E-posten skal vere i tråd med ein gitt mal som sensorane får tilsendt frå fakultetet. Innkallinga til studenten og medsensoren skal sendast seinast to arbeidsdagar før den munnlege prøven skal gjennomførast.

Fristen for å registrere endeleg karakter (protokollfristen) er seks veker etter innleveringsfristen.

Den munnlege prøven skal finne stad i løpet av dei siste tre vekene før protokollfristen. For oppgåver levert i haustsemesteret skal den munnlege prøven ikkje gjennomførast tidlegare enn veke 2.

Den munnlege prøven skal som hovudregel gjennomførast innanfor normal arbeidstid på kvardagar (kl. 8-16). Sensorane kan likevel kalle inn til munnleg prøve med starttidspunkt mellom kl. 16-20 på kvardagar, men skal då opplyse studenten om at han eller ho kan krevje gjennomføring innanfor normal arbeidstid. Studenten kan ikkje avvise eit tidspunkt innanfor normal arbeidstid på kvardagar utan i tilfelle av gyldig fråvær.

Sensorane avtalar seg imellom kven som skal opprette digitalt møte og sende møteinnkalling. Utover den kontakten som er nødvendig for å fastsetje tidspunkt for munnleg prøve og få sett opp det digitale møtet, skal det ikkje vere kontakt mellom studenten og sensorane før den munnlege prøven.

Dersom masteroppgåva er levert som gruppearbeid, skal e-posten med innkalling og møtelenke sendast til begge studentane samtidig.

Dersom studenten ikkje møter til den munnlege prøven, skal studieadministrasjonen straks underrettast om dette. Studenten har ansvar for å kontakte studieadministrasjonen og dokumentere gyldig fråvær. Både ved gyldig og ikkje-gyldig fråvær skal studenten finne et nytt tidspunkt for prøve i samråd med sensorane. Dersom det ikkje er tale om gyldig fråvær, skal fråværet i seg sjølv telje negativt i endeleg sensur etter at munnleg prøve er gjennomført. Det skal ikkje treffast sensurvedtak utan at munnleg prøve er gjennomført, jf. emneskildringa under «Vurderingsformer».

Varigheit

Den munnlege prøven skal som hovudregel vare i inntil 30 minuttar, eller inntil 45 minuttar dersom oppgåva er levert som gruppearbeid.

Ved gruppearbeid skal sensorane sørge for at tida blir fordelt om lag likt mellom dei to studentane.

Gjennomføringa av munnleg prøve

Både sensorane og studenten må ha kamera på under heile den munnlege prøven. Det skal ikkje gjerast opptak av prøven.

Før prøven startar, skal sensorane gjennomføre ID-kontroll av studenten. Sensorane har på førehand mottatt studenten sitt studentnummer frå fakultetet. ID-kontrollen blir gjennomført ved at studenten viser fram studentbeviset sitt.

Prøven skal innleiest med at studenten gir ein kort presentasjon på maksimalt fem minuttar av (hovud)problemstilling, kvifor studenten valde å skrive om denne og kva studenten vurderer som sitt viktigaste funn. Dersom oppgåva er levert som gruppearbeid, kan presentasjonen vare i inntil 10 minuttar, og dei to studentane skal dele tida mellom seg.

Sensorane si utspørjing skal ta utgangspunkt i oppgåva som er levert og læringsutbyteskildringa for emnet. Studenten kan bli spurt om problemstillinga(r) som oppgåva omhandlar, tilgrensande problemstillingar innanfor det same eller tilknytte fagområde og om relevante metodiske problemstillingar. Den munnlege prøven skal såleis ikkje vere ein test av generell kunnskap innanfor det valde fagområdet. Studenten kan også bli bedt om å fortelje om framgangsmåte ved kjeldesøk og om å reflektere over eigen arbeidsprosess. Den munnlege prøven kan i tillegg brukast for å kontrollere at oppgåva er eit sjølvstendig arbeid frå studenten og i samsvar med grunnleggjande krav til reielegheit, under dette gjennom spørsmål knytt til studentens bruk av andre sine arbeid og eventuell bruk av KI-verktøy.

Karaktervurdering og grunngiving

Etter at den munnlege prøven er avslutta, skal studenten forlate det digitale møterommet mens sensorane blir samde om endeleg karakter (inntil eitt steg opp eller ned på karakterskalaen) og hovudtrekka i grunngivinga.

Vurderinga av studenten sin prestasjon under den munnlege prøven skal skje med utgangspunkt i læringsutbyteskildringa for emnet. Av særleg tyding for den munnlege prøven, er at studentane skal vere i stand til å «gi ein munnleg presentasjon av hovudproblemstilling(ar) og funn i oppgåva, og delta i ein fagleg samtale om desse og om tilgrensande problemstillingar», og vidare at dei skal kunne «formidle omfattande sjølvstendige arbeid på en ryddig og presis måte». Sensorane skal legge vekt på om

studenten har vist evne til sjølvstendig refleksjon, særleg for så vidt gjeld metodiske problemstillingar. Evna til å halde seg innanfor tidsramma som er sett for den innleiande presentasjonen, kan også leggjast vekt på.

Studenten skal deretter inviterast inn igjen i det digitale møterommet. Sensorane informerer om resultatet og gir ei grunngiving for den samla vurderinga av masteroppgåva og den munnlege prøven. Sensorane blir samde om kven som skal føre ordet, men begge må vere til stades. Studenten vil ikkje ha rett til å krevje ytterlegare grunngiving.

Sensorane kan ikkje bruke KI-verktøy i samband med sensur av masteroppgåver. Dette inneber at sensorane ikkje kan bruke KI-verktøy som eit hjelpemiddel for å utforme grunngiving til studentane.

Dersom sensorane ikkje blir samde om karakter etter munnleg prøve, skal dei informere studenten om at sensurvedtak er utsett, og melde ifrå til masteroppgave.jurfa@uib.no. I slike tilfelle vil det bli oppnemnt ein tredje sensor, i tråd med fakultetet sine retningslinjer for slike situasjonar.

Dersom sensorane etter den munnlege prøven vurderer det som klart sannsynleg at det ligg føre fusk, jf. [Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet](#) §§ 4-1 og 4-2, skal dei informere studenten om at sensurvedtak er utsett, og melde ifrå til masteroppgave.jurfa@uib.no.

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 28/25
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

Instruks for rettleiing i JUS392 Masteroppgåve

Fakultetsstyret vedtok følgende i sitt møte 01.04.2025 (sak 23/25):

Det juridiske fakultet oppretter JUS392 Masteroppgave fra studieåret 2025/2026 og gir SU fullmakt til å vedta instruks for hhv. veiledning, vurdering av skriftlig oppgave og gjennomføring og vurdering av muntlig prøve.

Vedlagt ligger emneansvarlig Maria Veia Lund sitt utkast til *Instruks for rettleiing i JUS392 Masteroppgåve*. Instruksen er likelydende med instruksen for JUS390, med enkelte nødvendige tilpasninger. Instruksene for JUS390 ble sist endret av SU i møtet 05.03.2025 (sak 20/25).³⁴

forslag til vedtak:

Instruks for rettleiing i JUS392 Masteroppgåve vedtas i tråd med forslaget fra den emneansvarlige.

22.04.2025
INGVSTR

³⁴ https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/protokoll_su_05032025.pdf

Vedlegg:

Instruks for rettleiing i JUS392 Masteroppgåve (30 studiepoeng)

JUS392 Masteroppgåve er masteroppgåva i MAJUR-2, som er eit toårig masterprogram i rettsvitenskap for studentar med bachelor i rettsvitenskap frå ein annan institusjon. Emnet krev at studentane leverer ei skriftleg oppgåve og gjennomfører ein justerande munnleg prøve, sjå nærmare i emneskildringa under «Vurderingsformer».

Masteroppgåva på MAJUR-2 er på 30 studiepoeng, jf. Forskrift om krav til mastergrad § 6. Oppgåva er større enn masteroppgåva på det ordinære masterprogrammet i rettsvitenskap, JUS390 Masteroppgåve (20 sp). Rettleiande ordgrense på JUS392 er 15 000 ord, mot 12 000 ord på JUS390. Oppgåver på JUS392 kan vere inntil 18 000 ord, mot 15 000 på JUS390.

30 studiepoeng er eit heilt semester. Omrekna i timar skal 30 studiepoeng innebere 750-900 arbeidstimar for studentane. Til samanlikning skal JUS390 Masteroppgåve innebere 500-600 arbeidstimar for studentane.

Rettleiaren skal gjere seg godt kjent med emneskildringa, særleg punkta «Arbeids- og undervisningsformer» og «Obligatorisk undervisningsaktivitet». Her går det mellom anna fram at dei tildelte rettleiingstimane omfattar tida som rettleiaren bruker til lesing og godkjenning av prosjektnotat, lesing av utkast, utarbeiding av kommentarar, telefonkontakt, korrespondanse og samtale med studenten/studentane. I tillegg går det fram at det å ta imot rettleiing er eit arbeidskrav som studenten må oppfylle for at masteroppgåva skal bli sensurert.

Rettleiaren skal også gjere seg godt kjent med læringsmåla og bidra til å skape ei forståing hos studenten for korleis masteroppgåva kan vise at ulike moment i læringsmåla er nådd.

Somme studentar vil ha behov for ein kort, innleiande samtale før prosjektnotatet blir levert. Det er ønskeleg at rettleiaren prøver å imøtekomme eit slikt ønske, og rettleiaren kan då be om at studenten sender prosjektskissa i forkant av samtalen.

Kort tid etter at prosjektnotatet er godkjent, skal rettleiaren og studenten gjennomføre ein oppstartssamtale. Føremålet med samtalen er å hjelpe studenten vidare i arbeidet og å gjere avtale om framdriftsplan fram mot innleveringsfristen.

I den grad det er behov for avgrensing eller justering av problemstillinga(ne) som skal behandlast i oppgåva, bør rettleiaren ta opp temaet i oppstartssamtalen. Rettleiaren kan då gi råd om kva som vil gi best føresetnader for å vise at læringsmåla er nådd og kva som realistisk sett kan behandlast innanfor rammene som ordgrensa og innleveringsfristen set for oppgåva. Rettleiaren bør likevel søkje å inspirere studenten til å formulere problemstillingar som studenten sjølv opplever som fagleg interessante og handterbare. Det er eit siktemål at studenten i størst mogleg grad skal ha eigarskap til oppgåva.

Studentane på JUS392 følgjer undervisningsopplegget for JUS390. Fellesundervisninga tar opp ei rekkje tema innanfor forskningsetikk, særleg bruk av andre sine arbeid og KI-verktøy, krav til kjeldetilvisingar og tekstkvalitet meir allment. Det er ikkje forventa at rettleiaren driv aktiv opplæring av studentane om slike tema. Rettleiaren må likevel vere førebudd på å gi

tilbakemelding og råd også om slike aspekt. Dette gjeld særleg dersom den konkrete oppgåva aktualiserer særeigne forskningsetiske problemstillingar, eller gjer bruk av andre kjelder enn dei mest vanlege.

Rettleiaren må vere merksam på at tekst som er skapt av KI-verktøy, ikkje blir rekna som studentens eigen tekst, jf. [Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet](#) § 4-1. Dersom slik tekst utgjer «en ikke ubetydelig del av det samlede arbeidet», vil kravet til sjølvstende ikkje vere oppfylt, jf. § 4-1 nr. 2. Bruk av KI-generert tekst utan at det er oppgitt, blir rekna som fusk, jf. § 4-1 nr. 1.

Dersom rettleiaren mottar tekst frå studenten som heilt eller delvis står fram som KI-generert, skal rettleiaren ta opp temaet med studenten og framheve innhaldet i § 4-1. Levering av KI-generert tekst til rettleiaren kan også medføre at arbeidskravet om mottatt rettleiing ikkje kan godkjennast, sjå retningslinjene for handheving av arbeidskravet.

Der masteroppgåva er eit gruppearbeid, bør rettleiaren sjå til at begge studentane i gruppa deltar i arbeidet med oppgåva. Begge studentane skal også vere til stades under rettleiingsmøta.

Rettleiinga er knytt til den skriftlege oppgåva. Det er ikkje forventa at rettleiaren hjelper studenten med førebuing til den justerande munnlege prøven.

Rettleiaren har ikkje ansvar for det endelege resultatet; studentane si faglege rekkjevidde varierer, og dette vil naturleg reflekterast også i masteroppgåvene. Rettleiaren si rolle er å hjelpe studenten til å kunne yte sitt beste.

Dersom rettleiaren ønskjer å bruke KI-verktøy som hjelpemiddel i arbeidet med studenten sine tekstar, skal studenten informerast om dette. Dersom bruken av KI-verktøyet medfører fare for at studenten sin opphavsrett til eigen tekst blir krenka, gjeld det eit krav om informert førehandssamtykke frå studenten. Rettleiaren skal berre bruke trygge KI-verktøy.

Alle studentprosjekt som behandlar personopplysningar skal vere registrert i UiBs prosjektoversyn RETTE, jf. nærmare om dette i [Retningslinjer for å ivareta forskningsetikk og personvern i masterprosjekt ved Det juridiske fakultet](#).

Rettleiaren skal elles gjere seg kjent med

- Instruks for vurdering av skriftleg oppgåve i JUS392 Masteroppgåve
- [Krav til skriftlige arbeider på masterprogrammet i rettsvitenskap ved UiB](#)
- [UiB: Reielegheit og fusk](#)
- [Etiske retningslinjer for relasjonen mellom veileder og student eller kandidat ved Universitetet i Bergen](#).

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 29/25
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

Instruks for vurdering av skriftleg oppgave i JUS392 Masteroppgåve

Fakultetsstyret vedtok følgende i sitt møte 01.04.2025 (sak 23/25):

Det juridiske fakultet oppretter JUS392 Masteroppgave fra studieåret 2025/2026 og gir SU fullmakt til å vedta instruks for hhv. veiledning, vurdering av skriftlig oppgave og gjennomføring og vurdering av muntlig prøve.

Vedlagt ligger emneansvarlig Maria Veia Lund sitt utkast til *Instruks for vurdering av skriftleg oppgave i JUS392 Masteroppgåve*. Instruksen er likelydende med instruksen for JUS390, med enkelte nødvendige tilpasninger. Instruksene for JUS390 ble sist endret av SU i møtet 05.03.2025 (sak 20/25).³⁵

forslag til vedtak:

Instruks for vurdering av skriftleg oppgave i JUS392 Masteroppgåve vedtas i tråd med forslaget fra den emneansvarlige.

22.04.2025
INGVSTR

³⁵ https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/protokoll_su_05032025.pdf

Vedlegg:

Instruks for vurdering av skriftleg oppgåve i JUS392 Masteroppgåve

JUS392 Masteroppgåve er masteroppgåva i MAJUR-2, som er eit toårig masterprogram i rettsvitenskap for studentar med bachelor i rettsvitenskap frå ein annan institusjon. Emnet krev at studentane leverer ei skriftleg oppgåve og gjennomfører ein justerande munnleg prøve, sjå nærmare i emneskildringa under «Vurderingsformer».

Denne instruksen gjeld vurderinga av skriftleg masteroppgåve og fastsetting av foreløpig karakter. Det er gitt separat Instruks for gjennomføring og vurdering av justerande munnleg prøve.

Masteroppgåva på MAJUR-2 er på 30 studiepoeng, jf. Forskrift om krav til mastergrad § 6. Oppgåva er større enn masteroppgåva på det ordinære masterprogrammet i rettsvitenskap, JUS390 Masteroppgåve (20 sp). Rettleiande ordgrense på JUS392 er 15 000 ord, mot 12 000 ord på JUS390. Oppgåver på JUS392 kan vere inntil 18 000 ord, mot 15 000 på JUS390.

30 studiepoeng er eit heilt semester. Omrekna i timar skal 30 studiepoeng innebere 750-900 arbeidstimar for studentane. Til samanlikning skal JUS390 Masteroppgåve innebere 500-600 arbeidstimar for studentane.

Masteroppgåva blir sensurert av to sensorar. Rettleiaren skal ikkje delta som sensor.

Masteroppgåveemnet har som overordna føremål å gi studentane trening i å analysere eit sjølvvald problem på ein sjølvstendig måte og i samsvar med faglege ideal. Det finst ingen fasit eller standard for korleis oppgåva skal sjå ut, og studentane har stor fridom for så vidt gjeld tilnærming og struktur. Det avgjerande for vurderinga er om, og i kva grad, oppgåva viser at læringsmåla i emneskildringa er nådd.

For at masteroppgåva skal vurderast til greidd (E eller betre), må studenten ha vist evne til å identifisere og formulere ei problemstilling som er eigna for analyse i ei rettsvitenskapleg oppgåve, og evne til å løyse denne på ein fagleg forsvarleg måte. I tillegg må studenten ha vist god materiell kunnskap innan temaet som er vald, eller deler av dette.

Ved fastsetting av foreløpig karakter skal vurderinga knytast nært til læringsmåla, og bygge på den kvalitative karakterskildringa og dei følgjande retningslinjene:

- Det skal leggjast vekt på om studenten har funne fram til ei eller fleire problemstillingar som er veleigna for analyse i ei rettsvitenskapleg oppgåve. I denne vurderinga er det mellom anna relevant om problemstillinga står fram som uavklart, kor god dekning problemstillinga har i litteraturen og om problemstillinga eller tilnærminga til denne inneber at KI-verktøy ikkje kan tilby ei adekvat løysing.
- Evne til å skilje mellom ulike problemstillingar, forståing for forholdet mellom ulike problemstillingar og evne til å setje dei inn i ein større, fagleg samanheng skal leggjast vekt på.

- Evne til å drøfte problemstillingar på ein fagleg forsvarleg og skjønnsam måte, og til å utnytte tilgjengelege kjelder i samsvar med anerkjente metodiske prinsipp, skal leggst vekt på. Til dette høyrer også blikk for kva som er vesentleg og kva som er uvesentleg eller irrelevant, evne til å skilje mellom det sikre og det tvilsame og evne til å dimensjonere dei ulike delane av oppgåva på ein føremålstenleg måte.
- Moment knytt til metode og kjeldebruk skal leggst større vekt på enn dei materielle momenta.
- Det skal leggst vekt på tekstkvaliteten i oppgåva, under dette om problemstillingar, argumentasjon og konklusjonar er formulert på ein presis måte og om oppgåva både i dei einskilde delane og i sin heilskap er strukturert på ein føremålstenleg og ryddig måte.
- Det skal leggst vekt på om kjeldetilvisingane i oppgåva er presise, etterprøvbare og elles ryddige. Ulike referansestilar kan oppfylle krava til presisjon og etterprøvbarheit og såleis vere like gode, men studenten bør vere konsekvent i utforminga.
- Moment som avdekkjer sjølvstende og fagleg kreativitet skal givast utteljing, føresett at tilnærminga eller analysen mv. er fagleg forsvarleg.
- Det skal givast utteljing for moment som viser at studenten har vore i stand til å sjå faglege eller metodiske samanhengar som ikkje kan lesast direkte ut av litteratur eller andre kjelder.
- Det skal givast utteljing for blikk for rettspolitiske dimensjonar innanfor temaet i oppgåva, så lenge studenten samtidig viser forståing for forholdet (og grensa) mellom reelle omsyn som rettskjelde og rettspolitiske vurderingar.
- Rammene for masteroppgåva inneber at studenten kan sjå det som nødvendig å gjere visse avgrensingar. Dersom ei avgrensing er gjort eksplisitt og er velgrunna, skal det ikkje trekkjast for manglande behandling av temaet som det er avgrensa mot.

Sensorane kan ikkje bruke KI-verktøy i samband med sensur av masteroppgåver. Dette inneber at sensorane ikkje kan bruke KI-verktøy som eit hjelpemiddel for å utforme grunngeving til studentane. Sensorane skal heller ikkje bruke KI-verktøy for å identifisere om ei masteroppgåve heilt eller delvis er utforma ved hjelp av KI-verktøy.

Innan fire veker etter innleveringsfristen, skal sensorane bli samde om foreløpig karakter og registrere denne i Inspira, jf. Instruks for gjennomføring og vurdering av justerande munnleg prøve i JUS392.

Dersom sensorane ikkje blir samde om foreløpig karakter, skal dei straks melde ifrå om dette til masteroppgave.jurfa@uib.no. Den emneansvarlege vil då utnemne ein tredje sensor til å delta ved sensuren.

Dersom sensorane vurderer det som klart sannsynleg at det ligg føre fusk, jf. [Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet](#) §§ 4-1 og 4-2, skal dei straks melde ifrå om dette til masteroppgave.jurfa@uib.no.

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 30/25
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

Mulighet til å ta fordypningsemner på JUSVALG-studierett

Bakgrunn

Fakultetsstyret vedtok i sitt møte 10.12.2024 å opprette åtte fordypningsemner på femte studieår, med undervisning første gang studieåret 2025/2026 (sak nr. 93/24).

Videre vedtok styret følgende:

2. Styret ber SU vurdere om noen av emnene også kan åpnes opp for andre målgrupper, og om det er aktuelt å opprette noen av emnene som EVU-emner med betalt deltakelse for eksterne.

I saksnotatet til fakultetsstyret ble det gjort rede for hvorfor det ikke ble foreslått å åpne for at flere studenter enn våre masterstudenter og studenter på poststudierett. Begrunnelsen var todelt. For det første ønsket man å reindyrke fordypningsemnene som et tilbud for studenter på femte studieår ved Det juridiske fakultet. For det andre vil det medføre et administrativt merarbeid å gjennomføre et opptak for andre studenter, som ikke ble ansett som gjennomførbart i lys av ressursituasjonen. Vi viser til saksnotatets del om administrative rammer:

I fakultetsstyresaken om reform av 5. studieår (sak 60/23) var følgende en del av vedtaket: «En forutsetning for implementering av nytt 5. studieår som beskrevet i dette notatet er økte administrative ressurser.»

[...] Fakultetet har så langt prioritert styrking av den vitenskapelige staben, bl.a. for å sikre tilstrekkelig med lærekrefter til det nye opplegget på 5. studieår. Det er derfor usikkert om, og i så tilfelle når, fakultetet vil kunne styrke administrasjonen. De nærmeste par årene synes dette lite realistisk.

Til tross for dette har styret etter ønske fra de emneansvarlige bedt SU om å vurdere å åpne emnene for andre målgrupper. Studieseksjonen legger her fram forslag til hvordan dette kan gjennomføres i praksis. Samtidig ber vi SU om å være oppmerksom på summen av både tidligere og fremtidige vedtak som legger flere oppgaver til administrasjonen, eller gjør studiet mer tidkrevende og komplisert å administrere. Å legge mer arbeid på en allerede presset administrasjon, vil kunne gå ut over kvaliteten på studiet.

Å opprette noen av emnene som EVU-emner vil være den løsningen som krever mest ressurser, og det var ikke realistisk å få gjort de nødvendige forarbeidene innen UiBs frister. Vi har derfor ikke gått videre med dette alternativet.

Særskilt studierett (JUSVALG)

Fakultetet har i dag en ordning for å søke særskilt studierett for å ta spesialemner, også kalt JUSVALG. Søkere som oppfyller forkunnskapskravene til spesialemner (tre års høyere utdanning eller tre års juridisk utdanning) kan søke opptak til enkeltemner. Forslaget her er at vi åpner for at man også kan søke om særskilt studierett for å ta fordypningsemner gjennom JUSVALG-studieretten.

For fordypningsemnene må vi kreve at JUSVALG-studenter har bestått minst fire år av femårig mastergrad i rettsvitenskap, eller minst ett år av toårig mastergrad i rettsvitenskap, slik at opptaks- og forkunnskapskravene samsvarer med kravene til våre egne masterstudenter. Studenter som mangler resultater fra fjerde studieår av femårig mastergrad/første studieår av toårig mastergrad fordi de venter på sensur, vil gis betinget opptak. Studenter som kun har fullført en bachelorgrad i rettsvitenskap, vil ikke få opptak til fordypningsemnene.

JUSVALG-studieretten fungerer slik at man får opptak til å ta ett eller flere enkeltemner. Det skal derfor ikke være fare for at andre studenter enn de som oppfyller opptaks- og forkunnskapskravene skal få tilgang til å ta emnene.

Ordningen vil kreve at vi legger om opptaket til JUSVALG i FS. Vi forventer også mer oppfølging av studenter i starten av semesteret når det gjelder krav til obligatorisk oppmøte i fordypningsemnene. Vi må også oppdatere informasjonen på nettsidene og i opptakse-posten for å gjøre studentene oppmerksom på krav til obligatorisk deltakelse i fordypningsemnene.

Endringer i emnebeskrivelser og Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

Forslaget her innebærer at emnebeskrivelsene til fordypningsemnene må oppdateres under punktene *krav til forkunnskaper* og *krav til studierett*.

I tillegg må § 2-9 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen oppdateres. Denne lyder i dag slik:

§ 2-9 Særskilt opptak til spesialemner

1. Fakultetet tar opp studenter til spesialemner to ganger i året, gjennom lokalt opptak. Fristen for slik søknad er 15. august for høstsemesteret og 15. januar for vårsemesteret.
2. For studenter som semesteret før har strøket på eksamen i et spesialemne, er søknadsfristene for særskilt opptak til samme emne det påfølgende semester 1. september for høstsemesteret og 1. februar for vårsemesteret. Særskilt søknadsfrist gjelder ikke ved frivillig gjentak.
3. Cand.jur. og Master i rettsvitenskap samt studenter som har fullført minst tre års jusstudier får opptak. Antallsbegrensninger kan forekomme i enkelte emner og framgår av emnebeskrivelsen.
4. Øvrige søkere henvises til de enkelte emnebeskrivelsenes punkt om «Krav til forkunnskaper», for å se om de oppfyller emnets krav til opptak.

Vi foreslår at overskriften endres til «Særskilt opptak til spesial- og fordypningsemner», og at punkt 3 endres slik:

3. Cand.jur. og Master i rettsvitenskap samt studenter som har fullført minst tre års jusstudier får opptak til spesialemer. Cand.jur. og Master i rettsvitenskap samt studenter som har fullført minst 4 år av femårig mastergrad i rettsvitenskap, eller minst ett år av toårig mastergrad i rettsvitenskap får opptak til fordypningsemner. Antallsbegrensninger kan forekomme i enkelte emner og framgår av emnebeskrivelsen.

Forslag til vedtak:

1. Emnebeskrivelsene til emnene JUS3551 Immaterialrett, JUS3554 Planrett og kystsonerforvaltning, JUS3555 Politi- og påtalerett, JUS3556 Selskapsrett og bedriftsbeskatning, JUS3550 Arbeidsrett, JUS3553 Konfliktmekling og JUS3557 Velferdsrett oppdateres slik:

Krav til studierett

MAJUR, MAJUR-2, POSTMAJUR, JUSVALG

Krav til forkunnskaper

Det kreves at alle emnene på tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-3 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen om tilpasset utdanningsplan.

For studenter på JUSVALG: Minst 4 år av femårig mastergrad i rettsvitenskap, eller minst ett år av toårig mastergrad i rettsvitenskap.

Emnebeskrivelsen til emnet JUS3552 Tvisteløsning i kommersielle forhold oppdateres slik:

Krav til studierett

MAJUR, MAJUR-2, POSTMAJUR, JUSVALG

Krav til forkunnskaper

Det kreves at alle emnene på tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-3 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen om tilpasset utdanningsplan. Det kan ikke dispenseres fra kravet til at JUS346 Rettergang er bestått.

For studenter på JUSVALG: Minst 4 år av femårig mastergrad i rettsvitenskap, eller minst ett år av toårig mastergrad i rettsvitenskap. Det er et absolutt krav at JUS346 Rettergang eller et tilsvarende emne er bestått.

2. Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen § 2-9 endres slik:

§ 2-9 Særskilt opptak til spesial- og fordypningsemner
[...]

3. Cand.jur. og Master i rettsvitenskap samt studenter som har fullført minst tre års jusstudier får opptak til spesialemner. Cand.jur. og Master i rettsvitenskap samt studenter som har fullført minst 4 år av femårig mastergrad i rettsvitenskap, eller minst ett år av toårig mastergrad i rettsvitenskap får opptak til fordypningsemner.

Antallsbegrensninger kan forekomme i enkelte emner og framgår av emnebeskrivelsen.

22.04.2025
INGVSTR

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 31/25
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

Emnebeskrivelser første studieår

Fakultetsstyret vedtok følgende i sitt møte 10.12.2024:

S 97/24 Første studieår – innlemming av KI i eksisterende emner

Vedtak: Et revidert 1. år bygger på følgende studiepoengfordeling og rekkefølge:

- *Innføring i juridisk metode (JUS100) 12 studiepoeng*
- *Avtalerett (JUS212) 12 studiepoeng (2 studiepoeng tilknyttet juridiske personer)*
- *Erstatningsrett (JUS213) 12 studiepoeng*
- *Tings- og immaterialrett (JUS214) 16 studiepoeng*
- *Juridisk metode (JUS215) 8 studiepoeng*

Styret ber de emneansvarlige komme med forslag til endringer i emnebeskrivelsen i tråd med forslaget i rapporten og oppfordringene fra studieutvalget og JSU.

Det følger av Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen § 1-2 nr.3 at «[v]edtak om oppretting eller nedlegging av emner vedtas av fakultetsstyret.». Når fakultetet endrer antall studiepoeng i et emne, kreves det at det formelt opprettes et nytt emne. Det er avklart med fakultetsledelsen at fakultetsstyrets vedtak i sak nr. 97/24 anses som vedtak om formell nedlegging av emnene hvor antall studiepoeng endres, altså JUS100, JUS212, JUS213 og JUS214, med siste gjennomføring studieåret 2024/2025, samt oppretting av nye emner fra og med studieåret 2025/2026. Endringer i emnebeskrivelser kan vedtas av Studieutvalget, jf. utfyllende regler § 1-2 nr. 4. Denne saken gjelder endringer i emnebeskrivelsene i forbindelse med den vedtatte reformen, og legges derfor fram for Studieutvalget som en vedtakssak.

De tekniske systemene krever at emnene får nye emnekoder når de får et nytt antall studiepoeng. Vi foreslår en variant hvor vi legger på en «-1» bak de tidligere emnekodene, slik at de gamle emnekodene fortsatt blir brukt i «dagligtalen». Emnekodene blir dermed JUS100-1, JUS212-1, JUS213-1 og JUS214-1. JUS215 endrer ikke antall studiepoeng, og beholder derfor emnekoden.

Det følger av UiB-forskriften § 3-1, nr. 6 at «[o]rganet som legg ned eit studieprogram, ei studieretning eller eit emne skal vedta ei overgangsordning for undervising og eksamen. Studentar på slike studieprogram skal få høve til å fullføre studiet i samsvar med overgangsordninga.». Det vil bli lagt fram en sak om overgangsordning til neste SU-møte. Sak om formell nedlegging av emnet JUS211 Familie- og arverett vil også legges fram til neste SU-møte.

De emneansvarlige har synliggjort hva som er forandret i de nye emnebeskrivelsene enten ved å skrive et kort notat, eller ved å bruke «spor endringer» i selve emnebeskrivelsen.

forslag til vedtak:

Emnebeskrivelsene til JUS100-1 Juridisk argumentasjon i rettsstaten, JUS212-1 Avtalerett, JUS213-1 Erstatningsrett, JUS214-1 Tings- og immaterialrett, og JUS215 Juridisk metode endres som foreslått.

23.04.2025
INGVSTR

Vedlegg 1: JUS100-1 Juridisk argumentasjon i rettsstaten

Notat om de foreslåtte endringene

JUS100 Juridisk argumentasjon i rettsstaten har endret navn fra Innføring i juridisk metode for å signalisere mer tydelig at emnet både omhandler juridisk metode og gir en bredere innføring i både rettssystemets oppbygning og krav til rettsstaten.

Mål og innhold er har fått en tredelt struktur for endret for å tydeliggjøre progresjonen i emnet, og for å vise at emnet både gir opplæring i juridisk metode og en innføring i juridisk grunnkunnskap. Ansvar for JUS100 har fått for å gi studentene en introduksjon til bruk av kunstig intelligens i et rettsstatsperspektiv er lagt inn både i mål og innhold (inkludert innføringen i EUs forordning om kunstig intelligens) og under kunnskap. Mål og innhold er oppdatert med eksplisitte koblinger til andre senere emner på første studieår, i tråd med signaler gitt i arbeidsgruppen for første studieår.

Eksamen: JUS100 går fra hjemmeeksamen til skoleeksamen (på fire timer) vurderingen av kunnskap, kompetanse og ferdigheter krever at studentene har tilgang på Lovdata, men ikke på KI-verktøy. Ordgrensen settes til 2000 ord for å gi en vurderingssituasjon der nye studenter bruker eksamen til å øve på å skrive enkelt og presist.

Arbeidskravene er omformulert i mer aktivt språk, og inkluderer den felles øvingsoppgaven.

Emnebeskrivelse JUS100-1 Juridisk argumentasjon i rettsstaten

Mål og innhold

[JUS100](#)-1 Juridisk argumentasjon i rettsstaten er det første emnet i masterstudiet i rettsvitenskap. Emnet gir en innføring i hvordan jurister argumenterer for å løse rettsspørsmål ved hjelp av juridisk metode. Emnet gir både kunnskap om hva grunnleggende juridisk metode går ut på og forståelse av hvorfor jurister skal bruke juridisk metode i en rettsstat. Emnet gir også en innføring i juridisk profesjonsetikk og en introduksjon til juridiske perspektiver på rettens legitimitet, bærekraftig utvikling og bruk av kunstig intelligens i juss.

Emnet har tre deler:

Første del gir en introduksjon til hva jurister jobber med, hvordan lover og rettsregler blir til, og hvordan en rettsregel er bygget opp. Denne delen dreier seg også om hvordan det norske rettssystemet generelt sett er bygd opp og om hvilke funksjoner rettsregler har i et samfunn som stadig utvikler seg. Her forklares dessuten sentrale juridiske begreper, krav og forventninger til rettsstaten og hvordan internasjonale rettsregler som menneskerettigheter blir del av norsk rett. En innføring i EU/EØS-rett er med i denne delen av emnet.

Andre del gir nærmere kunnskap om hva juridisk metode går ut på, ved å forklare hvilke kilder (rettskilder) jurister henter argumenter fra og hvordan jurister bruker disse. Her belyses også hvilke sentrale rettsstatlige hensyn som spiller inn når jurister fastsetter rettsregler og løser rettsspørsmål gjennom rettslig argumentasjon, og hvordan konflikter mellom rettsregler kan løses.

Tredje del belyser at juristers arbeid kan involvere samfunnsutfordringer knyttet til for eksempel klima eller teknologi. EUs forordning om kunstig intelligens (KI-loven) brukes til å illustrere hvordan de rettsstatlige rammene for juridisk argumentasjon påvirkes av ny

teknologi. Avslutningsvis trekkes linjer mellom kravene til rettsstaten, rammene for rettslig argumentasjon, profesjonsetiske normer og rettens legitimitet.

Oppgaveløsning gjennom hele emnet gir praktisk erfaring med å bruke juridisk metode. Emnet gir også en innføring i normene for akademisk skriving som gjelder for juridiske tekster.

Etter denne innføringen i juridisk argumentasjon i rettsstaten, er du rustet til å studere andre emner på jusstudiet som JUS212-1 Avtalerett, JUS213-1 Erstatningsrett og JUS214-1 Tings- og immaterialrett og fordype deg i juridisk metode i JUS215 Juridisk metode.

Læringsutbytte

Kunnskaper

Studenten kan *redegjøre grundig for*:

- hvordan lovregler blir til
- sentrale trekk ved det norske rettssystemets oppbygging og funksjon
- krav og forventninger til en rettsstat
- rettsreglers funksjoner i rettssystemet
- grunntrekk ved juridisk metode

Studenten kan *redegjøre for*:

- hvordan retten oppnår legitimitet i samfunnet
- juristrollen og etiske forpliktelser knyttet til denne
- Studenten kan *forklare*
- hva en rettsregel er
- hvordan internasjonal rett blir del av norsk rett
- utfordringer og muligheter for bruk av kunstig intelligens i juridisk argumentasjon

Studenten kan *finne frem til og gjenkjenne akademiske krav til kildebruk og juridisk henvisningsteknikk*

Ferdigheter

Studenten kan

- kjenne igjen en rettslig problemstilling
- øke etter og innhente relevante rettskilder fra digitale kilder
- anvende grunntrekkene i juridisk metode på rettslige problemstillinger:

- anvende sentrale tolkningsprinsipper på rettskilder for å utlede argumenter
- avveie argumenter og ta standpunkt til rettsspørsmål
- diskutere juridisk argumentasjon i lys av sentrale krav og forventninger i rettsstaten
- utarbeide en tekst i tråd med rettsvitenskapens krav til kildebruk
- identifisere og vurdere etiske aspekter ved juridisk argumentasjon og standpunkt

Generell kompetanse

Studenten kan

- planlegge og gjennomføre selvstendige arbeid, skriftlig og muntlig, innenfor ordgrenser og tidsrammer
- løse og presentere oppgaver for og i grupper
- tilegne seg rettslig kunnskap og tilnærme seg nye rettslige spørsmål
- formidle synspunkt om rettens utvikling og samspill med samfunnet, skriftlig og muntlig,
- presentere og begrunne egne vurderinger og konklusjoner for større og mindre grupper
- vurdere rettsstatlige kvaliteter ved argumenter og standpunkt

Fulltid/deltid

Fulltid

Studiepoeng, omfang

12 studiepoeng

Studienivå (studiesyklus)

BA - Bachelor (innføringsemne)

Undervisningssemester

Høst

Undervisningssted

Universitetet i Bergen

Krav til forkunnskaper

Ingen

Tilrådte forkunnskaper

[DIGI101](#) Digital kildekritikk.

Studiepoengsreduksjon

I kombinasjon med EXFAC Juridisk forprøve gir emnet ingen nye studiepoeng.

Krav til studierett

MAJUR

Arbeids- og undervisningsformer

Forelesninger: 19x2 timer

Seminarer: 10x2 timer

I tillegg: egenstudier

Obligatorisk undervisningsaktivitet

1. Det er krav om 75 % oppmøte i seminarene.
2. Du skal levere forberedt materiale til felles presentasjon av seminaroppgave slik det kunngjøres i emnet. Arbeidskravet gjennomføres skriftlig.
3. Du skal levere første versjon av seminaroppgave slik det kunngjøres i emnet. Arbeidskravet gjennomføres skriftlig.
4. Du skal delta i felles presentasjon av seminaroppgave skal i seminarene. Arbeidskravet gjennomføres muntlig.
5. Du skal lede diskusjon av refleksjonsoppgave skal i seminarene. Arbeidskravet gjennomføres muntlig.
6. Øvingsoppgave i juridisk metode skal leveres slik det kunngjøres i emnet. Arbeidskravet gjennomføres skriftlig.
7. Alle arbeidskrav må være godkjent for at emnegjennomføringen kan godkjennes. Emnegjennomføringen må være godkjent for at en skal kunne fremstille seg til eksamen.
8. Godkjenningene gjelder bare i inneværende studieår, det vil si for første ordinære eksamen og første kontinuasjonseksamen. Dersom eksamen ikke er bestått etter det, må hele emnet tas på nytt.

Vurderingsformer

Obligatoriske undervisningsaktiviteter er vilkår for å gå opp til eksamen, og inngår følgelig i sertifiseringsgrunnlaget.

Deleksamen der begge deler må være bestått:

- Skoleeksamen, 4 timer. Ordgrensen er 2000 ord.
- Innleveringsoppgave (seminaroppgave)

Sensurvedtakene kan påklages hver for seg.

Ved nytt vurderingsforsøk gjentas bare det som ikke er bestått.

- Innleveringsoppgave: Dersom innleveringsoppgaven ikke er levert/bestått vil ny oppgave bli publisert i Inspira 1 uke før innleveringsfristen. Kravene til besvarelsen er de samme som til ordinær seminaroppgave, inkludert at ordgrensen er på 1800 ord.
- Skoleeksamen, 4 timer. Ordgrensen er 2000 ord.

Eksamensspråk

Oppgaven: Norsk

Besvarelsen: Norsk/skandinavisk

Karakterskala

Bestått/ikke bestått

Vurderingssemester

Høst.

Kontinuasjoneksamen i august. Se [utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet](#) § 3-1 nr.3.

Litteraturliste

Hovedlitteratur («kjernelitteratur»), eventuell innføringslitteratur og/eller tilleggslitteratur publiseres i Leganto 1. juli for høstsemesteret og 1. desember for vårsemesteret.

Legge inn litteratur

Emneevaluering

I henhold til retningslinjer for evaluering av emner ved Det juridiske fakultet

Hjelpemiddel til eksamen

Digitale hjelpemidler

Se [fakultetets utfyllende regler](#) § 3-8. Digitale utgaver av Bokmålsordboka og Nynorskordboka vil være tilgjengelige i Inspira under eksamen.

Følgende tillatt i Lovdata på denne eksamen:

- Alle rettskilder som brukes i oppgavesettet til seminarundervisningen i Lovdata. Fullstendig liste publiseres på Mitt UiB.
- Forhåndsdefinert utvalg i Lovdata med de ovennevnte rettskildene
- Kun henvisningsmerknader

Ingen ekstra hjelpemidler ut over dette.

Programansvarleg

[Studieutvalget](#) ved Det juridiske fakultet

Emneansvarleg

Professor Synne Sæther Mæhle

Professor Ragna Aarli

Administrativt ansvarleg

Studieseksjonen ved Det juridiske fakultet

Vedlegg 2: JUS212-1 Avtalerett

Notat om de foreslåtte endringene

Forslag til SU om endring av emnebeskrivelse for JUS212

Forslagene til endring av emnebeskrivelsen for JUS212 Avtalerett, inntatt som sporede endringer nedenfor, følger opp fakultetsstyrets vedtak den 10.12.24 i sak 97/24:

«Et revidert 1. år bygger på følgende studiepoengfordeling og rekkefølge:

- *Innføring i juridisk metode (JUS100) 12 studiepoeng*
- *Avtalerett (JUS212) 12 studiepoeng (2 studiepoeng tilknyttet juridiske personer)*

(...)

Styret ber de emneansvarlige komme med forslag til endringer i emnebeskrivelsen i tråd med forslaget i rapporten og oppfordringene fra studieutvalget og JSU.»

Oppfordringene fra studieutvalget og JSU innebærer ingen endring eller justering av rapportens beskrivelse av JUS212. Fra denne hitsettes:

«JUS212 (Avtalerett) får et særlig ansvar for å gi studentene grunnleggende kunnskaper om i «juridiske personer» som gir ferdigheter som studentene kan ta med seg gjennom studiet. Dette inkluderer både selskaper med og uten begrenset ansvar, foreninger og stiftelser. To studiepoeng knyttes til juridiske personer. I tillegg skal JUS 212 bygge videre på JUS100 når det gjelder kunnskaper og ferdigheter knyttet til bruk av KI-verktøy i samarbeid med JUS100. JUS212 vil videre gi en grunnleggende forståelse av hvilke implikasjoner bruk av digitale verktøy basert på kunstig intelligens kan ha for avtalerettens regler. JUS212 tilføres 3 studiepoeng og blir på 12 studiepoeng etter revisjonen. På undervisningssiden tilføres JUS212 tre dobbelttimer forelesning, én storgruppesamling og én arbeidsgruppesamling. Det er en forutsetning at arbeids- og storgruppene brukes til tematikk knyttet til juridiske personer, og en del av forelesningene må også vies til dette. JUS212 får også ansvar for én arbeidsgruppeoppgave sammen med JUS100 som i dag ligger til JUS211 (...)»

For øvrig vises til selve rapporten og behandlingen av denne i SU og i fakultetsstyret.

Endeleg nevnes at vi, i tillegg til å foreslå endringer knyttet til ovenstående, har benyttet anledningen til å gjøre noen mindre justeringer i emnebeskrivelsen.

Jan-Ove Færstad, Johan Giertsen og Maria Veia Lund

Emnebeskrivelse JUS212-1 Avtalerett

Mål og innhold

Emnet [JUS212](#) Avtalerett omhandler de rettsreglene som regulerer inngåelse av avtaler, herunder representasjon og fullmakt, tolkning av avtaler, samt reglene om ugyldighet og lempning av avtaler. Kort og noe upresist kan vi si at temaet for emnet Avtalerett er de rettsreglene som setter oss i stand til å fastlegge om det foreligger en bindende og gyldig avtale mellom to (eller flere) parter, og hva som er det nærmere innholdet i denne avtalen.

Det nærmere studiet av innholdet i spesielle kontraktstyper, samt reglene om kontraktsbrudd, er lagt til emnet [JUS231](#) Obligasjonsrett på tredje studieår.

Det er vanskelig å se for seg et fungerende moderne samfunn som vårt eget uten avtalerettslige regler. En utviklet avtalerett er nødvendig for at ulike samfunnsaktører skal kunne forutberegne sin rettslige og økonomiske stilling, og dermed planlegge bruken av sine ressurser på en mest mulig effektiv måte. Hovedproblemet i avtaleretten er om to (eller flere) parter har inngått en rettslig bindende avtale. Adgangen til å binde seg selv avtalerettslig følger av den private selvbestemmelsesretten. Avtalerettslig binding innebærer at de forpliktelsene en part påtar seg, om nødvendig kan håndheves gjennom bruk av rettsapparatet. Dersom man kommer frem til at en rettslig bindende avtale er inngått, oppstår spørsmålet om hva avtalepartene har bundet seg til. Svaret på dette spørsmålet beror på en tolkning av hva partene har avtalt. Avtaleretten oppstiller også enkelte yttergrenser for den enkeltes evne til å binde seg selv. Dersom man overskrider disse grensene, er konsekvensen at avtalen må settes til side som ugyldig. Noen ganger vil en bindende og gyldig avtale, riktig tolket, gi et så urimelig resultat at dette ikke kan opprettholdes. I slike tilfeller kan avtale lempes helt eller delvis, noe som innebærer at hele eller deler av avtalen kan settes til side eller endres.

Ikke sjelden er den ene eller begge partene i en avtale en *juridisk* person, noe som blant annet kan aktualisere et spørsmål om hvilken fysisk person som kan inngå avtale med bindende virkning for den juridiske personen. JUS212 Avtalerett har også som mål å gi grunnleggende kunnskaper om utvalgte juridiske personer, og da særlig aksjeselskaper.

Reglene i avtaleretten er i hovedsak teknologinøytrale. Likevel vil bruk av digitale verktøy basert på kunstig intelligens kunne lede til særlige avtalerettslige spørsmål. JUS212 bygger videre på [JUS100](#) Innføring i juridisk metode når det gjelder kunnskaper og ferdigheter knyttet til bruk av KI-verktøy, og vil gi en grunnleggende forståelse av hvilke implikasjoner bruk av slike verktøy kan ha innen avtaleretten.

Når studentene arbeider med avtalerettslige spørsmål vil de i stor grad kunne bygge på de kunnskapene og ferdighetene som de har tilegnet seg om å løse rettsspørsmål gjennom [JUS100](#). Dette gjelder også for rettsspørsmål som har en EU/EØS- rettslig dimensjon.. Samtidig må studentene på dette emnet, i større grad enn i innføringsemnet, forholde seg til ulovfestede rettskilder, og da særlig rettspraksis. Studentene får dermed en forsmak på det rettskildebildet de møter på det påfølgende emnet [JUS213](#) Erstatningsrett.

De materielle kunnskapene og ferdighetene som studentene tilegner seg gjennom emnet Avtalerett vil være særlig verdifulle for det videre studiet av emnene [JUS214](#) Tings- og immaterialrett og [JUS231](#) Obligasjonsrett.

Læringsutbytte

Kunnskaper

Studenten kan

- gjøre rede for rettsspørsmålene om avtalerettslig binding, tolking, ugyldighet, lemping og representasjon

- gjøre rede for relevante begreper og hensyn innenfor emnene avtalerettslig binding, tolking, ugyldighet, lemping og representasjon på en måte som er presis og i samsvar med fagets tradisjoner
- gjøre rede for innholdet i, og anvendelsen av, anerkjent faglig metode, herunder bruk av lovfestede og ulovfestede avtalerettslige rettskilder
- forklare hvilke særlige regler, hensyn og argumenter som gjør seg gjeldende ved digital avtaleinngåelse
- beskrive relevante internasjonale avtalerettslige rettskilder, og da særlig de som har bakgrunn fra EU/EØS-retten
- gjengi hovedtrekkene i den internasjonale utviklingen innenfor emnene avtalerettslig binding, tolking, ugyldighet, lemping og representasjon, og forklare hvordan denne utviklingen får betydning for norsk rett
- forklare hva en juridisk person er, og gi eksempler på de vanligste formene for juridiske personer som man finner i henholdsvis privat og offentlig sektor
- beskrive hva som kjennetegner selskaper med ubegrenset deltakeransvar (ANS), selskaper med begrenset deltakeransvar (AS og ASA), foreninger og stiftelser
- forklare hvilke fysiske personer som kan representere aksjeselskaper (AS), og rammene som gjelder for slik representasjon.

Ferdigheter

Studenten kan bruke kunnskapene nevnt ovenfor, og

- formulere avtalerettslige spørsmål innenfor emnene avtalerettslig binding, tolking, ugyldighet, lemping og representasjon på en presis og problematiserende måte
- identifisere og systematisere relevante avtalerettslige argumenter innenfor emnene avtalerettslig binding, tolking, ugyldighet, lemping og representasjon.
- foreta en selvstendig analyse av avtalerettslige spørsmål innenfor emnene avtalerettslig binding, tolking, ugyldighet, lemping og representasjon, basert på relevante rettskilder
- anvende anerkjent faglig metode til å drøfte, og resonnere seg frem til et faglig forsvarlig standpunkt på, avtalerettslige spørsmål innenfor emnene avtalerettslig binding, tolking, ugyldighet, lemping og representasjon.

Generell kompetanse

Studenten kan

- formulere, drøfte og ta stilling til rettslige spørsmål på en selvstendig, poengtert, ryddig, konsis og presis måte, både skriftlig og muntlig

- gi tilbakemeldinger på andres arbeid, og selv motta og gjøre bruk av slike tilbakemeldinger
- forklare hvordan norsk rett på enkelte områder blir påvirket av internasjonale kilder
- sondre mellom argumenter som er rettslig relevante og argumenter som ikke er rettslig relevante
- identifisere relevante rettskilder, og aktivt og selvstendig undersøke disse for å finne argumenter til bruk for å løse konkrete rettsspørsmål
- gi eksempler på hvordan den teknologiske utviklingen påvirker rettsreglene

Fulltid/deltid

Fulltid

Studiepoeng, omfang

12 studiepoeng

Studienivå (studiesyklus)

BA - Bachelor

Undervisningssemester

Høst

Undervisningsstad

Universitetet i Bergen

Krav til forkunnskaper

Ingen

Tilrådte forkunnskaper

[JUS100](#) Innføring i juridisk metode

Krav til studierett

MAJUR

Arbeids- og undervisningsformer

Forelesninger: 12*2 timer

Arbeidsgrupper: 5*2 timer

Storgrupper: 4*2 timer

I tillegg: egenstudier.

Undervisningen i emnet legger opp til stor studentaktivitet, både i form av arbeids- og storgruppesamlinger, og i form av forelesninger basert på interaksjon mellom studenter og forelesere. Det arbeides i tillegg med en rekke praktiske og teoretiske oppgaver i løpet av de ukene kurset pågår, og det forventes en del selvstudium av både faglitteratur og digitale elementer.

Obligatorisk undervisningsaktivitet

1. Gruppemøte, oppgaveskriving og kommentering er obligatorisk. Utrekninga av deltakinga blir gjort som fastsett i [Retningslinjer for utrekning av obligatorisk deltaking](#).
2. For alle skriftlege arbeid som skal reknast med i obligatoriske arbeidskrav, gjeld at heile oppgåva skal svarast på og må fylle dei kvalitative og kvantitative minstekrava som er fastsett i [Krav til skriftlige arbeider på masterprogrammet i rettsvitenskap ved UiB](#).
3. Ordgrensen for arbeidsgruppeoppgaver er 1000 ord inkludert fotnoter og sluttnoter. Grensen er absolutt.
4. I løpet av kurset skal en obligatorisk oppgave besvares og leveres inn. Tidsrammen er fire dager. Ordgrensen er 2750 ord, og den må være godkjent før studenten kan framstille seg til avsluttende vurdering (eksamen). Studenter som ikke får godkjent den obligatoriske oppgaven får tilbud om å gjennomføre en muntlig prøve med utgangspunkt i oppgaven. Godkjent muntlig prøve er tilstrekkelig for å oppfylle kravet om godkjent obligatorisk oppgave.
5. Underkjente elementer i de obligatoriske arbeidskravene kan ikke gjentas før ved neste kurs.
6. Godkjent obligatorisk undervisningsaktivitet er gyldig for semesteret den gjennomføres og semesteret etter, til og med gjennomført kontinuasjonseksamen

Vurderingsformer

Obligatoriske undervisningsaktiviteter er vilkår for å gå opp til eksamen, og inngår følgelig i sertifiseringsgrunnlaget.

Mappevurdering med fire skriftlige arbeider:

- Kursoppgave 1 (ordgrense 2750 ord)
- Kursoppgave 2 (ordgrense 2750 ord)
- en arbeidsgruppeoppgave (ordgrense 1000 ord)
- Refleksjonsnotat (ordgrense 500 ord) der du redegjør for hvordan du har forholdt deg til de tilbakemeldingene du mottok fra sensor og medstudenter på første innlevering av henholdsvis Kursoppgave 1 og arbeidsgruppeoppgaven

I tillegg gjøres studentens første innlevering av Kursoppgave 1 tilgjengelig for sensor.

Ved kursstart gjør de emneansvarlige kjent hvilken av arbeidsgruppeoppgavene som skal inngå i mappen. De fire arbeidene kan bearbeides frem til innlevering av mappen, og leveres

digitalt samlet i ett dokument. Den oppgitte ordgrensen for hvert enkelt arbeid gjelder for dette arbeidet, og kan ikke overføres mellom de ulike arbeidene. Det følger av ordgrensen for de ulike arbeidene at vurderingsmappen totalt sett ikke kan overstige 7000 ord.

Til kontinuasjonseksamen leveres besvarelsene av de 3 oppgavene i omarbeidet form, sammen med opprinnelig refleksjonsnotat. I tillegg skal det skrives et nytt refleksjonsnotat hvor det skal framgå både hvilke endringer du har gjort sammenlignet med den versjonen av besvarelsene som ble levert til ordinær vurdering, og hvordan du mener at disse endringene hever kvaliteten på besvarelsene. Ordgrensen for dette refleksjonsnotatet er 1000 ord. For de øvrige arbeidene er ordgrensene de samme som for ordinær vurdering. Til kontinuasjonseksamen kan vurderingsmappen totalt sett ikke overstige 8000 ord.

Mappen leveres i Inspira innen innleveringsdatoen.

Dersom eksamen ikke er bestått etter kontinuasjonseksamen må hele kurset tas på nytt.

Eksamensspråk

Oppgaven: Norsk

Besvarelsen: Norsk/skandinavisk/engelsk

Karakterskala

Bestått/ikke bestått

Vurderingssemester

Høst

Litteraturliste

Hovedlitteratur («kjernelitteratur»), eventuell innføringslitteratur og/eller tilleggslitteratur publiseres i Leganto 1. juli for høstsemesteret og 1. desember for vårsemesteret.

Emneevaluering

I henhold til retningslinjer for evaluering av emner ved Det juridiske fakultet.

Hjelpemiddel til eksamen

Ikke relevant.

Programansvarleg

[Studieutvalget](#) ved Det juridiske fakultet

Emneansvarleg

Professor Jan-Ove Færstad, professor Johan Giertsen og førsteamanuensis Maria Veia Lund

Administrativt ansvarleg

Studieseksjonen ved Det juridiske fakultet

Forslag til litteratur som kommer i tillegg til allerede vedtatt hovedlitteratur:

Olav Torvund, Formueretten i informasjonssamfunnet, Universitetsforlaget 2022

- Kapittel 1.1:
Formuerett (2 sider)
- Kapittel 1.2: Informasjonsbehandling i formueretten (3 sider)
- Kapittel 1.6: Å arbeide med jus og informasjonsteknologi (10 sider)
- Kapittel 1.7 Et blikk i
krystallkulen (2 sider)
- Kapittel 13: Teknologinøytral
lovgivning (5 sider)
- Kapittel 15.2: Kunstig
intelligens (35 sider)
- Kapittel 15.4: Kan en maskin eller et dataprogram være en juridisk person? (3 sider)

Knut S. Selmer ved Harald Irgens-Jensen «Rettsystemet», i Harald Irgens-Jensen (red.), Knophs oversikt over Norges rett, 16. utgave, Universitetsforlaget 2024

- Kapittel 3: Subjektive
rettigheter (6 sider)
- Kapittel 4: De rettsstiftende kjensgjerninger (4 sider)
- Kapittel 5:
Rettssystematikk (3 sider)

Magnus Aarbakke og Tore Fjørtoft, ved Tore Fjørtoft «Sammenslutningsrett», i Harald Irgens-Jensen (red.), Knophs oversikt over Norges rett, 16. utgave, Universitetsforlaget 2024

- Kapittel 75: Oversikt og rettslige utgangspunkter (3 sider)
- Kapittel 76: Selskaper med ubegrenset deltakeransvar (4 sider)
- Kapittel 78: Selskaper med begrenset deltakeransvar (10 sider)
- Kapittel 81:
Foreninger (2 sider)

- Kapittel 82:
Stiftelser
sider)

(2

Forslag til litteratur som kommer i tillegg til allerede vedtatt tilleggslitteratur:

Olav Torvund, Formueretten i informasjonssamfunnet, Universitetsforlaget 2022

- Kapittel 1.3: Informasjonsteknologi og informasjonssamfunnet
- Kapittel 2: Elektronisk avtaleinngåelse

Hans Christian Farsethås, «Om råd, tips og veiledninger til praktiske juridiske oppgaver», Jussens Venner, vol. 56, s. 27–50.

Vedlegg 3: JUS213-1 Erstatningsrett

Notat om de foreslåtte endringene

Forslagene til endring av emnebeskrivelsen for JUS213 Erstatningsrett, inntatt som sporede endringer nedenfor, følger opp fakultetsstyrets vedtak den 10.12.24 i sak 97/24:

«Et revidert 1. år bygger på følgende studiepoengfordeling og rekkefølge:

- *Innføring i juridisk metode (JUS100) 12 studiepoeng*
- *Avtalerett (JUS212) 12 studiepoeng (2 studiepoeng tilknyttet juridiske personer)*
- *Erstatningsrett (JUS213) 12 Studiepoeng*
(...)

Styret ber de emneansvarlige komme med forslag til endringer i emnebeskrivelsen i tråd med forslaget i rapporten og oppfordringene fra studieutvalget og JSU.»

Vedtaket bygger på en rapport avgitt 25. november 2024 fra en arbeidsgruppe bestående av emneansvarlige på de nåværende emnene på 1. studieår.

Styret eller SU har lagt til grunn rapporten, og vedtakene innebærer ingen endringer av rapportens beskrivelse av formålene med endringene av JUS213 Erstatningsrett. Av rapporten fremgår det følgende på s. 5:

«JUS213 (Erstatningsrett) får et særlig ansvar for å gi studentene kunnskap om erstatningsansvar ved bruk av KI-verktøy, hvor også EU-regulering kommer inn. Produktansvar er i dag ikke en del av læringsmålene, men bør inkluderes siden mange spørsmål knyttet til risikoen ved KI vil være forhold som har sitt opphav hos produsenten, og forhold som produsenten også kontrollerer etter at produktet er lansert på markedet. Det finnes også særregler i det nylig reviderte produktansvarsdirektivet om kunstig intelligens. Produktansvaret vil ventelig få økt praktisk betydning i erstatningsretten etter hvert som flere KI-produkter kommer på markedet. Studentene bør få en innføring i hvordan eksisterende regler og prinsipper i erstatningsretten kan komme til kort i møte med samfunnsutviklingen som KI-teknologien representerer. JUS213 tilføres 2 studiepoeng og blir på 12 studiepoeng etter revisjonen. På undervisningssiden tilføres JUS213 to dobbelttimer forelesning. For å unngå for intens arbeidsbelastning legges det ikke inn ytterligere arbeids- eller storgrupper, men ordgrensen økes med 500 ord på de to siste arbeidsgruppeoppgavene. Disse blir da henholdsvis på 1500 og 2000 ord. Et eventuelt behov for ytterligere fordeling eller tildeling undervisningsressurser, må vurderes i lys av rettsutviklingen og antallet nye tema relatert til kunstig intelligens som bør behandles på dette kurset. EU-organene har blant annet under utvikling et generelt (ikke bruksområde eller sektorspesifikt) 6 ansvarsdirektiv for brukere og tilbydere av kunstig intelligens. Dette er foreløpig ikke vedtatt, og det er på nåværende tidspunkt usikkert hva som blir utviklingen videre.»

Emnebeskrivelse JUS213-1 Erstatningsrett

Emnenavn (bokmål)	JUS213 Erstatningsrett
Emnenavn (nynorsk)	JUS213 Skadebot
Emnenavn (kortversjon)	JUS213 Erstatningsrett

Emnenavn (engelsk)	JUS213 Tort Law
Antall studiepoeng	12
Om studienivå, læringsmål og utbyttebeskrivelser Nivået gjenfinnes i emnets læringsmål, og må henge sammen med forkunnskapskravene. Et emne på masternivå kan inngå i en bachelorgrad, men ikke omvendt – emner på masternivå stiller store krav til fordypning.	
Studienivå	- BA (bachelornivå)
Type emne	- Obligatorisk emne på masterstudiet
Studierett	MAJUR og MAJUR-2
Forkunnskapskrav Ingen	
Emneansvarlig(e)	Anne Marie Frøseth (og Knut Martin Tande)
Undervisere	
Kommentarer/utdyping	
Emnets mål og innhold Emnet tar sikte på å gi studentene en grunnleggende og god forståelse for de sentrale vilkårene for erstatning utenfor kontraktsforhold, samt grunnleggende kunnskaper om særermet produktansvar. Innholdet i grunnvilkårene for erstatning er utformet i rettspraksis, og bygger derfor på ulovfestet rett. Skadeerstatningsloven av 13. juni 1969 inneholder blant annet enkelte bestemmelser om utmåling og reduksjon av erstatningskravet. Tyngdepunktet i emnet er grunnvilkåret om ansvarsgrunnlag. Emnet handler først og fremst om hvordan man løser erstatningsrettslige spørsmål i det praktiske rettsliv.	
Reglene om erstatning tar sitt utgangspunkt i at skaden blir hvor den rammer, med mindre det finnes et rettslig grunnlag for at andre skal erstatte skaden. Ansvarsgrunnlagene gir retningslinjer for når den påståtte skadevolderen skal bære et tap istedenfor den skadelidte. I emnet behandles også de to øvrige vilkårene for erstatning; årsakssammenheng og erstatningsmessig relevant skade.	
Grunnvilkåret om årsakssammenheng innebærer et krav om at det må foreligge en faktisk årsakssammenheng mellom det ansvarsbetingende forhold og skaden. Den påståtte skadevolderen blir bare ansvarlig hvis den konkrete årsaksfaktoren er så vidt vesentlig i årsaksbildet at det er rimelig å knytte ansvar til den. Ansaret kan imidlertid falle bort om en skadefølge anses for upåregnelig og/eller fjern og avledet.	
Vilket om at skaden må knytte seg til en interesse på skadelidtes hånd som er erstatningsrettslig vernet kommer sjelden på spissen ved personskade. Temaet har likevel de siste årene har fått mer oppmerksomhet generelt i erstatningsretten. Hvor skaden har ført til et økonomisk tap er vilkåret som hovedregel oppfylt, og loven hjemler erstatning for ikke-økonomisk tap i personskadesaker ved tapt livsutfoldelse og i form av oppreisning for tort og svie i alvorlige saker. Emnet omhandler også regler som kan føre til reduksjon av erstatningssummen. Hvis skadelidte har medvirket til skaden, vil erstatningsbeløpet kunne avkortes med hjemmel i en lovfestet regel om skadelidtes medvirkning i skadeerstatningsloven § 5-1. Videre kan beløpet reduseres i særlige tilfeller med hjemmel i lempningsregelen i skadeerstatningsloven § 5-2 av hensyn til skadevolderen. Emnet tar sikte på å gi en oversikt over de sentrale prinsippene og reglene for utmåling av erstatning.	
Erstatningsrettens regler gjelder på alle livsområder. De siste årene har reglene blitt utfordret som følge av utviklingen av kunstig intelligens. Det har vært stilt spørsmål ved om skadelidte som rammes av skade forårsaket av uønskede utslag av KI-systemer har samme beskyttelse etter erstatningsreglene som skadelidte som rammes av skade forårsaket av konvensjonell teknologi. Det samme spørsmålet kan stilles dersom den kunstige intelligensen overtar oppgaver som mennesker tidligere har utført.	
Kurset tar sikte på å gi studentene kjennskap til hvorfor kunstig intelligens reiser særlige spørsmål i forhold til de alminnelige grunnvilkårene om erstatningsansvar. Det skal også gis eksempler på hvordan enkelte ansvarsgrunnlag kan anvendes på saksforhold som handler om skade forårsaket av kunstig intelligens i praktisk rettsanvendelse.	
Erstatningsretten er som mange andre fag utsatt for internasjonal og overnasjonal påvirkning. Dette gjelder også på området for kunstig intelligens. På dette området har særlig EU/EØS-retten fått innflytelse. EU har vedtatt en forordning om produktsikkerhet (Artificial Intelligence Act) som kan få betydning for de alminnelige	

erstatningsrettslige reglene om ansvarsgrunnlag. Videre har EU vedtatt et revidert produktansvarsdirektiv, som blant annet har som formål å tilpasse reglene til produkter som kunstig intelligens.

På erstatningsrettskurset skal studentene bygge på de kunnskaper de har fått på Exfac om Artificial Intelligence Act. Kunnskapen skal blant annet benyttes i studiet av de sentrale reglene i EU produktansvarsdirektiv, herunder særlig ansvarsgrunnlaget, som vil få stor betydning for fremtidige endringer av produktansvarsloven.

Det er et mål at studentene skal løse praktiske oppgaver og teorioppgaver ved aktiv bruk av lovtekst, forarbeider og spesielt sentrale høyesterettsdommer. Høyesterettsdommene er et viktig og nødvendig tillegg til litteraturen på kurset. Studentene skal også gjennom kurset få et materielt kunnskapsgrunnlag for å utvikle sin forståelse for EØS-rettslig metode, og EU-direktivets betydning for norsk rett. Det er et mål at studentene skal kunne redegjøre for innholdet i produktansvarsdirektivet og dets anvendelse på produkter basert på kunstig intelligens gjennom ulike teoretiske oppgaver.

Studentene vil under kurset kunne bygge på den innsikt de har oppnådd om bruk av rettspraksis og EU-direktiver i JUS212 Avtalerett. Grunnleggende kunnskaper om ansvarsgrunnlag og årsakssammenheng, og særlig skyldansvaret i erstatningsretten, er dessuten verdifulle utgangspunkter for senere studier av JUS341 Strafferett. Reglene om årsakssammenheng, prinsippene for utmåling og lemping utgjør også en bakgrunnsrett for studiet av JUS231 Obligasjonsrett på 3. studieår.

Læringsutbytte

Kunnskaper

Studenten

- har gode kunnskaper om grunnleggende regler og sammenhenger i erstatningsretten
- har gode kunnskaper om viktige erstatningsrettslige begreper
- har detaljerte kunnskaper innenfor emnene erstatningsrettslig relevant skade, ansvarsgrunnlag, adekvansreglene, betydningen av skadelidtes forhold (herunder skadelidtes medvirkning) og lempning.
- ha kunnskaper om de sentrale vilkårene i produktansvarsdirektivet.
- har kjennskap til kravene til faktisk årsakssammenheng, prinsippene for utmåling, og forholdet mellom erstatning og trygde- og forsikringsdekning.

Ferdigheter

Studenten

- kan finne frem til, identifisere, systematisere og formulere erstatningsrettslige argumenter så vel muntlig som skriftlig.
- kan resonnerer seg frem til et selvstendig faglig forsvarlig standpunkt gjennom aktiv bruk av rettskilder, og særlig drøfte og avveie ulike høyesterettsdommers prejudikatsvirkninger og generelle overføringsverdi til nye saksforhold.
- kan arbeide i gruppe med andre og ta del i en akademisk diskusjon av praktiske erstatningsrettslige problemstillinger med teoretiske implikasjoner, herunder kommentere og evaluere andre studenters juridiske analyser og selv motta og gjøre bruk av slike kommentarer.
- strukturere og komponere innholdet i et partsinnlegg i en erstatningssak og fremføre dette i en prosedyre knyttet til alminnelige erstatningsrettslige regler eller reglene om produktansvar.
- kan drøfte erstatningsrettslige spørsmål i et rettspolitisk perspektiv.
- kunne formulere synspunkter om hvilke utfordringer rettanvenderen møter ved anvendelsen av alminnelige erstatningsregler når skaden er forårsaket av kunstig intelligens.
- kunne gi en redegjørelse for innholdet i de sentrale vilkår i produktansvarsdirektivet og hvilke vurderingstema som blir særlig sentrale under ansvarsgrunnlaget når produktet er basert på kunstig intelligens.

Generell kompetanse

Studenten

- kan drøfte juridiske spørsmål som i høy grad må avgjøres på bakgrunn av rettspraksis og ulovfestede regler, og ha en metodisk forståelse for særlige argumentasjonsmåter som disse rettskildene forutsetter.
- kan drøfte og argumentere på en måte som fremhever og tar stilling til EU rett av betydning for de oppgitte rettsområdene i emnebeskrivelsen.
- har en oversikt over og forståelse for varianter av rettslig samspill mellom generelle lovfestede og ulovfestede regler og spesialregler.
- har oversikt over forholdet mellom de formelle reglene og hvordan et rettsfelt virker i praksis.

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

Det er en nær sammenheng mellom forelesninger, digitale ressurser på emnet, arbeidsgrupper, storgrupper, obligatorisk kursoppgave og eksamen. Pensum, forelesninger og oppgaver vil bli inndelt i tematiske bolker.

Forelesningene og digitale ressurser gir det første bidraget til de kunnskapskravene som er angitt i læringsutbyttet. Forberedelse i arbeidsgruppene, muntlig innsats i arbeids- og storgrupper, samt skriftlig innlevering av arbeidsoppgaver med tilhørende kommentering, bidrar til å etablere de skriftlige og muntlige ferdighetskravene i læringsutbyttet.

Den obligatoriske kursoppgaven representerer en analytisk fordypning gjennom aktiv bruk av rettskilder på både kjente og ukjente spørsmål og bidrar til ytterligere utvikling av skriftlige ferdigheter innen faget.

Den obligatoriske oppgaven vil bestå av en praktikumsoppgave. Eksamen tilsvarer i stor grad den prøvingsformen som blir brukt i den obligatoriske kursoppgaven, men med et tillegg av en teorioppgave. Under skoleeksamen vil studentene også ha tilgang til færre kilder via Lovdata.

Emnet er det første kurset der studentene får karakteren A-F på ny studieordning. Det vil bli tilrettelagt for at studentene får en gradvis forståelse av hvilke krav som stilles til de ulike karakternivåene, men på en måte som ikke tar oppmerksomheten fra læringen på kurset for øvrig. Et virkemiddel i undervisningen kan være å presentere studentene for analyser knyttet til konkret problemløsning særlig på A og B nivået, og gjerne med eksempler fra tidligere anonymiserte eksamensbesvarelser. Den emneansvarlige og andre undervisere skal gi en konkret forklaring på hva de ulike kvalitetene i analysen er.

Den generelle kompetansen i dette faget gir et tillegg til den kompetansen som skjer gjennom studieprogrammet i sin helhet.

Undervisningssted	- UiB
Undervisningssemester	- Vår
Undervisningsspråk	Norsk

Undervisningsformer og -metoder

Undervisningsopplegget legger vekt på aktiv deltakelse fra studentene. Det vil bli tilrettelagt for aktiv forberedelse til alle undervisningsaktivitetene gjennom veiledning og ulike hjelpemidler i MittUiB.

En stor del av oppgavene vil bestå i praktisk problemløsning basert på praktikumsoppgaver, der drøftelsene foretas ut fra et domstolsperspektiv. Særlig på storgruppene skal det imidlertid også anvendes andre oppgavetyper, slik at studentene får erfaring med å formulere partsperspektivet i prosedyre eller gjennom rådgivning. Det kan også bli gitt enkelte teorioppgaver eller andre typer oppgaver under kurset, som er tilpasset at studentene kan bruke KI-verktøy.

Studentene blir lært opp til aktivt å bruke ulike kilder og Lovdata i sin analyse av dommer, på en måte som øker ferdighetene knyttet til skriftlig analyse i samsvar med læringsutbyttet.

Emnet har obligatorisk oppgave	- Ja
Hvor lang er skriveperioden for den obligatoriske oppgaven?	Det vanlige er 3 ½ virkedager.

Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter

Andre obligatoriske aktiviteter er de vanlige på andre studieår i studieprogrammet: Arbeids- og storgrupper og innlevering av arbeidsgruppeoppgaver.

Vurdering

Vurderingsformen(e) må henge sammen med undervisningen og det generelle læringsutbyttet.

Vurderingssemester	- Vår - Kontinuasjoneksamen i ?
---------------------------	------------------------------------

Vurderingsform(er)

- Skoleeksamen, 6 timer

Begrunnelse for vurderingsform

Som tidligere angitt bruker studentene Lovdata underveis i undervisningen på emnet og på eksamen på en måte som bidrar til å utvikle ferdigheter knyttet til skriftlig analyse.

Siden det til dels er den samme arbeidsform som brukes i forbindelse med arbeids- og storgruppeoppgaver, samt obligatorisk kursoppgave, virker eksamen og kursoppgavene sammen til å oppfylle læringsutbyttet i dette henseendet.

Språk eksamensoppgave

Norsk

Språk eksamensbesvarelse

Norsk eller annet skandinavisk språk.

Karakterskala

A-F

Hjelpemidler til eksamen

Det er ingen ekstra hjelpemidler ut over Lovdata..

Programansvarlig

Studieutvalget har programansvaret for fakultetets studietilbud. Studieutvalget er delegert det koordinerende og overordnede ansvaret for fakultetets studietilbud. (Reglement for Det juridiske fakultet, § 9 pkt. 1.)

Evaluerings av emnet

I henhold til retningslinjer for evaluering av emner ved Det juridiske fakultet.

Emnebeskrivelsen er utarbeidet av

Anne Marie Frøseth

E-postanne.froseth@uib.no**E-post**

Vedlegg 4: JUS214-1 Tings- og immaterialrett

Emnebeskrivelse JUS214-1 Tings- og immaterialrett

Mål og innhold

Emnet Tings- og immaterialrett omhandler retten til å råde over bestemte formuesgoder, nærmere bestemt retten til fysiske ting (fast eiendom og løsøre) og immaterielle rettigheter (opphavsrettigheter, varemerkerettigheter og patentrettigheter). Disse rettighetene gir innehaver eksklusive rettigheter til å råde over disse formuesgodene og til å disponere rettslig over dem, for eksempel ved å overdra rettighetene til andre.

Eiendomsretten og immaterialrettighetene utgjør sentrale privatrettslige rettigheter, og har med dette en sentral samfunnsmessig funksjon i og bidra til rasjonell ressursutnyttelse, forvaltningen av naturressurser og som et incitament for frembringelse av tekniske og kunstneriske frembringelser.

Emnet omfatter spørsmålet om hvordan rettigheter til fysiske ting og immaterialrettigheter oppstår, hvilket innhold de har, og hvilke begrensninger som gjelder for utøvelsen av rettighetene i henhold til privatrettslige og offentligrettslige regler.

Emnet gir studentene det første møtet med rettsspørsmål knyttet til innholdet i rettigheter til formuesgoder. Fra JUS212 Avtalerett er studentene allerede kjent med reglene om inngåelse av avtaler om formuesgoder samt reglene om ugyldighet og lemping av slike avtaler. Dette er kunnskap de vil kunne bygge videre på der stiftelsen av formuesgoder bygger på avtale (eks. for servituttet og sameier).

Det statiske innholdet av rettigheter til formuesgoder utgjør videre viktig bakgrunnskunnskap i fagene JUS231 Obligasjonsrett og JUS243 Allmenn formuerett.

Immaterialrettsdelen av emnet har et tungt innslag av EØS-rettslige kilder. Dette gir studentene en ytterligere fordypning i hvordan EØS-retten virker som en del av norsk rett, noe de vil lære mer om i fagene JUS215 Juridisk metode og JUS221 Rettsstaten: statsrett, europarett og folkerett

Læringsutbytte

KUNNSKAP

Studentene skal tilegne seg god kunnskap og forståelse om hva eiendomsrett og immaterialrett er, hvordan rettighetene oppstår og innholdet i rettighetene og kunne drøfte eiendomsrettens funksjon i rettssystemet og samfunnet. De skal også kunne beskrive hvordan offentlige reguleringer griper inn i private rettigheter. Studentene skal videre kunne gjøre greie for hvordan bruk av kunstig intelligens påvirker innholdet i og utnyttelsen av immaterialrettighetene.

Mer konkret skal studentene kunne:

- *beskrive* eiendomsrettsbegrepet og hvordan enerettene til immaterielle rettigheter forholder seg til dette;

- *beskrive* det menneskerettslige vernet av eiendomsretten og de immaterielle rettighetene etter nasjonale og internasjonale regler;
- *beskrive* reglene om registrering av fast eiendom og immaterialrettigheter;

Tingsrett

- *beskrive* reglene om offentlig regulering av eiendomsretten
- *gjøre greie for* reglene om grenser for fast eiendom, både mot andre eiendommer og mot områder som ikke er underlagt privat eiendomsrett (for eksempel sjøområder, midtstykket i innsjøer og undergrunnen)
- *gjøre greie for* reglene om servitutter og bruksrett til fast eiendom
- *gjøre greie for* reglene om sameie i ting og immaterialrettigheter
- *gjøre greie for* reglene om begrensninger i eiendomsretten i forhold til naboeiendom (naborett)
- *beskrive* reglene om allemannsrett;

Immaterialrett

- *beskrive* hvilke frembringelser de forskjellige immaterialrettighetene beskytter og forholdet mellom disse;
- *gjøre greie for* de sentrale materielle vilkårene for etablering av patentrettigheter
- *beskrive* vernet patentrettigheter har mot andres utnyttelse (inngrepsspørsmålet);
- *beskrive* vilkårene for etablering av varemerkerett ved innarbeidelse;
- *gjøre greie for* kravene til at et varemerke ikke må være beskrivende og ha særpreg;
- *gjøre greie for* vernet varemerker har mot andres utnyttelse (inngrepsspørsmålet);
- *gjøre greie for* åndsverklovens krav til originalitet og det vernet vernede åndsverk har mot andres utnyttelse (inngrepsspørsmålet).
- *gjøre greie for hvordan bruk av kunstig intelligens som ledd i frembringelsen av åndsprodukter påvirker muligheten til å få opphavsretts- og patentrettsbeskyttelse for slike frembringelser.*
- *gjøre greie for lovligheten av bruk av åndsprodukter ved opptrening av kunstig intelligens.*

FERDIGHETER

Studenten skal kunne bruke juridisk metode og lovfestede og ulovfestede regler til å foreta selvstendige drøftelser av de spørsmålene som kan reise seg innenfor faget, både med

hensyn til hva som er gjeldende rett og til sentrale rettspolitiske spørsmål. Dette innebærer at studentene skal kunne:

- innhente og systematisere rettslig relevant materiale, og på grunnlag av dette kunne identifisere relevante problemstillinger og sammenhenger;
- foreta en selvstendig analyse av tingsrettslige og immaterialrettslige problemstillinger basert på et sammensatt rettskildesbilde;
- redegjøre for eiendomsrettens og immaterialrettens samfunnsmessige funksjon og kunne avveie hensynet til privat eiendomsrett og etablering av immaterialrettigheter mot andre hensyn;
- resonnere seg frem til et faglig forsvarlig standpunkt gjennom avklaring av underliggende rettslige og samfunnsmessige hensyn og verdisyndspunkter, og spenninger mellom ulike typer gyldige argumenter.

GENERELL KOMPETANSE

Gjennom emnet oppnår studenten generell kompetanse til å:

- tilegne seg ny kunnskap om fagene tingsrett og immaterialrett og i tilgrensende fag;
- systematisere og veie argumentasjon, formidle juridiske analyser og konklusjoner og gi råd og treffe valg;
- identifisere og ta konsekvenser av etiske aspekter ved juridisk argumentasjon og juridiske standpunkter;
- presentere og argumentere for egne vurderinger og konklusjoner i større og mindre grupper;
- arbeide selvstendig og i grupper.

Fulltid/deltid

Fulltid

Studiepoeng, omfang

16 studiepoeng

Studienivå (studiesyklus)

BA - Bachelor

Undervisningssemester

Vår

Undervisningsstad

Universitetet i Bergen

Krav til forkunnskaper

Ingen

Tilrådte forkunnskaper

[JUS100](#) Exfac Innføring i juridisk metode

[JUS211](#) Familie- og arverett

[JUS212](#) Avtalerett

[JUS213](#) Erstatningsrett

Studiepoengsreduksjon

I kombinasjon med JUS124 Tingsrett: 1 nytt studiepoeng.

Krav til studierett

MAJUR

Arbeids- og undervisningsformer

Forelesninger: 16*2 timer

Arbeidsgrupper: 7*2 timer

Storgrupper: 5*2 timer

I tillegg: Egenstudier

Forelesingane skal gje oversyn over faget, faget sin plass i rettssystemet og tilhøve til andre fag på studiet, og dei indre samanhengane i faget. Vanskelege og sentrale element i faget skal bli forklart.

I arbeidsgruppene skal studentane arbeida med sentrale spørsmål med utgangspunkt i oppgåver og ei problemorientert tilnærming. I arbeidsgruppene skal desse problemstillingane bli diskuterte og sette inn i ein større samanheng. Faget krev stor grad av fordjuping gjennom sjølvstudium på grunnlag av litteratur og rettspraksis som det er vist til. Det vil også bli utarbeid digitalt materiale som tek opp sentrale spørsmål i faget.

Obligatorisk undervisningsaktivitet

1. Gruppemøte, oppgåveskriving og kommentering er obligatorisk. Utrekninga av deltakinga blir gjort som fastsett i [Retningslinjer for utrekning av obligatorisk deltaking](#).
2. For alle skriftlege arbeid som skal reknast med i obligatoriske arbeidskrav, gjeld at heile oppgåva skal svarast på og må fylle dei kvalitative og kvantitative minstekrava som er fastsett i [Krav til skriftlege arbeider på masterprogrammet i rettsvitenskap ved UiB](#).

3. Ordgrensen for arbeidsgruppeoppgåver er 1000 ord inkludert fotnotar og sluttnotar. Grensa er absolutt.
4. Underkjende element i dei obligatoriske arbeidskrava kan ikkje takast om att før ved neste kurs.
5. Kursgodkjenning vert ikkje forelda.

Vurderingsformer

Obligatoriske undervisningsaktiviteter er vilkår for å gå opp til eksamen, og inngår følgelig i sertifiseringsgrunnlaget.

Etter kurset avlegges 6 timers [digital skoleeksamen](#) med absolutt ordgrense på 4000 ord.

Eksamensspråk

Oppgaven: Norsk

Besvarelsen: Norsk/skandinavisk/engelsk

Karakterskala

A - E for bestått, F for ikke bestått

Vurderingssemester

Vår.

Kontinuasjonseksamen i august.

Se [utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet](#) § 3-1 nr.3.

Litteraturliste

Hovedlitteratur («kjernelitteratur»), eventuell innføringslitteratur og/eller tilleggslitteratur publiseres i Leganto 1. juli for høstsemesteret og 1. desember for vårsemesteret.

Emneevaluering

I henhold til retningslinjer for evaluering av emner ved Det juridiske fakultet

Hjelpemiddel til eksamen

Digitale hjelpemidler

Se [fakultetets utfyllende regler](#) § 3-8. Digitale utgaver av Bokmålsordboka og Nynorskordboka vil være tilgjengelige i Inspira under eksamen.

I tillegg til det som normalt er tilgjengelig er følgende tillatt i Lovdata på denne eksamen:

- Lover
- Forskrifter
- Direktiver og forordninger

- Avgjørelser fra:
 - Høyesterett
 - EU-domstolen
 - EFTA-domstolen
 - Lagmannsrettene
 - Klagenemnda for industrielle rettigheter (KFIR)

Ingen ekstra hjelpemidler ut over dette.

Analoge hjelpemidler

Analoge hjelpemidler er utfaset fra og med studieåret 2020/21, se [SU-sak 61/20](#).

Programansvarleg

[Studieutvalget](#) ved Det juridiske fakultet

Emneansvarleg

Professor Torger Kielland og Professor Tore Lunde.

Administrativt ansvarleg

Studieseksjonen ved Det juridiske fakultet

Vedlegg 5: JUS215 Juridisk metode

Emnebeskrivelse JUS215 Juridisk metode

MÅL OG INNHOLD

Emnet bygger på [JUS100](#)-1 Juridisk argumentasjon i rettsstaten.

[JUS215](#) Juridisk metode tar for seg rettskildeprinsippene, det vil si de prinsippene, normene og retningslinjene som må anvendes ved besvarelsen av et rettsspørsmål, og de grunnleggende verdiene disse bygger på, som kan betegnes som metodelærens verdimessige fundament. Disse verdiene henger nøye sammen med sentrale egenskaper ved rettssystemet vårt, så som maktfordelingsprinsippet, lovgivningsprosessen, herunder også norsk lovgivningstradisjon, og oppbygningen av domstols- og forvaltningsapparatet.

I emnet *studies* altså rettskildeprinsippene og de bakenforliggende verdiene, mens i andre emner *anvendes* rettskildeprinsippene. Hovedfokuset i emnet er relevans-, slutning- og vekt-/harmoniseringsprinsippene, det vil si hvilke argumentkilder som kvalifiserer som rettskilder, hvordan rettskildene skal håndteres/tolkes og hvilken vekt de enkelte argumentene kan eller skal tillegges.

En sentral målsetting med emnet er å gi studentene forståelse av at rettskildebildet og dermed den juridiske argumentasjonen kan variere mellom ulike rettsområder. Et grunnleggende skille er her rettsspørsmål på og utenfor legalitetsprinsippets område, herunder både det strafferettslige og det forvaltningsrettslige legalitetsprinsippet. Det er imidlertid også ellers variasjon mellom tett lovregulerte områder, så som forbrukerkontraktsretten, på den ene siden, og alminnelig kontraktsrett, erstatningsrett og deler av tingsretten på den andre siden. På områder med lite lovregulering vil det være en vesentlig del av rettsanvendelsesprosessen å identifisere et rettsgrunnlag, mens det for tett lovregulerte områder ofte vil være tolkningen av rettsgrunnlagene som er hovedoppgaven. I emnet vil det altså være fokus på lovtolkning så vel som identifisering og fortolkning av ulovfestet rett som primært rettsgrunnlag.

Gjennom blant annet EØS-avtalen og Den europeiske menneskerettighetskonvensjon er norsk rett også påvirket av internasjonal rett. Også grunntrekkene i hvordan slik internasjonal rett spiller inn i norsk rett vil tas opp i emnet.

LÆRINGSUTBYTTE

Kunnskaper

Etter at kurset er gjennomført skal studenten ha kunnskaper om:

- metodelærens verdimessige fundament og verdihierarki;
- hva en rettsanvendelsesprosess går ut på;
- prinsippene for lovtolkning, prinsippene for anvendelse av ulovfestet rett og prinsippene for regeldanning på "lovtomt" område; og
- grunntrekkene ved internasjonal retts betydning i norsk rett, med vekt på EØS-avtalen og Den europeiske menneskerettighetskonvensjon.

Ferdigheter

Etter kurset er gjennomført, skal studenten kunne:

- redegjøre for metodelærens verdimessige fundament og sentrale retningslinjer for rettslig argumentasjon;
- redegjøre for hjemmelskrav i norsk metodelære;
- redegjøre for lovtolkningsprosessen og ulike lovtolkningsresultater;
- redegjøre for ulovfestet rett som primært rettsgrunnlag;
- foreta selvstendige drøftelser av sentrale juridisk-metodiske tema og drøfte aktuelle juridisk-metodiske problemstillinger;
- forstå rettslig argumentasjon og analysere juridiske tekster (som dommer og andre rettsavgjørelser) i et rettskildeperspektiv, og
- anvende juridisk metode ved løsning av rettsspørsmål.

Generell kompetanse

Etter at kurset er gjennomført skal studenten kunne:

- presentere analyser av rettskildebildet og rettskildebruken i juridiske tekster;
- gjøre vurderinger av rettskildebruken i juridiske tekster;
- kritisk vurdere egne, medstudenters, samt andre rettsanvenderes og rettsforskeres juridiske resonnementer; og
- arbeide selvstendig og i grupper.

Fulltid/deltid

Fulltid

Studiepoeng, omfang

8 studiepoeng

Studienivå (studiesyklus)

BA - Bachelor

Undervisningssemester

Vår

Undervisningssted

Universitetet i Bergen

Krav til forkunnskaper

Ingen

Tilrådte forkunnskaper

[JUS100](#) Juridisk argumentasjon i rettsstaten

[JUS212](#) Avtalerett

[JUS213](#) Erstatningsrett

[JUS214](#) Tings- og immaterialrett

Studiepoengsreduksjon

I kombinasjon med JUS114 Juridisk metode gir emnet her ingen nye studiepoeng.

Krav til studierett

MAJUR

Arbeids- og undervisningsformer

Forelesninger: 8*2 timer + 2 timer oppsummeringsforelesning

Arbeidsgrupper: 3*2 timer

Storgrupper: 2*2 timer

•

Obligatorisk undervisningsaktivitet

1. Gruppemøter, oppgaveskriving og kommentering er obligatorisk. Utrekningen av deltakelsen blir gjort som fastsatt i [Retningslinjer for utrekning av obligatorisk deltaking](#).
2. For skriftlige arbeider som skal regnes med i obligatoriske arbeidskrav, skal hele oppgaven besvares, og besvarelsen må fylle de kvalitative og kvantitative minstekravene som er fastsatt i [Krav til skriftlige arbeider på masterprogrammet i rettsvitenskap ved UiB](#).
3. Hver student skal på minst ett storgruppemøte delta med en muntlig presentasjon av en oppgave (vanligvis gruppearbeid). Dette er en forutsetning for å kunne gå opp til den avsluttende prøven.
4. Underkjente elementer i de obligatoriske arbeidskravene kan ikke gjentas før ved neste kurs.

5. Kursgodkjenning foreldes ikke

Vurderingsformer

Obligatoriske undervisningsaktiviteter er vilkår for å gå opp til eksamen, og inngår følgelig i sertifiseringsgrunnlaget.

Etter kurset avlegges 6 [timers digital skoleeksamen](#) med absolutt ordgrense 4000 ord.

Eksamensspråk

Oppgaven: Norsk

Besvarelsen: Norsk/skandinavisk/engelsk

Karakterskala

A - E for bestått, F for ikke bestått

Vurderingssemester

Vår

Kontinuasjoneksamen i august.

Se [utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet](#) § 3-1 nr.3.

Litteraturliste

Hovedlitteratur («kjernelitteratur»), eventuell innføringslitteratur og/eller tilleggslitteratur publiseres i Leganto 1. juli for høstsemesteret og 1. desember for vårsemesteret.

Erik Monsen: Innføring i juridisk metode og oppgaveteknikk, Cappelen Damm Akademisk 2012 (267 sider (innholdsfortegnelse og register unntatt)).

Finn Arnesen og Are Stenvik: Internasjonalisering og juridisk metode, Universitetsforlaget , 2. utg. 2015 (141 sider (innholdsfortegnelse og register unntatt)).

Totalt: 408 sider.

Emneevaluering

I henhold til retningslinjer for evaluering av emner ved Det juridiske fakultet

Hjelpemiddel til eksamen

Digitale hjelpemidler

Se [fakultetets utfyllende regler](#) § 3-8. Digitale utgaver av Bokmålsordboka og Nynorskordboka vil være tilgjengelige i Inspira under eksamen.

Analoge hjelpemidler

Analoge hjelpemidler er utfaset fra og med studieåret 2020/21, se SU-sak 61/20.

Programansvarleg

[Studieutvalget](#) ved Det juridiske fakultet

Emneansvarlige

Professor Bjarte Thorson

Professor Erik Monsen

Administrativt ansvarlig

Studieseksjonen ved Det juridiske fakultet

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 32/25
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

Justering av Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet - kapittel 5 og § 1-3

Endringene i masteroppgaveemnene³⁶ og opprettingen av emnet JUS391 Juridiske utgreiingar³⁷ fra og med studieåret 2025/2026 gjør det nødvendig med enkelte mindre justeringer i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, kapittel 5 som omhandler rett til faglig godkjenning av utdanning fra annen norsk institusjon og som gjelder tilsvarende for utdanning tatt ved utenlandsk institusjon (jf. Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet § 6-1-1 a).³⁸

I sitt møte i november (sak 65/24) behandlet studieutvalget endringer i Kapittel 6 Utveksling i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet. Foranledningen for endringene var innfasingen av studieordningen av 2021 og at studieåret 2025/2026 vil være første gang studenter på ny studieordning kan utveksle som del av femte studieår. I sak 65/24 ble det presisert hva utveksling godkjennes som, inkludert godkjenning av masteroppgave. Faglig godkjenning av masteroppgave er imidlertid regulert i kapittel 5, ikke i kapittel 6. I sak 65/24 stod derfor følgende:

Faglig godkjenning av masteroppgave er regulert i Utfyllende regler kapittel 5, § 5-10. Endringer og oppdateringer for å tilpasse denne delen av reglementet til ny studieordning, vil bli lagt frem for Studieutvalget i løpet av våren. Avklaringene av hva utveksling godkjennes som gjøres i denne saken, mens de nødvendige justeringene i reglementet knyttet til masteroppgave altså vil bli fulgt opp i neste steg.

Denne saken er en oppfølging både av sak 65/24 som omhandler utveksling på femte studieår av studieordningen av 2021, og av innføringen av nytt 5. studieår generelt.

I sak 65/24 ble følgende slått fast om emnet JUS391 juridiske utredninger³⁹:

For studenter som ønsker å utveksle hele femte studieår er det imidlertid avgjørende at det er mulig å få godkjenning også for JUS348

³⁶ Nedlegging av JUS399 Masteroppgave (30 studiepoeng) og JUS396 Masteroppgave (60 studiepoeng) og oppretting av JUS390 Masteroppgave (20 studiepoeng) og JUS392 Masteroppgave (30 studiepoeng), se sakene sakene 94/24 og 7/25 til fakultetsstyret.

³⁷ Se sak 60/23 til fakultetsstyret og sak 19/25 til studieutvalget.

³⁸ § 6-1 Emner som kan forhåndsgodkjennes og faglig godkjennes

1. Følgende gjelder for alle:

a. § 5-1 om rett til faglig godkjenning gjelder tilsvarende for emner avlagt under utveksling ved utenlandske institusjoner.

(...)

³⁹ I november var den foreløpige emnekoden og det foreløpige emnenavnet JUS348 Problemanalyse og rettsvitenskapelige forskningsmetoder. Dette ble endret i sak 19/25 til studieutvalget.

Problemanalyse og rettsvitenskapelige forskningsmetoder. Ettersom disse studentene forutsetningsvis skriver et større arbeid under utvekslingen som kan godkjennes som tilsvarende våre masteroppgaver, så er vi av den oppfatning at det er faglig forsvarlig at vi vurderer hele utvekslingsåret samlet og godkjenner det som tilsvarende femte studieår. Men med mindre det gis godkjenning av hele femte studieår, skal opplæringsdelen (10 studiepoeng) uten unntak gjennomføres ved UiB.

Ved nærmere vurderinger i etterkant, har studiedekanen kommet frem til at det likevel er hensiktsmessig at det kan gis godkjenning for JUS391 Juridiske utredninger også i de tilfeller studenter utveksler til et LLM-program, men der LLM-studiene skal godkjennes kun som *deler* av siste studieår. Dette gjelder tilfeller der studenter allerede har fullført deler av siste studieår før utveksling, men likevel skal utveksle for å ta en LLM-grad, og det gjelder studenter som skal utveksle for å ta en LLM-grad, men som bare kan få godkjent maksimalt 30 studiepoeng fra utveksling fordi de allerede har fått godkjent 180 studiepoeng fra en annen institusjon som del av graden sin fra UiB, og det i UiB-forskriften kreves at 90 studiepoeng av en integrert mastergrad er avlagt ved UiB.⁴⁰ Det faglige grunnlaget for godkjenning er det samme uavhengig av om studenten søker godkjenning av 30 eller 60 studiepoeng. Selv om det å ta en LLM-grad i de tilfellene kun 30 studiepoeng skal godkjennes som del av graden utvilsomt vil medføre forsinkelse av når mastergraden i rettsvitenskap kan oppnås, vil det å gi godkjenning av juridiske utredninger også for disse studentene gi en mer hensiktsmessig utdanningsplan og gjøre at studenten unngår *ytterligere* forsinkelse fordi man eventuelt ville måtte returnere til UiB for å ta emnet juridiske utredninger etter at LLM-programmet er fullført.

De foreslåtte justeringene i reglementet er vist i tabellen som følger som vedlegg. Ny tekst er markert med rød skrift. Tekst for foreslås slettet er markert med gjennomstreking. De deler av kapittel 5 som det ikke foreslås endringer i, er ikke gjengitt i vedlegget.

I arbeidet med saken oppdaget vi at det var behov for oppdateringer i § 1-3 om terminologi for å ta høyde for endringene på femte studieår. Disse endringene legges også fram i vedlegget.

Ikrafttredelse og overgangsperiode:

I en overgangsperiode vil reglementet slik det gjelder ut studieåret 2024/2025 og slik det gjelder fra og med studieåret 2025/2026 eksistere parallelt og søknader om godkjenning vil

⁴⁰ Forskrift om studium ved Universitetet i Bergen §10-2 sier følgende:

§10-2Gjenbruk av studiepoeng i ny grad

(1) Dersom delar av grunnlaget for ei grad allereie inngår i tildelt grad, krevst det:

- a. for bachelorgrader minst 90 nye studiepoeng med ny spesialisering,*
- b. for integrerte mastergrader minst 90 nye studiepoeng, inkludert eit nytt masterprosjekt og*
- c. for andre mastergrader minst nye 60 studiepoeng, inkludert eit nytt masterprosjekt.*

(2) Juridisk fakultet kan gjere unntak frå kravet om nytt masterprosjekt når studenten søker om godkjenning av femte studieår på masterprogrammet i rettsvitenskap på grunnlag av ein LLM-grad (Master of Laws) som inneheld eit skriftleg arbeid som fyller dei krav som gjeld for eit masterprosjekt i rettsvitenskap.

måtte behandles i tråd med regelverket som gjaldt eller vil gjelde på tidspunkt når oppgaven ble skrevet eller skal skrives.

Det vil si at oppgaver som er skrevet under utvekslingsopphold som er gjennomført i løpet av studieåret 2024/2025, skal godkjennes i tråd med reglementet som gjaldt til og med studieåret 2024/2025 selv om søknad om endelig godkjenning behandles og innvilges i løpet av studieåret 2025/2026. Og på samme måte vil søknader om forhåndsgodkjenning av utveksling som skal skje i løpet av studieåret 2025/2026 behandles i tråd med reglementet som gjelder fra og med studieåret 2025/2026, selv om søknadene behandles og innvilges i løpet av vårsemesteret 2025.

forslag til vedtak:

Utfyllende regler endres som foreslått. Endringene gjelder fra og med studieåret 2025/2026 men med ikrafttredelse og overgangsperiode som foreslått.

08.04.2025
INTØ/INGSTR

Vedlegg: Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet §3-1 og kapittel 5 med markering av foreslåtte endringer

Vedlegg: Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet §3-1 og kapittel 5 med markering av foreslåtte endringer

§ 1-3 Terminologi 1. I reglene her er termen UiB-forskriften en kortform for «Forskrift om studium ved Universitetet i Bergen». 2. «Kurs» er å forstå som «forekomst av emne». 3. «Fakultetet» forstås i reglene her som Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen. 4. «Studieår» forstås i reglene her som de gruppene av emner som i studieplanen er oppført under overskriftene «Første studieår» til «Femte studieår». 5. MAJUR-2 er en forkortelse som brukes om det toårige masterprogrammet i rettsvitenskap. 6. «Valgemner» forstås i reglene her som de valgfrie emnene på tredje studieår i studieordningen av 2021. 7. «Spesialemer» forstås i reglene her som de valgfrie emnene på 10 studiepoeng på femte studieår. 8. «Fordypningsemner» forstås i reglene her som de valgfrie emnene på 20 studiepoeng på femte studieår. 9. «Valgfrie emner» brukes i reglene her som en samlebetegnelse på valg-, spesial- eller fordypningsemner. 10. For øvrig skal termer brukt i reglene her, forstås på samme måte som i UiB-forskriften. 11. LLM-EU er en forkortelse som brukes om Master of Laws (LL.M.) in EU and EEA Law.	
§ 5-1	Ingen endring
§ 5-2 Faglig godkjenning av valgemner, spesialemer og fordypningsemner 1. <i>Generelt</i> a. Emner som helt eller delvis har samme faginnhold som de obligatoriske emnene i studieplanen godkjennes ikke som valgbare emner i graden, med mindre det godtgjøres at emnet i hovedsak er ulikt det obligatoriske emnet. Emner som også tilbys som valg-, spesial- eller fordypningsemner ved fakultetet godkjennes under forutsetning av at samme emne ikke er bestått som valg-, spesial- eller fordypningsemner ved UiB. b. Emner på bachelornivå kan ikke faglig godkjennes som spesial- eller fordypningsemner på masternivå i masterstudiet i rettsvitenskap. Godkjenning av enkelte emner innebærer likevel avkortning i studiepoeng for enkelte spesialemer på masternivå, jf. Universitets- og høyskoleloven § 9-1 andre avsnitt. Dette gjelder også der	Ingen endring i §§ 5-2 punkt 2-5.

emnet på bachelornivå har inngått i grunnlaget for opptak til toårig masterprogram. 2. (...)	
§§ 5-3 til 5-9	Ingen endring
§5-10 Faglig godkjenning av masteroppgave til og med studieåret 2024/2025 1. Masteroppgave (30 eller 60 studiepoeng) godkjennes dersom studenten har bestått tilsvarende prøve ved norsk eller utenlandsk lærested i form av selvstendige skriftlige arbeider som oppfyller kravene som gjelder for masteroppgave på 30 eller 60 studiepoeng. 2. Ved vurdering av om et skriftlig arbeid oppfyller kravene som gjelder for masteroppgave, legges det vekt på innhold, omfang og dybde. Omfang gjelder både antall ord og antall studiepoeng. Veiledende ordgrense for masteroppgave på 30 studiepoeng er 12 000 ord. Fakultetet kan likevel godkjenne et selvstendig skriftlig arbeid på minimum 10 000 ord. Ved vurdering av antall studiepoeng kan semesteret ses under ett. 3. For at et selvstendig skriftlig arbeid skal kunne godkjennes som masteroppgave, må oppgaven gjelde rettsvitenskapelige spørsmål. 4. Dersom en oppgave som nevnt i nr. 1 til 3 er produsert under et utvekslingsopphold som er forhåndsgodkjent av fakultetet, bortfaller retten til å delta i JUS396/JUS397/JUS399 Masteroppgave ved fakultetet.	«til og med studieåret 2024/2025» legges til i overskriften på dagens § 5-10. I reglementet slik det publiseres på nettsiden vil både gammel og ny § 5-10 bli stående inntil fakultetet har ferdigbehandlet alle søknader om endelig godkjenning av utveksling som er gjennomført i løpet av studieåret 2024/2025. Utveksling som har funnet sted studieåret 2024/2025 vil godkjennes etter reglementet som gjaldt til og med studieåret 2024/2025.
§ 5-10 Faglig godkjenning av masteroppgave og JUS391 Juridiske utredninger fra og med studieåret 2025/2026 1. Masteroppgave (20 eller 30 eller 60 studiepoeng) godkjennes dersom studenten har bestått tilsvarende prøve ved norsk eller utenlandsk lærested i form av selvstendige skriftlige arbeider som oppfyller kravene som gjelder for masteroppgave på 20 eller 30 eller 60 studiepoeng. 2. Ved vurdering av om et skriftlig arbeid oppfyller kravene som gjelder for masteroppgave, legges det vekt på innhold, omfang og dybde. Omfang gjelder både antall ord og antall studiepoeng. Veiledende ordgrense for masteroppgave på 20 studiepoeng er 12 000 ord. Veiledende ordgrense for masteroppgave på 30 studiepoeng er 125 000 ord. Fakultetet kan likevel godkjenne et selvstendig skriftlig arbeid på minimum 10 000 ord. Ved vurdering av antall studiepoeng kan semesteret ses under ett. 3. For at et selvstendig skriftlig arbeid skal kunne godkjennes som masteroppgave, må oppgaven gjelde rettsvitenskapelige spørsmål. 4. Dersom en oppgave som nevnt i nr. 1 til 3 er produsert under et utvekslingsopphold som er forhåndsgodkjent av	Godkjenning av juridiske utredninger er lagt til, og det presiseres i overskriften at dette er reglementet som gjelder fra og med studieåret 2025/2026. Våren 2025 vil søknader om forhåndsgodkjenning av utveksling som skal gjennomføres i løpet av studieåret 2025/2026 behandles etter §5-10 slik den gjelder fra og med studieåret 2025/2026. §§ 5-10-1, 5-10-2 og 5-10-4 er oppdatert i tråd med masteroppgaveemnene som tilbys fra og med studieåret 2025/2026.

fakultetet, bortfaller retten til å delta i JUS390/JUS392/JUS396/JUS397/JUS399 Masteroppgave ved fakultetet. 5. Emnet JUS391 Juridiske utgreiingar (10 studiepoeng) godkjennes dersom studenten har fullført og bestått et LLM-program ved norsk eller utenlandsk lærested.	I § 5-10-1 er selvstendige skriftlige arbeider endret fra flertall til entall. Flertall hang igjen fra da fakultetet hadde praksis for å også godkjenne flere mindre arbeider som til sammen utgjorde et hele. Denne praksisen har opphørt. Nytt punkt § 5-10-5 om godkjenning av JUS391 på bakgrunn av LLM-program ved norsk eller utenlandsk lærested er lagt til.
--	--

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 33/25
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

Godkjenning av litteratur i emnet JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett

I forbindelse med omleggingen av JUS233 Komparativ rett fra 2 til 7 studiepoeng og endring til å også inkludere rettshistorie, har emneansvarlig Sören Koch og underviser i emnet Brage Hatløy utarbeidet forslag til litteraturliste for JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett som følger som vedlegg.

Forslaget til litteraturliste inneholder 388 sider «required reading»: 131 sider om komparativ rett og 171 sider om rettshistorie⁴¹. Sammenlignet med det tidligere emnet, er det nå lagt til litteratur som dekker den rettshistoriske delen av emnet, samt at det er lagt til ytterligere to kapitler fra boken Comparing legal cultures. I tillegg forventes det at studentene selv finner frem til relevant litteratur om rettskulturen i landet de utveksler til, og de må sette seg inn i rettsområdet/temaet de velger for samtalen de skal gjennomføre som del av vurderingen i emnet.

Det samlede omfanget av litteratur er noe over normen for et emne på 3. studieår. SU vedtok i sak 54/16 at for det integrerte masterprogrammet i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet gjelder følgende sidetallsnorm: Hovedlitteraturen skal ha et omfang på mellom 30 og 60 tekstsider pr. studiepoeng. I same sak uttalte også SU at «Det skal videre tas hensyn til hvor i studiet emnet er plassert, sånn at hovedlitteraturen i emner som er plassert mot slutten av studiet normalt vil være mer omfattende enn emner tidlig i studiet.» Ut fra dette regner studiedekanen at emne på 3. studieår bør ha rundt 45 sider hovedlitteratur per studiepoeng. Et emne på 7 studiepoeng bør dermed ha rundt 315 sider hovedlitteratur.¹

Når det foreslås et høyere sidetallsomfang enn normen tilsier, må dette ses i lys av at det i dette emnet ikke er forventninger om at studentene leser andre rettskilder/primærkilder.

forslag til vedtak:

Den foreslåtte litteraturen i emnet JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett godkjennes, under forutsetning av at fakultetsstyret vedtar oppretting av emnet.

22.04.2025
INTØ

⁴¹ 171 sider er alle sidene i kapittel 1-5 i boken Comparing Legal Cultures (2020) av J.Ø. Sunde og Sören Koch (red). Hvert kapittel inneholder også noen sider bibliografi som kunne vært trukket fra.

Vedlegg: Forslag til litteraturliste i JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett

Mandatory literature: Comparative method, concept of legal culture and an introduction to Norwegian legal culture

Koch, S. (2020): The Outset – How to Learn Sailing the Ocean of Legal Cultures. I J. Ø. Sunde. Søren Koch (Red.), *Comparing legal cultures* (Revised and extended 2nd edition, s. 17–22). Fagbokforlaget. (lagt til)

Sunde, J.Ø. (2020): Managing the Unmanageable – An Essay Concerning Legal Culture as an Analytical Tool. I J. Ø. Sunde. Søren Koch (Red.), *Comparing legal cultures* (Revised and extended 2nd edition, s. 23–40). Fagbokforlaget.

Koch, S. (2020): Legal culture and comparative law : diving into the ocean. I J. Ø. Sunde. Søren Koch (Red.), *Comparing legal cultures* (Revised and extended 2nd edition, s. 41–70). Fagbokforlaget. (lagt til)

Koch, S. (2020): From mapping to navigation : a COMPASS formula for conducting comparative analysis. I J. Ø. Sunde. Søren Koch (Red.), *Comparing legal cultures* (Revised and extended 2nd edition, s. 71–103). Fagbokforlaget.

Kjølstad M.M., Koch, S. Sunde J.Ø., (2020a). An Introduction to the Norwegian Legal Culture. I Søren Koch (1975-)redaktør/forfatter, S. Koch, & J. Ø. Sunde, *Comparing legal cultures* (Revised and extended 2nd edition, s. 105–148). Fagbokforlaget.

SUM: 131 sider

Mandatory literature: Legal history (lagt til)

Dag Michalsen, *Rett – En internasjonal historie*, Pax forlag, Oslo 2023.

Kapittel 1 – s. 13 til 65 (52 sider)

4.1.1 (4 sider)

4.1.6 (7 sider)

4.2.2 – 4.2.3 (6 sider)

4.2.6 (2 sider)

4.3.1 – 4.3.2 (4 sider)

4.3.5 – 4.3.6 (5 sider)

5.1 - 5.2.1 (7 sider)

5.3.1 (3 sider)

5.4.1 (3 sider)

5.6.6 (3 sider)

6.1.1 (2 sider)

6.2 (21 sider)

Kapittel 7 – s. 466 til 518 (52 sider)

SUM: 171 sider

In addition to the listed required reading, students are expected to identify and to read additional literature relevant to the legal culture and legal history of their host country/the home country of their conversation partner.

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 34/25
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

Søknad om midler til studiekvalitetstiltak: Timer til å utvikle videoer til bruk i JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett

Som del av omleggingen av JUS233 Komparativ rett fra 2 til 7 studiepoeng og endring til å også inkludere rettshistorie, søker emneansvarlig Sören Koch og underviser i emnet Brage Thunestvedt Hatløy, om 15 timer til utarbeiding og innspilling av opp mot 18 korte forelesningsvideoer til bruk i det nye emnet.

Videoene vil dekke utvalgte tema innen både rettshistorie og komparativ rett, med tydelig tematisk avgrensning til hver video. Videoene vil både dekke tema som det er forventet at alle studenter setter seg inn i, samt utvalgte tema som knytter seg mer konkret til enkelte land og regioner som studentene er på utvekslingsopphold i. Det er ment at studentene skal se videoene underveis i utvekslingsoppholdet sitt, parallelt med at de innhenter kunnskap og forbereder seg til å gjennomføre intervjuet som er del av vurderingen i emnet. Videoene vil være en integrert del av pensum i emnet gjennom at det dras tydelige linjer til lærebøkene i rettshistorie og komparativ rett. På den måten kan videoene være korte, og studentene vil finne detaljkunnskap i lærebøkene.

Istedenfor at ressursene som trengs for å utarbeide og spille inn disse videoene går av den ordinære undervisningen som er til disposisjon i emnet, søker emneansvarlig om et engangstilskudd fra studieutvalgets midler til studiekvalitetstiltak for å kunne spille inn videoene. Det forventes at videoene vil kunne gjenbrukes over flere år.

Forslag til vedtak:

Studieutvalget bevilger 15 undervisningstimer til planlegging og innspilling av korte forelesningsvideoer som del av JUS233-1 Rettshistorie og komparativ rett. Undervisningstimene bevilges under forutsetning av at fakultetsstyret vedtar at emnet opprettes.

11.04.2025

INTØ

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 35/25
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

Felles praksis for kontinuasjonseksamen for fordypningsemner

I forbindelse med opprettingen av de nye fordypningsemnene på 5. studieår⁴², må det fastsettes en felles praksis og regler for kontinuasjonseksamen og frivillig gjentak. Strømlinjeforming av kontinuasjonsmulighetene vil forenkle administrasjonen av emnene og sikre likebehandling av, og forutsigbarhet for, studentene.

Vi foreslår at kontinuasjonseksamen i fordypningsemnene blir regulert på samme måte som de engelskspråklige valg- og spesialemnene, i § 3-6⁴³ i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet. Bakgrunnen og begrunnelsen for § 3-6 fremgikk av saksfremlegget til sak 36/23⁴⁴ og 74/23⁴⁵, og forslaget gjengis derfor bare i korte trekk her.

Forslag til felles praksis

Vi foreslår at vi tilbyr kontinuasjonseksamener for fordypningsemnene mot slutten av påfølgende semester. Kontinuasjonseksamen avholdes der minst én student har gyldig fravær eller der minst én student har «ikke bestått»-resultat til ordinær eksamen. Der hvor det avholdes kontinuasjonseksamen, vil kontinuasjonseksamen også være åpen for dem uten karakter i emnet, og med registrert «avbrutt eksamen» eller «ikke møtt» på eksamen det umiddelbart foregående semesteret.

Kontinuasjonseksamen vil ikke være åpen for frivillig gjentak. Frivillig gjentak må skje ved neste ordinære eksamen. Ved frivillig gjentak av emner med flere vurderingsdeler, må alle eksamensdelene avlegges på nytt.

Kontinuasjonseksamenene må av ressurs- og kapasitetshensyn legges til ordinære eksamensperioder for valg- og spesialemnener. Eksamensperiode for valg- og spesialemnener er 3 uker i desember og 3 uker i juni.

Det overstående er i tråd med § 3-6 i Utfyllende regler.

Endringer i emnebeskrivelser

For JUS3550 Arbeidsrett, JUS3552 Tvisteløsning i kommersielle forhold, JUS3554 Planrett og kystsoneforvaltning, JUS3555 Politi- og påtalerett og JUS3556 Selskapsrett og bedriftsbeskatning, som alle har 4 timers digital skoleeksamen, vil det arrangeres kontinuasjonseksamen mot slutten av påfølgende semester ved behov. Vi foreslår at

⁴² Styresak 93/24

⁴³ <https://www.uib.no/jur/21684/utfyllende-regler-studier-ved-det-juridiske-fakultet-universitetet-i-bergen#kapittel-3-eksamen-rettigheter-og-plikter-for-studentene>

⁴⁴ https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/protokoll_su_05.06.2023.pdf

⁴⁵ https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/protokoll_su_22.11.2023_endelig.pdf

informasjon om kontinuasjonseksamen legges til i emnebeskrivelsene under *Vurderingssemester*.

Tre av fordypningsemnene har vurderingsform med flere deler; to hvor det er en hjemmeeksamen med påfølgende justerende muntlig (JUS3551 Immaterialrett og JUS3553 Konfliktmekling), og én hvor det er hjemme- og skoleeksamen (JUS3557 Velferdsrett). Selv om adgangen til kontinuasjonseksamen for disse emnene vil bli lik som for de øvrige emnene, er det hensiktsmessig å la kontinuasjonseksamen avholdes på andre tidspunkt. Informasjon om hvordan og når kontinuasjonseksamen skal gjennomføres for disse emnene må først avklares med de aktuelle emneansvarlige, og vil derfor bli behandlet på et senere tidspunkt.

forslag til vedtak:

1. Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet § 3-6 oppdateres til å omfatte fordypningsemnene.
2. Emnebeskrivelsene til JUS3550 Arbeidsrett, JUS3552 Tvisteløsning i kommersielle forhold, JUS3554 Planrett og kystsoneforvaltning, JUS3555 Politi- og påtalerett og JUS3556 Selskapsrett og bedriftsbeskatning endres slik at informasjon om kontinuasjonseksamen legges til under *Vurderingssemester*.

23.04.2025
MAMØ

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 36/25
Møtedato: 30.04.2025
Journalnummer: 2025/237

Søknad om dekning av kostnader og undervisningstimer til studie kvalitets tiltak: Lær å lære

Bakgrunn

Prosjektet «Bedre læring, bedre jurister» utløp i oktober 2024. Den overordnede målsetningen for prosjektet var «å skape en kultur for studentaktiv læring, og gjennom dette å fremme evnen til kritisk og selvstendig juridisk refleksjon hos studentene». I fakultetets handlingsplan for utdanning 2024-2025 under delmålet «Fakultetet skal fortsette kvalitetsutviklinga av Bergensmodellen» er en av aktivitetene for å oppnå målet å «videreføre det gode arbeidet i regi av «Betre læring, bedre juristar» med studentaktiv undervisning over i driftsfase».¹

En av delprosjektene i «Bedre læring, bedre jurister» var Lær å lære-kurset som søkte å gi førsteårsstudentene grundig innføring i studieatferd, studentaktive læringsformer og læringsopplegget i den problembaserte «Bergensmodellen». I sak 77/24 fikk vi innvilget 20 undervisningstimer og kr. 20 000 for å starte arbeidet med å videreføre «lær å lære».

Gjennom midlene har vi nå utviklet et rammeverk med en kombinasjon av skriftlig materiale på Mitt UiB og korte videoer som skal ta for seg sentrale tema som er viktige for at studentene skal få en god start på studiene sine.² Både videoene og det skriftlige materiale skal være studieressurser som kan følge jusstudentene på alle emnene på første studieår. Video-formatet tillater studentene å få med seg informasjonen flere ganger, og å bruke mer visuelle og konkrete eksempler. For å sikre at studentene opplever at videoene er relevante for det de trenger til riktig tid, vil videoene bli lagt ut i Mitt UiB suksessivt i høstsemesteret etter hvert som studentene skal sette i gang med de ulike arbeidsoppgavene. Dette bidrar til kontinuitet og progresjon mellom JUS100 og JUS212.

Delmålet for vår 2025 er å lage video-materialet, slik at rammeverket kan blir del av studiestarten høst 2025.

Før jul skisserte vi tre videoer med foreløpige arbeidstitler:

1. Fra videregående elev til jusstudent på Dragefjellet (overgang fra elev til student og om *Bergensmodellen*)
2. Hva er en arbeidsgruppe? Og hvordan får du best utbytte av arbeidsgruppene?
3. Hvorfor kommentering? Og hvordan skal du gå frem for å kommentere andres tekster?

Vi har nå sett behov for å dele video 2 i to ulike videoer, slik at det nå blir fire videoer:

1. Fra videregående elev til jusstudent på Dragefjellet
2. Bergensmodellen
3. Hva er en arbeidsgruppe? Og hvordan får du best utbytte av arbeidsgruppene?

4. Hvorfor kommentering? Og hvordan skal du gå frem for å kommentere andres tekster?

Delingen av video 1 i to er et ønske om å skille klarere mellom praktisk informasjon ved studiestart og introduksjon til det overordnede læringsdesignet og læringsstrategiene for jusstudiet i Bergen; «Bergensmodellen».

Tidsplan og behov for undervisningstimer og ressurser

Før jul utarbeidet vi en plan for innholdet i videoene i samarbeid med Maria Øverland, Knut Einar Skodvin (emneansvarlig for JUS329), og Jan-Ove Færstad (prosjektleder for «Bedre læring, bedre jurister»). Hittil i vår har vi jobbet videre med å utvikle konsept og manus sammen med Paulo Chavarria Serrano og Maria Øverland. Vi planlegger innspilling 12.-14. mai slik at videoene er klare til semesteret høsten 2025. Som vi tilkjennega i søknaden til SU, har vi nå en konkret produksjonsplan for videoene (laget av Serrano) som gir oss oversikt over hvor mange timer og ressurser det vil være behov for å gjennomføre prosjektet.

Vi søker SU om følgende:

- reise og opphold – Maria Øverland ca. 7.000, -
- 30 timer – Synne Sæther Mæhle

Synne Sæther Mæhle

forslag til vedtak:

Studiekvalitetstiltak: Lær å lære innvilges følgende for vårsemesteret 2025:

- reise og opphold Maria Øverland ca. 7.000, -
- 30 undervisningstimer til Synne Sæther Mæhle

23.04.2025